

Donner

onderzoeken. De raming van de uitzendsector zelf is dat ongeveer 350 uitzendbureaus zich zullen registreren, maar niet certificeren. Zonodig kan dit 15% omhoog, zij het dat dit incidenteel zal zijn, omdat het altijd weer ten koste gaat van controles in de andere sectoren. Op deze wijze kan mijns inziens een adequaat beleid worden gevoerd door de inschatting van de risico's en door de samenwerking tussen de brancheorganisatie en de Arbeidsinspectie.

Ik kom op de problematiek van de bedrijven die zo goed mogelijk proberen te voldoen aan de verschillende regels. De heer van Hijum heeft hierover een motie ingediend. In de laatste alinea van deze motie wordt verwezen naar een toezegging van 13 maart 2001 om naar een bevredigende oplossing te zoeken. Die oplossing is al gevonden binnen de Belastingdienst, in aansluiting op de brief. Er is een mechanisme waardoor wordt gewaarschuwd in de gevallen waarin in het kader van de ketenaansprakelijkheid toepassing plaatsvindt. Hierdoor kan worden gezien hoe dit werkt en of het op een bevredigende manier werkt. Dit systeem heeft tot dusver één casus opgeleverd. Hieruit blijkt dat het hierbij slechts om een zeer beperkt verschijnsel gaat. Ik zeg dit ter inleiding op de behandeling van de motie. Ik heb al gezegd dat ik gaarne bereid ben om mij met de branche te verstaan. In de motie wordt gevraagd om een verkenning. Ik zal mij verstaan met de staatssecretaris van Financiën, die hierbij evenzeer betrokken is, en met de branche. Wij zullen samen bezien op welke wijze wij dit overleg kunnen organiseren. Ik zal de Kamer binnen de gevraagde termijnen rapporteren wat de problematiek is en wat er eventueel aan kan worden gedaan als er zich inderdaad problemen voordoen. Ik begrijp uit de motie dat voor de indieners vrijwaring slechts een voorbeeld is waaraan wordt gedacht. Ik blijf zeggen dat vrijwaring een heel andere kwestie is. Daarmee wordt namelijk het publiekrechtelijk terrein betreden. Als de indieners mij de ruimte toestaan om de verkenning breder te trekken en de verschillende betrokken aspecten af te zetten tegen de mogelijkheden, is de motie mijns inziens uitvoerbaar.

Ik kom op de vragen van de heer Ulenbelt. Uiteraard biedt de introductie van een vergunning voor bepaalde problemen een oplossing. Het gaat daarbij echter om de problemen van de tweede orde, zoals het vraagstuk van eventuele vrijwaring in de publiekrechtelijke sfeer. De belangrijkste vraag blijft, hoe wij effectief de illegaliteit terugdringen. Wij hebben ervaring met een vergunnings-systeem. Met die ervaring is bewezen dat zo'n systeem niet de gewenste bestrijding van de illegaliteit zal opleveren. Ik meen dat dit voorstel een beter perspectief biedt. Mijn oordeel blijft echter onverminderd dat waterdichte systemen niet bestaan. Het leven blijft hozen in een lekke boot. Dit geldt zeker als het om het handelen van de overheid gaat.

De heer Spekman heeft gesproken over de schijnconstructies. Ik zal de Kamer inlichten conform zijn vraag. Verder heeft de heer Spekman twee moties ingediend. De eerste gaat over meervoudige overtredingen. Ik stel vast dat in de overwegingen van beide moties wordt gesteld dat het voorliggende wetsvoorstel slechts in beperkte mate voorziet in handhaving. Dat klopt, want het is een civielrechtelijk instrument. Derhalve voorziet het in het geheel niet in bestrijding, en zeker niet in boetes.

De motie-Spekman op stuk nr. 9 over boetesystemen heeft, als ik het wel heb, vooral betrekking op de

systematiek die we overwegen met betrekking tot de niet-geregistreerde uitzendondernemingen. Wat dat betreft beschouw ik deze motie als ondersteuning van het bestaande beleid om stevige boetes op te leggen bij overtredingen. Ik heb aangegeven dat een aantal elementen waar de heer Spekman op wijst al bestaan. Los van de discussie hier, waarschuw ik ervoor dat er in de rechtspraak een ontwikkeling de andere kant op gaande is en dat bij meervoudige overtredingen de rechter van oordeel is dat boetes soms cumulatief te hoog worden. Deze zaak speelt op dit moment bij de Raad van State en zal ook in dat licht bezien moeten worden.

Ik kan één ding wel rechtzetten. De heer Spekman verwijst naar de zaak te Someren en zegt dat de sancties onvoldoende zijn. Nogmaals, dat bestrijd ik. In dat geval gaat het erom dat ons systeem van rechtsbescherming met schorsende werking inderdaad tot gevolg heeft dat er weinig effect is. Ik heb er al op gewezen dat dit punt niet voorwerp is van deze regels, maar dat er andere wijzigingen in gang zijn gezet om er verandering in aan te brengen. Het is niet een kwestie van de hoogte van de boetes, maar van de effectuering ervan.

De motie-Spekman op stuk nr. 10 heeft betrekking op de zesmaandenfictie en het anoniementarief dat moet worden betaald. Ook deze motie beschouw ik als ondersteuning van beleid. De Belastingdienst beschikt sinds enkele jaren over de bevoegdheden die hierin gevraagd worden. Deze betreffen zwartwerk en/of illegaal werk. Ik zal mij met betrekking tot deze motie verstaan met de staatssecretaris van Financiën, die meer in het bijzonder op dit terrein bevoegd is. Ik neem aan dat ook zijn oordeel zal zijn dat deze motie ondersteuning is van het beleid. Zo nodig zal hij de Kamer daarover nader inlichten.

Daarmee denk ik dat ik alle vragen beantwoord heb.

De algemene beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik stel voor om over dit wetsvoorstel en de ingediende moties volgende week donderdag te stemmen, omdat er aanstaande dinsdag geen stemmingen zijn en het wetsvoorstel wel zo snel mogelijk moet worden doorgeleid naar de Eerste Kamer.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is het **debat over de financiële gevolgen van de immigratie**.

De **voorzitter**: Voor dit debat hebben zich negen fracties ingeschreven. De spreektijd bedraagt vier minuten per fractie. We starten wat te laat ten opzichte van de agenda. Dat brengt het probleem met zich mee dat we wellicht het debat niet helemaal afgerond krijgen voor de avondpauze. Daar zijn we echter allemaal bij, dus wat mij betreft doen we ons best.

□

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter. Triest genoeg is vorig jaar onder dit kabinet een immigratierecord gebroken. Er werden maar liefst 140.000 migranten toegelaten. Er is

Fritsma

een stijging gaande van alle typen immigratie. Niet alleen de asielmigratie stijgt, maar bijvoorbeeld ook de voor onze samenleving zo desastreuze partner- en gezinsmigratie uit landen als Marokko en Afghanistan.

Terwijl het voor iedereen overduidelijk is dat ons land deze massa-immigratie niet aankan, houdt dit kabinet de immigratiesluizen wagenwijd open. Hierbij is het kabinet ook niet echt selectief. Zo gold het generaal pardon zelfs voor criminelen. Nooit verblijfsrecht gehad, maar wel vier weken in de gevangenis gezeten? Geen probleem, je kreeg van mevrouw Albayrak gewoon een verblijfsvergunning. Op de vraag hoeveel nieuwe criminelen we hier hebben mogen verwelkomen, wist het kabinet geen antwoord te geven. Het is duidelijk: de gevolgen van de voortgaande massa-immigratie van niet-westerse allochtonen voor onze samenleving laten het kabinet koud. Dit geldt niet alleen voor zaken als veiligheid en islamisering. Het geldt ook voor de economische gevolgen.

Dat die economische gevolgen enorm en ook nadelig zijn, kan iedereen op zijn klompen aanvoelen. De PVV wil hier niet langer over in het duister tasten. Daarom hebben we afgelopen zomer Kamervragen gesteld over dit onderwerp. We willen een gedegen kosten-batenanalyse die betrekking heeft op alle relevante zaken van uitkeringen tot gevangeniswezen en van gezondheidszorg tot extra politie-inzet. De vragen zijn echter niet beantwoord. Het kabinet heeft botweg geweigerd dat te doen. Er is niet eens een aanzet gegeven om tot een serieuze kosten-batenanalyse te komen, laat staan dat op de gevraagde schattingen is ingegaan. Het kabinet, minister Van der Laan, is gewoon bang voor de waarheid. Daarom worden de feiten ouderwets verdood. De PVV pikt dit natuurlijk niet.

Mevrouw **Sterk** (CDA): Ik denk dat we vandaag een debat over feiten moeten voeren, want over feiten kun je een eerlijke discussie voeren. Daar moeten we ook zeker niet voor weglopen. De heer Fritsma spreekt over 140.000 immigranten, maar vergeet daarbij te zeggen dat het zowel over westerse als niet-westerse immigranten gaat. Is hij dat met mij eens?

De heer **Fritsma** (PVV): Ja, er zijn 140.000 migranten toegelaten; dat is dus de hele groep migranten.

Mevrouw **Sterk** (CDA): Dan bent u het ook met mij eens dat als we spreken over de groep niet-westerse migranten, op wie uw vragen betrekking hebben, we spreken over 46.000 immigranten.

De heer **Fritsma** (PVV): Ik ken alle cijfers. Ik heb net aangegeven dat er een stijging is in alle categorieën: de gezinsmigratie, de partnermigratie, de asielmigratie en de arbeidsmigratie uit landen als Polen. Als je dat allemaal bij elkaar optelt, dan kom je op 140.000 migranten.

Mevrouw **Sterk** (CDA): Het is goed dat u dat zegt. Ik denk dat het helder is dat u ook weet dat het om 46.000 migranten gaat. Daar moeten we onze ogen zeker niet voor sluiten. Dan vindt u ons op dat moment ook aan uw zijde. Het is echter wel goed om niet de suggestie te wekken dat het gaat om 140.000 niet-westerse allochtonen.

De heer **Fritsma** (PVV): Dat heb ik ook niet gezegd. Ik had het over 140.000 migranten en dat cijfer is keihard. Het is een cijfer van het Centraal Bureau voor de Statistiek. Het is ook een feit dat met dat aantal vorig jaar een immigratierecord is gebroken.

Voorzitter. Het kan niet zo zijn dat de burger de massa-immigratie door de strot geduwd krijgt en dat het kabinet het vervolgens vertikt om hier verantwoording over af te leggen. Het kan niet zo zijn dat de burger niet eens in de gelegenheid wordt gesteld om te beoordelen of het gevoerde immigratiebeleid verstandig is of niet. De zaak is simpel. Om het beleid van de regering te controleren hebben we informatie nodig. Die heeft het kabinet gewoon te geven. Daar hebben we recht op, mijnheer de minister! Het is zelfs uw grondwettelijke plicht om die informatie te verschaffen.

Voorzitter. Als de minister blijft weigeren, komt het er simpelweg op neer dat hij lak heeft aan de democratie. Dan kan hij beter op Cuba of in Zimbabwe gaan wonen. De smoesjes waarmee de minister het niet beantwoorden van de vragen probeert uit te leggen, zijn te lachwekkend voor woorden. Maar het is duidelijk wat hij werkelijk zegt: kom niet aan immigratie en de multiculturele heilstaat, de allerbelangrijkste linkse hobby's. Hiervoor wordt gewoon een blanco cheque uitgeschreven. Het mag alle geld van de wereld kosten. Het kabinet is er niet eens in geïnteresseerd. De burger, die er gewoon recht op heeft om te weten wat de kosten zijn van de voortgaande massa-immigratie van niet-westerse allochtonen, kan de boom in. Maar de PVV-fractie is ook de beroerdste niet en dus geef ik de minister bij dezen nog een kans: kom met dat onderzoek, kom met de feiten. Laat hij zich aan zijn plicht houden om de gevraagde informatie gewoon te geven.

Hierbij speelt ook nog iets anders. De minister is zijn toezeggingen niet nagekomen. Hij gaf deze zomer aan, de vragen netjes te zullen beantwoorden en hij zou zelfs het Sociaal- en Cultureel Planbureau inschakelen om tot de gevraagde berekening te komen. We wisten natuurlijk al dat PvdA'ers niet echt van het type "een man, een man, een woord, een woord" zijn, maar ik wil wel weten wat er is gebeurd. Waarom is die belofte niet nagekomen? Is de opdracht om de berekening te maken wel verstrekt aan het SCP? Is het SCP er ook aan begonnen? Zo ja, op welk moment is gezegd dat het te gortig werd en dat ermee moest worden gekapt? Kan de minister het werk dat het SCP eventueel wel heeft gedaan openbaar maken? Ik wil hier graag opheldering over. Daar kan ik het bij laten.

De **voorzitter**: Maar de heer Dijsselbloem heeft een vraag voor u!

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Voorzitter. Ik heb twee vragen aan de heer Fritsma. Ik wist niet dat hij al zo snel klaar zou zijn. De eerste vraag is wat hij nu precies wil weten. In zijn betoog heeft hij het over de kosten van immigratie, massa-immigratie. De vragen die hij aan twaalf ministers heeft gesteld, gaan echter allemaal over de kosten van allochtonen: wat zijn de kosten van allochtonen voor uw beleidsterrein, voor uw beleidsprogramma's? Dat zijn twee heel verschillende dingen. De heer Fritsma heeft een keer in een motie naar een onderzoek naar de kosten van immigratie gevraagd, maar die motie is grandioos verworpen. Mogen wij even

Fritsma

duidelijk hebben wat de PVV nu eigenlijk wil? Daarna heb ik nog een andere vraag voor de heer Fritsma.

De heer **Fritsma** (PVV): Wat de PVV wil is helderheid, transparantie. Dat zou de heer Dijsselbloem ook moeten weten. De burger heeft er recht op om te weten wat de kosten zijn van de voortgaande massa-immigratie. De burger heeft er recht op om te weten wat er met zijn of haar belastinggeld gebeurt. De burger heeft er recht op om te kunnen beoordelen of het gevoerde immigratiebeleid verstandig is of niet. Dat wordt allemaal tegengehouden door dit kabinet. Ik vind het een schande dat we er überhaupt over moeten praten om die informatie los te krijgen.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Ik kan me vergissen, maar die vraag heeft u niet gesteld. De schriftelijke vragen die u heeft gesteld, gingen allemaal over de kosten van allochtonen voor ministeries in het kader van het beleid dat zij voeren. U hebt nergens de vraag gesteld wat nu eigenlijk de effectiviteit van het immigratiebeleid is. Dat zou een interessante vraag zijn geweest, die ook al vaker is beantwoord. U heeft echt niet zitten opletten of u bent nu een ander verhaal aan het houden. U hebt helemaal de verkeerde vragen gesteld.

De heer **Fritsma** (PVV): De vragen zijn overduidelijk. Het waren 79 vragen. Deze vragen hadden een richting: wij zijn met name geïnteresseerd in de categorie "niet-westerse allochtonen". Dat had u zo uit die vragen kunnen afleiden. Wij zijn niet geïnteresseerd in individuen. Dat heb ik sommige mensen ook horen zeggen. Belachelijk! Wij zijn geïnteresseerd in een categorie en wel de categorie "niet-westerse allochtonen". Als je niet weet wat de kosten ten aanzien van die categorie zijn, weet je ook niet wat de financiële gevolgen zijn van de voortgaande massa-immigratie. Dat is helder.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Dan had u die vraag moeten stellen en die heeft u niet gesteld. U heeft gevraagd naar de kosten van allochtonen.

De heer **Fritsma** (PVV): Hoe moet je anders de economische gevolgen van massa-immigratie vaststellen?

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Dan moet u maar eens studies daarover uit het verleden bekijken. Die gaan helemaal niet over de kosten van snelwegen die voor allochtonen aangelegd worden.

De heer **Fritsma** (PVV): Het is leuk dat de heer Dijsselbloem daarover begint, voorzitter, want er zijn inderdaad goede aanzetten gegeven om tot zo'n onderzoek te komen. Het Centraal Planbureau heeft bijvoorbeeld al eens uitgerekend dat een gemiddeld niet-westers allochtoon gezin € 230.000 kost. Dan heb je het alleen nog maar over zaken zoals uitkeringen. Wij willen dat dit onderzoek wordt uitgebreid, bijvoorbeeld ook met zaken zoals het gevangeniswezen of de extra politie-inzet. Dat is allemaal relevant, mijnheer Dijsselbloem.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Dat zou een evaluatie van beleid zijn. Dan gaat het bijvoorbeeld om de effectiviteit van ons immigratiebeleid of van ons integratiebeleid en niet om de kosten van personen. Dat is de kern. Daarom

slaat u met uw vragen de plank zo vreselijk mis. Mijn laatste vraag is ...

De heer **Fritsma** (PVV): Ik heb net gezegd wij geïnteresseerd zijn in een categorie.

De **voorzitter**: Eerst de vraag.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Wij hebben dadelijk dat antwoord, maar wat mij betreft, hoeft dit niet te komen, want ik ben niet geïnteresseerd. Stel dat u uw antwoord zou krijgen, welke politieke gevolgtrekkingen verbindt u daar dan aan? Stel dat wij weten dat een mens of een categorie mensen in deze samenleving – burgers van deze samenleving – zo veel kost en de kosten-batenanalyse is negatief, welke gevolgtrekkingen verbindt u daar dan aan?

De heer **Fritsma** (PVV): Als wij de onderzoeksresultaten niet hebben, dan kunnen wij niet eens praten over de onderwerpen die u nu noemt. Wij hebben niet eens cijfers om over te praten.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Duikt u nu niet weg. Pak nou door. Wat zou de consequentie daarvan kunnen zijn?

De heer **Fritsma** (PVV): Ik heb net heel helder uitgelegd wat wij met deze vragen willen. Dat is transparantie, dat is duidelijkheid, dat is helderheid. Wat gebeurt er met ons belastinggeld? Hoe hoog zijn de kosten als gevolg van de voortgaande massa-immigratie van niet-westerse allochtonen? U probeert die informatie onder de pet te houden. Dat is waar het hier om gaat. De PVV pikt dat niet. U zegt tegen de kiezer: jullie mogen helemaal niet weten wat de kosten zijn van de voortgaande massa-immigratie; wij leggen helemaal niet aan jullie uit waar jullie belastinggeld naartoe gaat. Dat kan natuurlijk niet. Ik vind het triest dat wij er überhaupt over moeten praten. U probeert de feiten te verdoezelen, onder de pet te houden en dat is een slechte zaak.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Anker.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Maar ik mag toch nog wel even reageren op een aantal verwijten in mijn richting?

De kern is dat u, als u wilt praten over de kosten en baten van beleid, bijvoorbeeld de kosten van immigratiebeleid, onmiddellijk zaken met ons kunt doen. Daar kunnen wij altijd naar kijken. Ik zeg overigens dat er allerlei studies uit het verleden liggen. Het hele verhaal van zaken onder de pet houden ... Ik zou zeggen: loopt u eens naar de bibliotheek van de Tweede Kamer. Daar staan planken vol analyses van wat wij goed en verkeerd hebben gedaan in het verleden op het gebied van migratie en integratie. De vraag is waarom u daar niet tevreden mee bent. U wilt weten wat het per allochtoon kost en dat is wat anders. De tweede vraag is welke politieke gevolgtrekkingen u daaraan verbindt. Daar wilt u geen antwoord op geven en dat vind ik slap.

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter. De heer Dijsselbloem blijft zeggen dat wij geïnteresseerd zijn in de kosten per allochtoon. Onzin! Hij weet dat er een verschil is tussen een categorie en een individu. Zegt u dat dan niet steeds, mijnheer Dijsselbloem. Houdt u de discussie alstublieft feitelijk en inhoudelijk. Kennelijk staat u inhoudelijk niet

Fritsma

zo sterk en heeft u die valse suggesties nodig in dit debat. Ik vind dat een beetje een zwakgebod, eerlijk gezegd.

Dan uw tweede opmerking over de kosten van vreemdelingenbeleid. U zegt dat u wel wilt weten wat de kosten van beleid zijn. Ik geef u er een voorbeeld van dat u dat helemaal niet wilt weten. Wij hebben een generaal pardon gehad. Dat is vreemdelingenbeleid van dit kabinet. Dit kabinet wil niet uitleggen wat de financiële gevolgen van dat generaal pardon zijn. Die vragen daarover zijn nooit beantwoord. Dat is en voorbeeld van dat de PvdA niet eens geïnteresseerd is in de financiële gevolgen van beleid.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Dat is weer een verwijt in de richting van de PvdA.

De **voorzitter**: U mag straks in uw eigen termijn op alles reageren, maar zo kan het niet.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Het punt is dat de antwoorden wel door het kabinet worden gegeven, maar dat de PVV het daar niet mee eens is. Dat blijft staan.

De **voorzitter**: U mag in uw termijn uw verhaal houden. Het woord is nu aan de heer Anker.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik ben erg benieuwd naar wat de heer Fritsma nu precies wil met zijn vragen. Hij heeft aangegeven alleen benieuwd te zijn naar de kosten van massa-immigratie. Toch zijn de vragen die hij stelt in die zin ontzaglijk gedetailleerd dat zij altijd over allochtonen gaan. Ik heb de vragen hier voor me. Ik sla zo maar een pagina op. Ik lees hier een setje vragen aan het ministerie van Onderwijs. "Kunt u aangeven welk deel van al het onderwijs wordt aangewend voor niet-westerse allochtonen, gelet op het aandeel van deze groep in de jeugdige bevolking van ons land ...?" Hij vraagt dus hoeveel niet-westerse allochtonen in het onderwijs zitten en wat dat kost. Gaat het nog om immigratiebeleid als het kinderen betreft van allochtone ouders? Als het kinderen van de eerste generatie zijn, die hier zijn geboren, dan zijn ze voor de regeltjes nog wel allochtoon. Die kinderen volgen hier onderwijs. Zijn dat dan mensen van allochtone afkomst die aan het investeren zijn in hun toekomst om hier in Nederland als volwassene een arbeidzaam leven te gaan leiden? Is dat dus een investering of zijn het kosten? Zijn dat kosten van het immigratiebeleid of moeten wij dan zeggen: nu kunnen wij niet meer spreken over kosten van het immigratiebeleid, want die mensen zijn in Nederland en hebben gewoon recht op onderwijs?

De heer **Fritsma** (PVV): Ook uw hoofdvraag is eigenlijk: wat wil de PVV met deze vragen? Het antwoord is duidelijk. Wij willen helderheid en transparantie. Het valt mij tegen dat u dat kennelijk niet wilt. Wij willen dat mensen weten wat de financiële gevolgen zijn van de voortgaande massa-immigratie, zodat zij ook kunnen beoordelen of zij het eens zijn met het immigratiebeleid of niet. Die informatie wordt de burger nu onthouden. Dat is een schandaal.

Uw tweede vraag was: wat zijn de kosten van massa-immigratie, wat telt u allemaal mee? Het is duidelijk dat het gevolgen heeft als je de immigratiepoorten wagenwijd openzet, zoals nu gebeurt. Dat heeft

bijvoorbeeld gevolgen voor de veiligheid. Kijk naar het aantal niet-allochtonen in de gevangenis. Hoe duur is dat? Dat is een relevante vraag. Kijk naar de extra politie-inzet. Als je weet dat een derde deel van alle delicten wordt gepleegd door niet-westerse allochtonen, is dat een relevante vraag. Het gaat om veiligheid, het gaat om uitkeringen en het gaat inderdaad ook om extra druk op zaken als onderwijs, gezondheidszorg en huisvesting. Het telt allemaal mee.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik debatteer nu al zo'n jaar of twee met u. Ik ben eraan gewend dat u bandjes afdraait als ik u een vraag stel. Daar mag u van mij mee stoppen. Ik vraag u heel specifiek wat u wil met een vraag over het aantal niet-westerse allochtonen in het onderwijs. Als wij over onderwijs debatteren, zit u er niet bij, ik wel. Dan hebben wij het altijd over investeren in de toekomst. Dan gaat het over ervoor zorgen dat mensen klaar zijn om de arbeidsmarkt op te gaan. Die mensen hebben wij ook heel hard nodig, want over een tijdje hebben wij misschien veel te weinig mensen op de arbeidsmarkt. Dat is dus een investering waarvan wij verwachten dat die ook geld oplevert voor de Nederlandse samenleving.

De heer **Fritsma** (PVV): Dat wil ik dus zien.

De **voorzitter**: Nee, eerst moet de heer Anker een vraag stellen.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik kom met mijn vraag, voorzitter. Ik begrijp het. Ik vraag aan de heer Fritsma: wanneer stopt iemand geld te kosten en wanneer wordt het een investering? Is er dan een verschil tussen een Hollandse jongen of een Hollands meisje, dan wel een allochtone jongen of een allochtoon meisje?

De heer **Fritsma** (PVV): U komt nu met de vergelijking van autochtone kinderen en allochtone kinderen. De aanwezigheid van niet-westerse allochtonen is het gevolg van bewust overheidsbeleid. Dat geldt doorgaans bijvoorbeeld niet voor de aanwezigheid van Friezen of gehandicapten. Dat is een belangrijk verschil. U vraagt nu wanneer het een investering is en wanneer niet; tja, daar vraag ik dus naar. Wat zijn de baten van alle uitgaven, ook op het gebied van onderwijs? Ik heb naar de baten gevraagd. Maar wij krijgen geen gedegen kosten-batenanalyse, dus wij weten helemaal niks.

De **voorzitter**: Tot slot. Kort.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Zal ik tot slot kort een vraag stellen, voorzitter?

De **voorzitter**: Momentje, mijnheer Anker. Was u klaar met uw antwoord, mijnheer Fritsma?

De heer **Fritsma** (PVV): Ik wil het nog wel aanvullen. Ook de tweede generatie is van belang. Kijk bijvoorbeeld naar onderwijs. In Amsterdam maken zeven op de tien Marokkaanse jongeren hun school niet af. Wat gebeurt met hen? Dat heeft ook gevolgen voor de economie.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Ik wil tot slot even kort dit zeggen. U maakt het dus net ingewikkeld. Op het moment dat die Marokkaanse jongeren het onderwijs

Fritsma

uitgaan, gaan zij geld kosten. Als ik echter naar uw vraag kijk, dan lees ik: als zij onderwijs blijven volgen, gaan zij ook geld kosten. Wat is het nou precies?

De heer **Fritsma** (PVV): "Wat is het nou precies?" Dat is precies waar ik om vraag! Ik vraag om de baten en ik vraag om de kosten.

De **voorzitter**: De heer Van der Staaij had ook een vraag.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Ik heb inderdaad ook een vraag. Net als u vind ik dat er geen reden is voor geheimzinnigheid rond cijfers over massa-immigratie en de gevolgen daarvan, mijnheer Fritsma. Tegelijkertijd zie ik dat er in het verleden al heel veel onderzoeken zijn uitgevoerd. Bent u niet bang dat wij met al die discussies over onderzoeken eigenlijk weer een stap achteruit zetten, in plaats van dat wij aan de gang gaan met concrete maatregelen om gezinsvorming en gezinshereniging die problemen geven, verder aan te pakken, in plaats van dat wij de oververtegenwoordiging van bepaalde groepen in de criminaliteit stevig aanpakken met beleid?

De heer **Fritsma** (PVV): Als je het over beleid hebt, moet je ook weten wat de gevolgen zijn van het beleid. Je moet het over de kosten en over de besparingen hebben als je dat beleid wijzigt. Ik ben het wel met de heer Van der Staaij eens dat er al onderzoeken zijn gedaan. Het belangrijkste is in mijn ogen het onderzoek van het CPB, waaruit bleek dat een gemiddeld niet-westers allochtoon gezin ongeveer € 230.000 kost. Dat is een heel mooie aanzet, maar tegelijkertijd was het onderzoek ook heel beperkt. Het ging bijvoorbeeld niet om de extra uitgaven aan politie-inzet of aan het gevangeniswezen. Deze aanzet moet gewoon worden uitgebreid. Later zijn er ook onderzoeken gedaan. Laatst heeft het weekblad Elsevier een mooi onderzoek gedaan. Daaruit bleek dat de massa-immigratie 200 mld. heeft gekost en ongeveer 13 mld. per jaar blijft kosten. Als de minister zegt dat dit realistisch is, zijn wij eruit. Maar de minister, het kabinet, wil gewoon niets zeggen over de kosten.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Er liggen al heel veel cijfers, zoals die van het CPB. De heer Fritsma geeft dit zelf ook al aan. Mijn simpele vraag is gewoon: wat schieten wij er op een gegeven moment mee op of het antwoord nu € 230.000 of € 250.000 of ergens daartussenin is? Je krijgt allerlei discussies, zoals over de methodologie, over de verschillen in groepen en noem alles maar op. Ik denk: kom op, wat zijn nu de echte problemen? Die zijn toch dat bepaalde groepen in bijvoorbeeld de criminaliteit zijn oververtegenwoordigd? Aanpakken! Aan de slag! Waarom wordt gekozen voor in feite zo'n benadering van – ik gebruik niet graag het woord "Haags" in negatieve zin, maar hij begrijpt wel wat ik bedoel – "meer onderzoeken, meer cijfers, meer feiten"? Wij moeten toch gewoon maatregelen nemen?

De heer **Fritsma** (PVV): Natuurlijk moeten wij maatregelen nemen, maar wij moeten ook het effect van die maatregelen weten. Als wij weten wat de massa-immigratie kost, weten wij ook wat die maatregelen kunnen opleveren. Dat is wel degelijk relevant. Nogmaals, het is relevant om de financiële gevolgen te

kennen van de voortgaande massa-immigratie. Het is belachelijk, echt belachelijk, dat de regering daar geen inzicht in wil geven.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Laat ik zeggen dat het de heer Fritsma siert dat hij de vraag zo open formuleert. Hij zegt dat hij geïnteresseerd is in de kosten en baten van massa-immigratie. Hij wil ook niet vooruitlopen op de beleidsconsequenties die daar wellicht bij horen. Het kan immers alle kanten opgaan. Hij weet ook dat er heel veel onderzoek is gedaan. Er is bijvoorbeeld heel recentelijk nog een heel grote Amerikaanse studie geweest naar de kosten en baten van massa-immigratie. Daaruit blijkt dat op de lange termijn de baten van massa-immigratie de kosten overstijgen. De heer Fritsma is geïnteresseerd in kennis en in feiten; hij stelt bijna een wetenschappelijke vraag. Mijn eenvoudige vraag aan hem is: stel dat de baten de kosten overstijgen; betekent dit dan dat de PVV vindt dat wij ons immigratiebeleid moeten versoepelen?

De heer **Fritsma** (PVV): Mevrouw Halsema wijst op een Amerikaans onderzoek, maar de Amerikaanse situatie kun je absoluut niet vergelijken met de Nederlandse. Als je kijkt naar de Nederlandse onderzoeken die gaan over de Nederlandse situatie, is altijd de conclusie dat het scheepsladingen vol met geld kost, ook op de lange termijn. En wat betreft de vraag wat er met de resultaten van het onderzoek moet gebeuren: waar gaat het over? Wij hebben niets!

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Dat deuntje heb ik eerder van de heer Fritsma gehoord. Hieruit blijkt dat hij dit onderzoek in elk geval niet kent. Dit betreft namelijk een internationale vergelijking waarbij allerlei landen zijn onderzocht op de kosten en baten van migratie. Het gaat dus niet alleen om de Amerikaanse situatie. Ik betrap de heer Fritsma op een rare conclusie. Hij is geïnteresseerd in onderzoek en tegelijkertijd zegt hij al te weten dat het scheepsladingen geld kost. Waarom wil hij onderzoek?

De heer **Fritsma** (PVV): Dat heb ik net ook al gezegd. Het CPB heeft al heel duidelijke conclusies getrokken, maar die hadden alleen nog maar betrekking op een paar terreinen, zoals op uitkeringen. Wij willen dat er nu onderzoek wordt gedaan naar alle relevante beleids-terreinen, zoals de politie-inzet, het gevangeniswezen en ga zo maar door. Het onderzoek van het CPB, dat wat betreft de uitkomsten dramatisch was, was veel te beperkt. Wij willen niet langer in het duister tasten. Wij willen helderheid. Wij willen een onafhankelijk onderzoek naar alle relevante aspecten.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik wil echt niet vervelend zijn en niets afdoen aan de algemene interesse in kennis die de heer Fritsma zegt te hebben. Hij heeft zo-even toch echt gezegd dat het nooit iets oplevert en dat het scheepsladingen geld kost. De heer Fritsma moet het mij niet kwalijk nemen dat ik dan toch denk dat hij helemaal niet geïnteresseerd is in de baten, maar dat hij eigenlijk bewijzen zoekt voor de politieke opvatting die hij toch al had. Mocht uit het onderzoek blijken dat de massa-immigratie baten oplevert, dan zullen wij hem daar nooit meer over horen.

De heer **Fritsma** (PVV): Het is prima dat mevrouw

Fritsma

Halsema geïnteresseerd is in de hoogte van die baten. Misschien kan zij een motie van mij ondertekenen. Dan vindt mevrouw Halsema het onafhankelijk onderzoek naar al die kosten en baten dus een goede zaak. Dan is er duidelijkheid en hoeven wij niet langer te praten over de vraag of het geld oplevert, zoals mevrouw Halsema beweert, of dat het juist geld kost.

Mevrouw **Kant** (SP): Een ding verbaast mij vanmiddag in hoge mate. Wij kennen de PVV en de heer Fritsma in persoon als iemand die een heel duidelijke mening heeft, die heel goed weet waar het politiek naartoe moet. Hij wil bepaalde informatie hebben en dat is prima. Hij moet dan wel kunnen aangeven in dit politieke debat waarom hij die informatie wil hebben en welke consequenties hij daaraan verbindt. Zo veel meel in de mond zijn wij van de PVV toch niet gewend.

De heer **Fritsma** (PVV): Dit is de vierde keer dat ik de vraag krijg waarom de PVV dit wil weten. Mevrouw Kant had het gisteren over intenties die ondeugdelijk zouden zijn. Dat is onzin. Het enige wat wij willen, is simpelweg helderheid. Wij willen transparantie. Wij willen weten wat het kost en waar het belastinggeld naartoe gaat. Ik denk dat de SP-kiezer ook wel geïnteresseerd is waar zijn belastinggeld naartoe gaat. Als mevrouw Kant dat niet wil, moet zij dat zeggen. Ik vind dat dan wel een vreemd standpunt.

Mevrouw **Kant** (SP): Kennis is altijd interessant, daar gaat het niet om. Het dient echter wel een doel. Je wilt met die kennis toch iets doen?

De heer **Fritsma** (PVV): Is het niet een goed doel om de burger ...

De **voorzitter**: De vraag is nog niet gesteld. Eerst mevrouw Kant.

Mevrouw **Kant** (SP): Kennis wil je verkrijgen om daarmee iets te doen. Ik ben het niet gewend dat de PVV geen doel voor ogen heeft van het politieke handelen. Als ik Kamervragen stel, is dat mijn verantwoordelijkheid. Als ik Kamervragen stel over de gevolgen voor mensen die op wachtlijsten staan, als ik vraag of er al dan niet voldoende zorg wordt geboden in de verpleeghuizen, dan heb ik daarmee een politieke bedoeling. Als ik namelijk constateer dat het tekort schiet, dan vind ik dat daaraan iets moet worden gedaan. Als de heer Fritsma constateert dat de kosten in de ogen van de PVV-fractie voor de belastingbetaler te hoog zijn, dan wil ik weten wat daarvan de consequenties zijn. Ik wil hem wel helpen: moeten dan de grenzen dicht? Moeten wij een immigratiestop afkondigen of wil hij ook nog mensen het land uitsturen? Laat hij eens wat duidelijkheid geven, dat zijn wij van hem gewend.

De heer **Fritsma** (PVV): Geef eens een beetje duidelijkheid? Vraag dat alstublieft aan het kabinet! Vraag aan het kabinet waar het belastinggeld naartoe gaat! Is het niet een goed doel om de burger in de gelegenheid te stellen om te oordelen of het immigratiebeleid verstandig is of niet? Daarvoor is informatie nodig over veiligheid en over financiën. Men moet een oordeel kunnen hebben over dit kabinetsbeleid, wat ik persoonlijk een wanbeleid vind. Daarvoor is informatie nodig. Wij vragen die

informatie, die informatie wordt niet gegeven en dat vind ik schandalig. Dat is waar dit debat in de eerste plaats om gaat. Het is de plicht van dit kabinet om die informatie te geven. Dat gebeurt niet en dat is een schandaal. Nogmaals, waar is de democratie als wij het regeringsbeleid niet kunnen controleren? Daarvoor hebben wij feiten nodig, daarvoor hebben wij informatie nodig. De minister zegt dat hij die informatie gewoon niet geeft. Dat is een politieke keuze, het is principieel, we zeggen het gewoon niet. Vervolgens kunnen wij op elk setje Kamervragen het antwoord verwachten "we zeggen het gewoon niet". Daarmee nemen wij geen genoegen.

Mevrouw **Kant** (SP): Wij ook niet. Wij hebben ook zo onze ervaring met dit kabinet. In dat opzicht heeft de minister er met zijn uitspraak een potje van gemaakt. De heer Fritsma maakt er vandaag een beetje een potje van. Hij geeft hier geen duidelijkheid. Hij vraagt het kabinet om transparantie maar waar is de transparantie van de PVV-fractie gebleven? Hij heeft toch wel een mening? Als straks zou blijken dat het de belastingbetaler veel geld kost, dan heeft hij toch wel enig idee welke consequenties de PVV-fractie daaraan verbindt?

De heer **Fritsma** (PVV): Mevrouw Kant zegt het goed: als straks blijkt hoe duur het is. Wij hebben nu helemaal niets op grond waarvan wij kunnen debatteren. Wij weten helemaal niets. Mevrouw Kant moet het met mij eens zijn dat het de eerste stap is op grond waarvan je eventueel tot beleidskeuzes kunt overgaan, of misschien wel niet.

De **voorzitter**: Voor een vraag is nu het woord aan de VVD-fractie.

De heer **De Krom** (VVD): Dat rapport van het Centraal Planbureau, dat in 2003 is uitgebracht, ging over de economische gevolgen van de migratie in Nederland en was gemaakt in opdracht van de commissie-Blok. In die commissie waren alle fracties van de Kamer vertegenwoordigd. Ik kan mij niet herinneren – eigenlijk kan dat niemand – dat er in die tijd zoveel gedoe was over deze vraag. Nu is er wel gedoe. Ik vraag de heer Fritsma wat zijn analyse is. Hoe komt het dat hierover vandaag de dag zoveel gedoe is en toen niet? Ik vraag hem ook of hij misschien denkt dat dat iets te maken heeft met de Partij voor de Vrijheid zelf.

De heer **Fritsma** (PVV): Kan de heer De Krom specificeren wat hij hiermee bedoelt? Ik wil graag een voorbeeld van een vraag die in de ogen van de heer De Krom niet kan of niet passend is.

De heer **De Krom** (PVV): Waar het natuurlijk om gaat, is dat de PVV erom bekend staat dat zij bijvoorbeeld het liefst alle moslims het land uitzet ...

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter! Dan moet de heer De Krom ook aangeven waar dat staat. Waar staat dat wij alle moslims het land uit willen hebben? Dat is gewoon een leugen.

De heer **De Krom** (VVD): Mag ik uitspreken, mijnheer de voorzitter?

Fritsma

De **voorzitter**: De heer De Krom mag eerst zijn vraag stellen.

De heer **De Krom** (VVD): Als je dat soort dingen consequent in de lucht laat hangen en de zweem laat bestaan van discriminatie richting een bevolkingsgroep, is het begrijpelijk dat als de heer Fritsma dit soort vragen stelt, de mensen een Pavlovreactie vertonen en denken: wat moeten we hier nou weer mee? Volgens mij helpt de manier waarop de PVV over dit soort vraagstukken praat ook niet echt.

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter. De heer De Krom wil nu de PVV de schuld geven. Ik vind dat hij echt met een absurd standpunt komt. Aan wie ligt het nou dat wij geen helderheid krijgen? Aan wie ligt het nou dat Kamervragen niet beantwoord worden? Aan wie ligt het nou dat er pure onwil is bij het verschaffen van helderheid over dit onderwerp? Dat ligt aan het kabinet en aan niemand anders. Als de heer De Krom vindt dat dit aan de PVV ligt, zeg ik: houd alstublieft op en kom met feiten. Waar staat dat de PVV alle moslims het land uit wil hebben? Dat is onzin, mijnheer De Krom. Dat is niet waar.

De heer **De Krom** (VVD): Voorzitter ...

De heer **Fritsma** (PVV): Als het om criminelen gaat, dan ...

De **voorzitter**: Het woord is weer aan de heer De Krom.

De heer **De Krom** (VVD): Voorzitter. Tijdens mijn eigen bijdrage zult u de kritiek op het handelen van het kabinet in deze zaak horen, maar het zou de PVV niet misstaan om enige vorm van zelfreflectie hier tentoon te spreiden.

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter. Het is duidelijk. Volgens de VVD ligt de schuld bij de PVV, terwijl voor de PVV duidelijk is dat de schuld bij het kabinet ligt.

Mevrouw **Kant** (SP): Voorzitter. Er werd een vraag gesteld en ik heb een antwoord op die vraag. Ik weet waar de PVV dat over die moslims gezegd heeft. Ik heb een citaat. In de Volkskrant van 2006 zegt de heer Wilders: De grenzen dicht, geen islamieten meer Nederland in, veel moslims Nederland uit. Als de heer Fritsma daarop teruggekomen is, is dat de winst van de dag.

De heer **Fritsma** (PVV): Mevrouw Kant, daar staat dus niet: alle moslims Nederland uit. Criminelen, die moeten inderdaad het land uit.

Mevrouw **Kant** (SP): Maar u wilt dus wel veel moslims het land uit hebben.

De heer **Fritsma** (PVV): Wij willen criminelen met een verblijfsvergunning of dubbele nationaliteit inderdaad het land uit hebben. Het zou goed zijn als de SP dat ook zou willen, want dan gebeurt er een keer wat en wordt er wat aan de problemen gedaan.

De **voorzitter**: Hiermee is de heer Fritsma aan het einde van zijn bijdrage. Ik geef het woord aan mevrouw Verdonk.

□

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Voorzitter. Wat zijn de kosten van de immigranten en hun nageslacht? Dat is de vraag die ik graag beantwoord zie met een gedegen onderzoek. Niet om mensen te stigmatiseren, wel om inzicht te krijgen in de totale kosten van de immigratie. En niet zomaar, maar om op basis van deze gegevens weloverwogen keuzen te kunnen maken. Daar heeft de Nederlandse belastingbetaler recht op. Waarom? Wij hebben een schuld van ongeveer 100 mld. Wij moeten dus bezuinigen, ook op het toelaten van mensen uit andere landen waarvan wij weten dat zij geen meerwaarde hebben voor onze economie, met andere woorden: dat zij geld kosten in plaats van geld opbrengen. Om duidelijk te krijgen wie dat zijn en om in de toekomst de juiste beleidskeuzen te kunnen maken, is het noodzakelijk om over heldere, eenduidige, niet in allerlei brotoeringen verstopte gegevens te kunnen beschikken.

Voorzitter. Wij kunnen ons geld maar één keer uitgeven. Wij denken nu vooral aan de gezinnen waarvan de vader of de moeder werkloos is, terwijl die vader en die moeder twee schoolgaande kinderen hebben en een huis met een hypotheek. Zij weten één ding heel zeker: je kunt het geld maar één keer uitgeven. Je moet keuzes maken in het uitgeven van dat geld.

Voorzitter. Geven we ons geld uit aan extra leraren in het onderwijs, zodat onze kinderen beter onderwijs krijgen, of geven we ons geld uit aan de toelating en opvang van kansarme immigranten?

Voorzitter. Geven we ons geld uit aan de opsporing en de opsluiting van criminelen of geven we ons geld uit aan het toelaten van allochtone groeperingen, waarvan we nu al weten dat zij oververtegenwoordigd zijn in de criminaliteit?

Voorzitter. Geven we ons geld uit aan het vastzetten van de AOW-leeftijd op 65 jaar, voor al die mensen die keihard hebben gewerkt aan de welvaart van ons land, of geven we het geld uit aan de toelating van groepen kansarmen waarvan we weten dat ze niet of nauwelijks zullen werken?

Voorzitter. Kopen we van ons geld pantserwagens voor de Nederlandse militairen in Afghanistan, of kopen we van ons geld duizenden kansloze immigranten?

Wij en het kabinet gecontroleerd door de Kamer, moeten de komende jaren hele moeilijke keuzes maken. Daarvoor is het noodzakelijk dat we beschikken over al het cijfermateriaal wat nodig is. Dat zijn we aan onze kinderen en kleinkinderen verplicht.

De **voorzitter**: Dank u wel. Dan mag de heer Pechtold nu zijn eigen bijdrage leveren.

□

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. In de week dat wij vieren dat 400 jaar geleden een Engelsman in Nederlandse dienst, Hudson – zeg maar: een soort gastarbeider, maar dat vergeten we graag – Manhattan stichtte en claimen dat al die welvaart daar op dat landpuntje door ons komt, in de week dat we voor dat feest de Oranjes inzetten, afkomstig uit het Zuid-Franse Orange, met Duitse wortels, Russische wortels en inmiddels ook Argentijnse, bespreken wij vandaag de kosten van migratie. Laat ik dit vooropstellen. De achtergrond en de intentie van de vragen zijn verwerpelijk. De heer Fritsma

Pechtold

wil verdeeldheid zaaien, bepaalde groepen in een hoek zetten en met een beschuldigend vingertje wijzen. Dat gezegd hebbende, heeft collega Fritsma, als lid van de Tweede Kamer, uiteraard een grondwettelijk recht op informatie. Als het kabinet zijn inlichtingenplicht verzaakt, zullen we hem dan ook steunen om naleving daarvan te vragen. Maar dat is volgens mij ook niet aan de orde, want hij heeft antwoorden gehad. Ik krijg meestal wat summierdere antwoorden op mijn vragen.

Ik betreur wel dat de minister in deze zaak geen rechte koers is blijven varen en de discussie daardoor onnodig gecompliceerd heeft. Terwijl hij eerst stelde de vragen netjes te zullen beantwoorden, had hij de afgelopen vrijdag plotseling principiële bezwaren. Als dat zo is, waarom heeft de minister dan wel een gesprek met het Sociaal en Cultureel Planbureau gehad begin augustus? Wat heeft de minister anders doen besluiten? Nu wekt hij namelijk de indruk van obstructie, van waarheidsvinding en geeft hij de politieke tegenstander voor altijd een wapen in handen om de suggestie te wekken dat hij wegstijgt en weigert de waarheid onder ogen te zien.

Dat vond ik wel het positieve van de vragen. Ondanks de abjecte bedoelingen erachter en de selectieve benadering was dit voor het eerst een poging van de PVV om op basis van feiten te discussiëren. Dat juich ik toe. In andere landen is het mogelijk gebleken om deze bij benadering te berekenen. In het verleden zijn er ook in Nederland pogingen toe gedaan. Ondanks de inherente methodologische beperkingen en het beperkte nut van resultaten uit het verleden voor de toekomst beschik ik dan ook graag over cijfers. Maar laten we dan van tevoren duidelijk zijn over wat zo'n onderzoek wel en niet kan betekenen. Natuurlijk kun je bepaalde dingen berekenen of toerekenen naar bepaalde groepen, waarbij elke gekozen definitie overigens problematisch is. Als het niet exact is, dan binnen bepaalde bandbreedte. Dit doet het Sociaal en Cultureel Planbureau ook voor alleenstaanden en ouderen. We kunnen echter geen totaalbedrag schatten, daar een streep onder zetten en dan zogenaamd representatieve gemiddelden berekenen. Ieder individu is immers uniek. Als we een nieuw onderzoek doen, dan geen selectief, maar een breed onderzoek, dus niet alleen de arbitraire periode van 2004 tot 2014. Zoals een econoom terecht stelde: met een planhorizon van tien jaar wordt Nederland helemaal stilgelegd.

De PVV-fractie wil zo graag terug naar het verleden. Laten we dan ook kijken naar de hele geschiedenis van migratie, want migratie is een integraal onderdeel van Nederland en, zou ik bijna willen zeggen, van de Nederlandse identiteit. Dit heeft voor mij geen primair economische achtergrond, maar als u het door een economische bril wilt bekijken, dan kijk ik graag eens met u mee. Een open economie is krachtiger en brengt meer welvaart dan een gesloten samenleving met de grenzen op slot. Denk aan de Gouden Eeuw: het architectonisch wonder van de Amsterdamse binnenstad is niet alleen met autochtone handen geschapen. Denk aan de hugenoten, de Portugese joden en Spinoza, misschien wel de grootste Nederlandse denker, maar een immigrant. Denk aan de gastarbeiders uit Turkije en Marokko die wij hier zelf naartoe hebben gehaald om vacatures te vervullen voor werk dat wij zelf niet wilden doen. Hadden we toen al met de koning van Marokko een verdrag moeten sluiten waarmee iedereen de vrijheid kreeg om zelf een paspoort te kiezen? Waar-

schijnlijk. Hadden de beleidsmakers toen al kunnen voorspellen wat de consequentie van hun keuze zou zijn? Waarschijnlijk niet. Recentelijk kwamen de Polen.

Voorzitter. Ik rond af. Ik kijk liever vooruit en daarom een blik in onze toekomst. Door de vergrijzing gaat onze beroepsbevolking binnenkort krimpen. In 2040 komen we 700.000 mensen tekort op de arbeidsmarkt, in de zorg, in het onderwijs. Wat gaan we daaraan doen? Wat gaat u daaraan doen, mijnheer Fritsma? De PVV-fractie heeft hier immers nog geen antwoord op. Uw fractieleider heeft afgelopen zondag gezegd vast te houden aan de AOW-leeftijd van 65. De PVV-fractie laat de kosten van de AOW maar toenemen en toenemen en doet niets om de kosten van de vergrijzing op te vangen. Ik wil van een verzorgingsstaat naar een participatiestaat. Ik voorspel u: over een aantal jaar gaan we praten over de wijze waarop we mensen hier naartoe halen. We kunnen beter kijken naar de wijze waarop we ons beleid moeten aanpassen om ons daarop voor te bereiden. Wat mij betreft komt het kabinet met een voorstel voor een evenwichtig onderzoek dat uitgebreid van opzet is.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Even voor mijn informatie: begrijp ik de heer Pechtold goed dat hij een onderzoek wil dat ongeveer loopt vanaf de zestiende eeuw tot nu?

De heer **Pechtold** (D66): Met mijn kunsthistorische achtergrond zou ik dat wel een mooie periode vinden, maar dat wordt dan meer dan promoveren. In alle serieusheid, ik snap best dat de PVV zich wil toespitsen op de periode van de laatste decennia van de twintigste eeuw. Net zoals het begrip "niet-westerse allochtoon" een studeerkamerbegrip is waar wij natuurlijk in de politiek niet mee kunnen werken, zal ook zo'n planperiode een moeilijke zijn. Ik vind echter dat het kabinet toch een poging zou moeten doen om die periode onder ogen te zien en te kijken wat daar cijfermatig uitgehaald kan worden, wat daar tegenover gesteld kan worden en wat de zaken zijn waar wij, wat mij betreft, hier gewoon een volwassen debat over kunnen hebben.

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter. Ik heb twee vragen. De heer Pechtold gaf aan dat wij de vergrijzing moeten oplossen met immigratie. Realiseert hij zich dat het Centraal Planbureau juist heeft aangegeven dat immigratie nooit een oplossing voor vergrijzing kan zijn? Hij wees verder op het belang om mensen in te zetten in de zorg. Kent hij ook de onderzoeken waaruit blijkt dat mensen met bijvoorbeeld een Turkse of een Marokkaanse afkomst helemaal niet in de zorg willen werken? Het Parool heeft daar laatst over geschreven.

De heer **Pechtold** (D66): Ik wil hier twee dingen over zeggen. Uw beeld van immigratie is er altijd één van "dat overkomt ons en daar komen alleen maar slechte dingen uit". Ik wil u even over iets heel moois laten nadenken. LTO Nederland – nu niet de grootste vriend van D66 – heeft laatst berekend dat iedere Pool die op dit moment in de kassen werkt, voor werkgelegenheid zorgt. Die Pool vervult niet alleen een baan die wij zelf niet willen vervullen, maar daar komen ook weer banen voor vrachtwagenchauffeurs, winkeliers en allerlei werkgelegenheid in de detailhandel uit voort. Een baan die op dit moment door een Pool wordt ingevuld, schept dus werkgelegenheid.

Pechtold

Op die manier kijk ik ook naar de materie. U probeert mensen aan te praten dat als zij ergens een huis of een baan niet kunnen krijgen, dat wordt veroorzaakt doordat er misschien ook een Marokkaan meedingt naar dat huis of die baan. Dat is een angstbeeld. Ik gaf zojuist het voorbeeld van die 700.000 mensen. U zult merken dat wij in de toekomst mensen nodig zullen hebben. Of zij zich hier allemaal permanent moeten vestigen en mensen moeten laten overkomen, dat is de vraag. Kijk naar de Polen! Maar een paar procent blijft hier permanent.

De **voorzitter**: Met name tegen de heer Pechtold zeg ik dat dit absoluut geen antwoord was op de vraag die gesteld werd. Mijnheer Pechtold, u hebt keurig uw tijd gehad. Laten wij afspreken dat u kort antwoordt op een vraag die gesteld wordt.

De heer **Fritsma** (PVV): Krijg ik dat antwoord alsnog?

De **voorzitter**: U mag die vraag alsnog stellen.

De heer **Fritsma** (PVV): Ik heb gezegd dat het CPB heeft aangegeven dat immigratie nooit een oplossing kan zijn voor de vergrijzing. Dat beweert de heer Pechtold. Verder wees de heer Pechtold op het belang van het inzetten van immigranten in bijvoorbeeld de zorg. Dat is flauwekul, want uit onderzoek blijkt dat heel veel vrouwen met een Turkse of Marokkaanse achtergrond niet eens in de zorg willen werken. Vaak is het geven van een hand aan iemand van het andere geslacht al een probleem. Laat staan het wassen van de billen van iemand. Het is een sprookje om te denken dat wij massa's verpleegkundigen hier naartoe kunnen halen uit landen als Turkije en Marokko.

De heer **Pechtold** (D66): U begrijpt mij verkeerd. Ik heb het erover dat u de vergrijzingsopgave laat liggen door te zeggen dat wij de leeftijd op 65 kunnen houden. Ik zeg niet: laat maar mensen komen. Ik zeg dat de leeftijd naar 67 moet worden verhoogd. U doet geen van tweeën, dus u hebt geen oplossing.

Ik hoorde gisteren dat op dit moment heel veel mensen solliciteren naar banen in de zorg en in het onderwijs. Ik vind het jammer dat dit deels komt door de crisis, maar ik vind dat wel positief. Volgens mij kunt u niet volhouden dat dat alleen mensen zijn met een bepaalde achtergrond.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Als mensen naar Nederland komen om hier deel te nemen aan onze economie, zich houden aan onze waarden en normen en een bijdrage leveren aan onze samenleving, ben ik daar net als de heer Pechtold voor. Alleen de heer Pechtold doet net alsof iedereen die hier binnenkomt, dat doet. Mijnheer Pechtold, weet u toevallig wat het werkloosheidspercentage is onder Somaliërs? Weet u bijvoorbeeld hoeveel keer meer Marokkanen en Antillianen crimineel zijn dan autochtone Nederlanders?

De heer **Pechtold** (D66): Ja, ik ken de getallen.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): ... graag.

De heer **Pechtold** (D66): De exacte getallen, daarin zal mevrouw Verdonk specialist zijn. Ik weet dat dat percentage hoger is en zie de problemen van migratie. Ik

heb alleen niet dezelfde oplossing als zij en zet dus niet iedereen het land uit die in de bovenste regionen scoort.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Laat ik duidelijk zijn: wij moeten in de toekomst duidelijke keuzes maken. Dat bent u toch met mij eens? Wij zijn in Nederland gewend om de kosten van de vergrijzing door te rekenen. Wij weten wat een invalide kost. Ook weten wij wat iemand met een bepaald ziektebeeld en een student kost. Wat is de vraagstelling voor het onderzoek dat u wilt?

De heer **Pechtold** (D66): Volgens mij gaf ik zojuist een gigantische opening. Ik zei zojuist dat ik het grondwettelijk recht respecteer. Ik heb het kabinet opgeroepen om een gedegen onderzoek te doen – dat zou ik nu niet in een motietje van links of rechts willen neerleggen – en daag het uit om een onderzoeksopdracht te formuleren. Dat is al besproken met het Sociaal en Cultureel Planbureau. In 1988 heeft Brinkman al een poging gedaan en later is dat nog eens gedaan. Laten wij dan wel kijken naar een totaal van aspecten en niet eenzijdig met een vingertje wijzen. Dus niet zo van: ik zet er een streep onder, deel dat door het aantal en weet dan wat een allochtoon in Nederland kost. Dat niet.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik dacht dat de heer Pechtold zich had voorbereid op dit debat. Ik stel toch een heel principiële vraag. Mijn vraag is niet wie het allemaal fout doet in de Kamer en ook niet wat er allemaal niet in die vraagstelling hoeft te staan. Ik zou van de heer Pechtold graag wel duidelijkheid hebben over wat volgens de D66-fractie de vraagstelling moet zijn voor het onderzoek.

De heer **Pechtold** (D66): Nu gaan wij de wereld omdraaien. Ik vind dat interessant hoor. Toen er de vorige keer om zo'n onderzoek werd gevraagd, heeft mijn fractie tegengestemd omdat zij daar niet op zit te wachten. Waar ik op aanhaak en waar ik van af wil, is het keer op keer wekken van de suggestie dat er informatie wordt achtergehouden. Ik heb tegen de minister gezegd dat, als eerst wordt gezegd dat je het netjes gaat doen en daarna dat je principiële bezwaren hebt, je die suggestie wekt. In die actualiteit meedenkend, zeg ik dat het kabinet maar met een onderzoek moet komen. Mevrouw Verdonk vraagt mij om voor iets waarvan ik in eerste instantie het nut en de noodzaak niet inzie, de onderzoeksopdracht al te formuleren. Ik vind dat typisch iets voor wetenschappers. Ik zal haar een voorbeeld geven waaruit blijkt waarom ik dat niet wil. Het begrip "niet-westerse allochtoon" was ooit bedoeld om in rekenstaatjes en zo te kunnen formuleren. Nu zeg ik dat het een idioot begrip is. Een Indonesiër is volgens het beeld een westerse allochtoon en een Marokkaan is een niet-westerse allochtoon. Als je daar zo naar kijkt, zitten daar hele gekke dingen achter. Voordat ik mij in een onderzoeksopdracht laat meeslepen, vraag ik het kabinet om die zelf te formuleren.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik heb nog steeds geen antwoord op mijn vraag gekregen. Het is wel heel simpel wat de heer Pechtold doet. Hij zegt in feite: kijk even naar de minister en die formuleert het maar. De heer Fritsma wordt constant aangevallen omdat hij niet weet wat hij wil gaan doen met het onderzoek. Ik vraag de heer Pechtold nog niet eens wat hij wil gaan doen met dat

Pechtold

onderzoek. Ik vraag de heer Pechtold alleen maar welke vraagstelling hij wil voor dat onderzoek.

De heer Pechtold redeneert nu helemaal weg wat er in de afgelopen 40 jaar op het vlak van de immigratie niet goed is gegaan. Hij bagatelliseert dat. Als ik de heer Pechtold heel concreet vraag wat nu de vraagstelling is van de D66-fractie en wat hij wil weten, gaat hij allerlei smoesjes verzinnen.

De heer **Pechtold** (D66): De volgende keer zal ik bij de files van mevrouw Verdonk ook zo aanhoudend zijn. Mevrouw Verdonk, tel uw zegeningen.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Wij zijn hier serieus, mijnheer Pechtold. Het is hier geen speeltuin! Dat denkt u al een tijdje, maar het is hier geen speeltuin.

De heer **Pechtold** (D66): Nee nee ...

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Het gaat hier niet alleen om debatteren. Het gaat hier om het oplossen van maatschappelijke problemen.

De heer **Pechtold** (D66): Zoals de files.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Het gaat erom, te weten wat er in de samenleving aan de hand is ...

De heer **Pechtold** (D66): Zeker.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): ... en u begrijpt er helemaal niets van.

De heer **Pechtold** (D66): Kijk nu toch!

Mevrouw Verdonk, tel uw zegeningen. Ik zeg dat ik het geven van informatie een grondwettelijke plicht vind. Ik zeg dat door de omstandigheden een onderzoek wat mij betreft nu mogelijk is. Ik zal alleen niet de onderzoeksvraag neerleggen. Komt u met een goed voorstel, dan zal ik daar serieus naar kijken.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Voorzitter. Dit is een debat naar aanleiding van vragen. Dat is wel vaker het geval in de Kamer. Deze vragen hebben echter wel heel veel nieuwe vragen – praktische vragen, politieke vragen en morele vragen – opgeworpen. Collega Fritsma stelde aan het begin van deze zomer een reeks vragen aan maar liefst twaalf ministeries over het aandeel dat allochtonen hadden in de uitgaven van deze ministeries. Mijn eerste vaststelling is dat die vragen zeer uitgebreid en adequaat zijn beantwoord. Eenentwintig pagina's aan cijfermateriaal. Er waren dingen bij die ik nog niet wist, dus ik dank de heer Fritsma voor het stellen van zijn vragen. Sommige van de vragen van de heer Fritsma kunnen niet beantwoord worden, om de eenvoudige reden dat de gevraagde gegevens niet worden bijgehouden. Enkele vragen wil het kabinet niet beantwoorden om principiële redenen. De minister heeft in zijn begeleidende brief een moreel kader aangegeven en gezegd hoe ver hij in de beantwoording van de vragen wil gaan.

Enkele van de vragen van de PVV-fractie laten ons in grote verwarring achter. Zo wil de PVV-fractie weten hoeveel wij aan grensbewaking en het uitzetten van vreemdelingen uitgeven. Maar de PVV-fractie vindt toch

dat wij daar nog veel meer aan moeten doen? Een ander voorbeeld: de PVV-fractie vraagt naar de kosten van remigratie – ook die staan overigens elk jaar gewoon in de begroting – maar de PVV-fractie wil toch juist remigratie geweldig bevorderen? Ik kan mij dat tenminste herinneren uit een eerder begrotingsdebat. Dus ook op dat punt zullen de kosten gaan stijgen.

Ook opvallend is dat de PVV-fractie niet vraagt – bijvoorbeeld aan de minister-president – hoeveel de kosten zijn van het Koninklijk Huis, volgens de definitie van het CBS allemaal allochtonen. De PVV-fractie vraagt ook niet naar allerlei uitgaven waar allochtonen veel minder gebruik van maken. Ik denk aan de hypotheek-renteaftrek en de uitgaven voor cultuur. Allochtonen maken inderdaad meer gebruik van huisartsen, maar veel minder van specialistische zorg. Waarom is dat eigenlijk? Dat zou een interessante vraag zijn. Inderdaad zitten er te veel allochtone jongens in jeugdgevangenissen, maar opvallend weinig allochtone jongeren krijgen jeugdzorg. Waarom is dat eigenlijk zo? Zou er een verband zijn tussen die zaken? Zouden dat geen interessante vragen geweest zijn?

De meeste ouders van een allochtonen gehandicapt kind maken nauwelijks gebruik van voorzieningen, ook al betalen zij gewoon premie voor de AWBZ. Zou dat geen relevante en interessante vraag zijn geweest?

De heer **Fritsma** (PVV): Ik heb alle ministers gevraagd wat op hun gebied de baten zijn. Dus de heer Dijsselbloem kan niet zeggen dat wij niet geïnteresseerd zijn in de opbrengsten. Het enige wat wij willen, is een degelijke kosten-batenanalyse.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Dat verwijt ik u ook helemaal niet. Ik spreek over een aantal invalshoeken waarnaar u nadrukkelijk niet vraagt. U vraagt wat de allochtonen bijdragen aan de belastinginkomsten.

De heer **Fritsma** (PVV): Dat kan het kabinet toch aangeven? Ik vraag om een gedegen kosten-batenanalyse. Het kabinet moet daarmee aan het werk gaan. Dat is echter niet gebeurd.

Ik wil terugkomen op hetgeen de heer Dijsselbloem zei over de antwoorden van het kabinet. Hij vond die antwoorden bijzonder goed. Hij vond de vragen goed, fantastisch beantwoord. Meent hij dat nu echt?

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Ik meen alles wat ik tot nu toe gezegd heb. Dat zal ook gelden voor het navolgende dat ik ga zeggen. Dat meen ik allemaal.

De heer **Fritsma** (PVV): Er is nog geen begin van een degelijke kosten-batenanalyse. Voor zover er informatie niet is, heb ik gevraagd om schattingen. Die vraag is al helemaal niet beantwoord; daarop is niet eens ingegaan. De heer Dijsselbloem moet toch ook weten dat er voldoende informatie is om wél een onderzoek te doen? Wij hebben het zojuist gehad over het onderzoek van het Centraal Planbureau. De heer Dijsselbloem kan toch niet zeggen dat heel veel informatie er niet is en dat daarom het onderzoek niet kan worden gedaan? Die informatie is er wel! Dit is gewoon pure onwil. Laat de heer Dijsselbloem erkennen dat het pure onwil is!

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Ik heb vastgesteld dat u uw vraag om een kosten-batenanalyse van migratie de

Dijsselbloem

afgelopen jaren tot twee keer toe in een motie hebt vastgelegd. Die moties zijn met een zeer ruime Kamermeerderheid verworpen. U hebt deze zomer gewoon zelf domme en verkeerde vragen gesteld. In de vragen was steeds de vraag verwerkt wat het aandeel van allochtonen is. Wat is het aandeel allochtonen in bijvoorbeeld het beleidsprogramma van het ministerie van Binnenlandse Zaken op een bepaald terrein? Dat zijn heel andere vragen. Die vragen zijn naar behoren beantwoord op basis van wat de ministeries aan cijfers hebben. De antwoorden besloegen 21 pagina's. U hebt gewoon de verkeerde vragen gesteld. Dat geeft niet, maar erken dat nu, zodat wij van daaruit het debat kunnen hervatten.

De heer **Fritsma** (PVV): Dit is echt onzin. Ik vis er één dingetje uit om dit te concretiseren. De fractie van de PVV heeft bijvoorbeeld gevraagd wat de kosten zijn van het gevangeniswezen. Wij weten dat de gevangenis vol zitten met niet-westerse allochtonen, met Marokkanen. Dat is duur. Het gevangeniswezen is duur. Vindt u dat een relevante kostenpost? Dit is een heel concrete vraag.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Er is een aantal vragen beantwoord op basis van cijfers die ...

De heer **Fritsma** (PVV): Deze vraag is niet beantwoord, mijnheer Dijsselbloem. Ik vraag nu aan u, of u dat terecht vindt.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Er is een aantal vragen beantwoord. U hebt 21 pagina's staatjes ontvangen op basis van de cijfers die ministeries verzamelen. Er is ook een aantal vragen niet beantwoord. Die betroffen cijfers die niet worden verzameld. Als de Kamer vindt dat voortaan moet worden bijgehouden aan welke categorie burgers geld ten goede komt op alle beleidsonderdelen – wij hebben de waslijsten van de heer Fritsma gezien – dan moet de Kamer dat zeggen. De departementen doen dat niet, volgens mij met goede redenen. De departementen vragen zich af welk beleidsdoel dit zou dienen. Ik ben er altijd erg voor om dit type gegevens te verzamelen en beschikbaar te stellen als daarmee het beleid kan worden verbeterd, en daarmee achterstanden en problemen kunnen worden aangepakt.

De heer **Fritsma** (PVV): Ik heb zojuist het heel duidelijke voorbeeld van het gevangeniswezen genoemd. Vindt de heer Dijsselbloem het terecht om de vraag te stellen wat het aandeel niet-westerse allochtonen is in de gevangenis en hoe duur dat is? Of vindt de heer Dijsselbloem het niet terecht dat die vraag niet is beantwoord? Dit is een heel concreet voorbeeld.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Dit zijn typisch cijfers die zichtbaar op het niveau van de departementen niet worden bijgehouden. Als de heer Fritsma vindt dat dit voortaan wel moet gebeuren, dan moet hij dat het kabinet vragen. Als hij voortaan wil weten wie er in welke cel zit en wat zijn herkomst, achtergrond, religie of huidskleur is, dan moet hij het kabinet vragen of dat voortaan kan worden bijgehouden. Het kabinet zegt zeer terecht en op principiële gronden dat het dat niet wil doen. Het kabinet vindt dat niet relevant. Wij registreren alleen op doelgroepenniveau als wij daaraan beleid willen verbinden, als wij achter de problemen en dichter

bij oplossingen willen komen. Dat is de bekende discussie.

De **voorzitter**: Wil de heer Dijsselbloem zijn betoog voortzetten?

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Heel graag, voorzitter.

In de uitgebreide antwoorden van het kabinet valt overigens op hoeveel wij wél bijhouden. Dat roept de vraag op of daarin een lijn zit. Het kabinet heeft de Kamer beloofd te formuleren wanneer etnische registratie, dus registratie van afkomst of herkomst, wel wenselijk of toelaatbaar is en wanneer niet. Die beleidsnotitie hebben wij nog steeds niet ontvangen. Mijns inziens blijkt uit de antwoorden op de vragen van de PVV dat een helder kader op dit punt dringend gewenst is. Sommige gegevens worden gewoon niet bijgehouden. Sterker nog, die gegevens willen wij niet bijhouden. Voor de fractie van de PvdA is het evident dat de overheid haar burgers niet rangschikt op grond van kosten en baten. Dit geldt, ongeacht de vraag of het daarbij gaat om afkomst, herkomst, huidskleur, geloof, leeftijd of handicap. De vraag of een gehandicapte de samenleving meer kost dan oplevert, is principieel niet de juiste. Die vraag moet je niet eens willen stellen, laat staan dat je die vraag beantwoordt. De werkelijk relevante vraag is: doen wij alles wat maar enigszins mogelijk is om de gehandicapte in staat te stellen om volwaardig burger van deze samenleving te zijn. Dat is het type vragen dat wij elkaar moeten stellen.

De heer **Pechtold** (D66): Ik luister naar de bijdrage van de fractie van de PvdA, maar het is mij nog niet duidelijk wat de lijn van die fractie is. Vindt de heer Dijsselbloem dat de minister de vragen netjes heeft beantwoord? Of vindt hij dat de minister principieel heeft geweigerd de vragen te beantwoorden?

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Ik moet eerlijk zeggen dat ik, toen ik de 21 pagina's antwoorden las, tot de conclusie kwam dat deze vragen alleszins redelijk zijn beantwoord. Ik vind dat er prima is geantwoord. Er is een aantal vragen niet beantwoord; dat punt maakt de heer Fritsma terecht. Over die vragen is op de ministeries gezegd: dat type cijfers houden wij niet bij. Dat standpunt kan ik begrijpen. Men heeft zich afgevraagd welk beleidsmatig doel daarmee zou worden gediend. Dit staat nog los van de grondwettelijke vraag in welke situaties je bepaalde zaken mag registreren. Als de heer Pechtold vindt dat dit voortaan allemaal moet worden bijgehouden, moet hij daarin de heer Fritsma steunen. Ik denk echter dat de voorliggende vraag is welk doel dat bijhouden eigenlijk dient.

De heer **Pechtold** (D66): Dat konden we ons allemaal van de zomer bedenken en daar hebben we ook allemaal navenant op gereageerd. Ik denk dat de heer Dijsselbloem en ik aan dezelfde kant staan. Ik zit ermee als de minister eerst zegt het netjes te gaan beantwoorden – we kennen allemaal onze gevoelens daarachter – en vervolgens bij het geven van de antwoorden zegt het principieel te weigeren. Dan is het van tweeën één. Natuurlijk, ik lees ook: het zijn pagina's vol verhalen, dat zie ik ook wel. Is het beantwoord of niet, dat is de vraag. Als het niet beantwoord is, hebben we het probleem dat we hier week in, maand uit, jaar in, jaar uit het verhaal

Dijsselbloem

zullen krijgen dat we informatie achterhouden. Dat wil ik koste wat het kost voorkomen.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Dat ben ik weer zeer eens met de heer Pechtold. Mijn stelling is dat we altijd moeten kunnen beschikken over relevante informatie, bijvoorbeeld informatie over de kosten en baten van ons immigratiebeleid, zowel in het verleden als naar de toekomst toe. Overigens heb ik in mijn boekenkast echt verschillende van dergelijke rapporten staan en de heer Pechtold waarschijnlijk ook. Als die geactualiseerd moeten worden, is dat prima. Dan moeten we daarom vragen. Die vraag heeft de PVV echter niet gesteld. De PVV heeft in de vragenreeks aan al die ministeries gevraagd wat het aandeel van allochtonen is in ... En dan volgt er een beleidsprogramma of een beleidsonderdeel. Die vragen zijn naar behoren beantwoord. Dat de minister vervolgens een aantal morele grenzen heeft benadrukt: tot hier en niet verder, en dat daardoor de indruk is ontstaan dat hij weigert de vragen te beantwoorden, dat schuif ik door naar de minister. Feitelijk is gevraagd naar de beleidsprogramma's en het aantal allochtonen. Mijn vaststelling is dat het kabinet daar ruimhartig op geantwoord heeft.

De **voorzitter**: Laatste keer, mijnheer Pechtold.

De heer **Pechtold** (D66): Feitelijk zijn vragen beantwoord. Ik vind helaas dat door de reactie van de minister afgelopen vrijdag boven de markt hangt dat er nog iets achter zit, dat er een vervolgonderzoek moet komen met een bredere doelstelling. Steunt de heer Dijsselbloem dat, ja of nee?

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Zoals de heer Pechtold al zei, zullen we het er dan toch eerst over moeten hebben wat dan precies de onderzoeksvraag is. Als de onderzoeksvraag is "wat kost een allochtoon?" of "wat kosten de allochtonen in Nederland?" vind ik die vraag niet relevant.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Ik kom nog even terug op het staatsrechtelijke punt. Ik hoorde de heer Dijsselbloem zeggen dat relevante vragen moeten worden beantwoord. Moeten we echter niet gewoon zeggen dat vragen moeten worden beantwoord, ook als we die vragen eigenlijk irrelevant vinden of misschien zelfs wel een verwerpelijke doelstelling erachter vermoeden of aanwezig weten?

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Ja, dat is in principe juist. Overigens is mijn vaststelling, laat ik dat nogmaals zeggen, dat die 21 pagina's een ongelofelijk uitgebreid antwoord vormen op de vragen. Op punten zegt het kabinet ook dat het bepaalde gegevens niet heeft. Het kabinet zegt niet voornemens te zijn om die gegevens te verzamelen en dat in het verleden ook nooit gedaan te hebben. Als de Kamer van nu af aan zegt dat het voortaan anders moet, dat zij voortaan wel van alle beleidsonderdelen wil weten welk deel van het geld naar immigranten en hun nakomelingen gaat, dan moet de Kamer dat zeggen. De heer Van der Staaij is altijd van de staatsrechtelijke zuiverheid en dat wordt altijd gewaardeerd, ook door mij. Hij weet dan dus echter ook dat we op een andere principiële discussie stuiten die we ook vaker met elkaar voeren, zoals de vraag wanneer je

etnisch mag registreren. Ik ben daar niet altijd principieel tegenstander van, maar ik vind dat we er wel zeer zorgvuldig in moeten zijn en altijd rekening hebben te houden met allerlei kaders die ervoor zijn, zoals de Grondwet, de bescherming van persoonsgegevens et cetera. Ik hoop dat de heer Van der Staaij daar dan ook zorgvuldig in blijft.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Zeker, zorgvuldigheid is ook daar geboden. Ik ben een aantal jaar geleden met de heer Dijsselbloem in Frankrijk geweest, tijdens de rellen in de Franse voorsteden. Als je toen vroeg in hoeverre de allochtonen oververtegenwoordigd waren, zei men: dat willen wij niet weten, wij hebben hier alleen maar Fransen. Ook de heer Dijsselbloem vond dat geen handige benadering.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Maar mijnheer Van der Staaij, laten we elkaar toch niet een complex aanpraten dat in Nederland dit soort problemen niet boven tafel kunnen komen! De stapels rapporten met alle gegevens over criminaliteit onder Marokkaanse jongeren, over schooluitval onder bepaalde groepen et cetera zijn er. Volgende maand komen de jaarrapporten van de planbureaus waar we steeds over spreken weer uit. Die zullen weer 400 tot 500 pagina's dik zijn, met soms optimistische cijfers maar vaak ook nog veel te sombere cijfers. Laten we elkaar niet weer gaan aanpraten dat cijfers worden weggestopt en niet boven tafel mogen komen. Kom alstublieft een keer in mijn boekenkast kijken! De vraag is wat we eraan doen en of de dingen die we eraan doen effectief zijn. Dat is de vraag die gesteld moet worden!

De **voorzitter**: Laatste keer, mijnheer Van der Staaij. Kort graag.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Daarover hebbende heer Dijsselbloem en ik geen verschil van mening, zoals ook zal blijken uit mijn eigen bijdrage. Ik noemde het voorbeeld van Frankrijk, omdat hetgeen daar vanuit een zekere morele superioriteit niet bekend werd gemaakt, wij in Nederland gelukkig wel willen weten. Nog steeds geredeneerd vanuit een staatsrechtelijke standpunt, moeten we dus ook erg oppassen met zeggen dat we op morele gronden bepaalde informatie niet geven. Ik ben het met u eens dat informatie die er is, gewoon gegeven moet worden, ongeacht de morele oordelen die je daarover hebt. Wat je gaat registreren of aan onderzoeken laat uitvoeren, is een ander verhaal.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Dan stel ik u een wedervraag. Neem de criminaliteit onder bepaalde groepen allochtonen jongeren. Het WODC doet daar een onderzoek naar, brengt dat in kaart op groepsniveau et cetera en laat ook zien wat eraan gebeurt en of dat effect heeft. Prima. Maar vindt u nu echt dat voortaan in de begroting van Justitie bij alle beleidsonderdelen moet staan dat zoveel gaat naar de aanpak van criminaliteit onder die groep en zoveel naar die groep? En voor het gevangeniswezen: zoveel cellen zijn het afgelopen jaar bezet geweest door die en die groep? Dat is een heel andere benadering. Ik ben ervoor dat we in het kader van een onderzoek door bijvoorbeeld het WODC op groepsniveau de problematiek in kaart brengen en laten zien hoe het ervoor staat en wat we eraan doen. Dat is

Dijsselbloem

echter heel wat anders dan dat we voortaan voor alle beleidsonderdelen gaan registreren aan wie iets ten goede komt of op wie iets is gericht. Dat was het karakter van de vragen van de PVV.

De **voorzitter**: De heer Van der Staaij mag kort reageren.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Ik heb die vragen niet gesteld. Ik had het over het recht om informatie te krijgen op vragen die je hebt gesteld, ook als men die zinloos of irrelevant vindt. Als de heer Dijsselbloem mij vraagt waar het mij inhoudelijk om gaat, dan ben ik het met hem eens. Wij hebben na de laatste bespreking van de begroting voor integratiebeleid samen een motie ingediend waarin we concreet vroegen om te werken aan streefcijfers om te komen tot een zichtbare vermindering van die onevenredig hoge aantallen van bepaalde groepen allochtonen in de criminaliteitscijfers. Dat is ook zinnig.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): En u en ik gaan ervan uit dat dit volgende week op Prinsjesdag ook keurig in de begroting staat.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik denk dat de heer Dijsselbloem het met mij eens is dat wij op dit moment een schuld hebben van 100 mld. Dat is bijna allemaal naar de banken gegaan, even. Daarnaast kun je je geld maar één keer uitgeven.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Dat laatste is waar.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Het eerste is ook waar, kan ik u verzekeren. Dat is ook gewoon neergezet door het kabinet. Hopelijk komt het bij de behandeling van de begroting met plannen om dat gat te dichten. Bent u, met in het achterhoofd de wetenschap dat we moeten bezuinigen, het met mij eens dat het voor een goede beslissing over de vraag waarop we bezuinigen, heel belangrijk is om te weten wat de toelating van kansloze immigranten kost?

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): In het kader van aanstaande bezuinigingen moeten we kritisch kijken naar de effectiviteit van ons totale beleid, dus ook het toelatingsbeleid voor arbeidsmigranten. Dat geldt overigens niet voor asielzoekers. Voor hen, echte vluchtelingen, hebben we morele gronden voor toelating.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Dat is een heel groot verschil: echte vluchtelingen of asielzoekers. Het percentage echte vluchtelingen bedraagt nog geen 20.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): De echte vluchtelingen laten we toe. Ik had het over de toelating van asielzoekers. Dat doen we op basis van morele gronden, niet op basis van economische kosten en baten. Bij arbeidsmigranten ligt dat heel anders. Ik vind het zeer legitiem om vanuit het belang van Nederland en de toegevoegde waarde voor de economie selectief arbeidsmigratiebeleid te voeren. We hebben tegenwoordig beleid gericht op hoogopgeleide migranten. Doen we dat goed? Is daardoor de toegevoegde waarde voor de economie van arbeidsmigratie toegenomen of zijn er heel andere dingen gaande? Dat zijn relevante vragen. Als we

moeten bezuinigen, dan wil ik graag weten of ons beleid werkt. Dat wil ik trouwens ook zonder bezuinigingen.

De **voorzitter**: Mevrouw Verdonk, dit is de laatste keer.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Nou, voorzitter, het is in ieder geval de volgende vraag volgens mij.

De **voorzitter**: Nee, dit is de laatste keer in deze ronde.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): De heer Dijsselbloem sprak zojuist over de selectie van arbeidsmigranten: hebben mensen wel of niet een toegevoegde waarde in onze economie? Dat is erg belangrijk. Daar wil hij op selecteren. Als je wilt selecteren, dan moet je eerst registreren, anders weet je niet waar je op moet selecteren. Is de heer Dijsselbloem het dus met mij eens dat wij nu gaan registreren welke groepen arbeidsmigranten een bijdrage leveren aan onze economie en welke dat niet doen?

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Er liggen veel studies naar economische kosten en baten van arbeidsmigratie. Een van de open deuren die je daarin elke keer ziet, is dat als mensen hoger opgeleid zijn, er een grote kans is dat ze aan het werk komen en blijven en netto bijdragen aan de economie. Daarom zijn we ook gemakkelijker in het toelaten van mensen met een hogere opleiding. Natuurlijk worden die mensen geregistreerd door de IND als ze een vergunning krijgen om hier te komen werken. Ik begrijp niet goed waar u naartoe wilt. Volgens mij werkt het al zo. Dat is echter heel wat anders dan om vervolgens, als die mensen hier werken, onderdeel zijn van onze samenleving en mogen blijven, te blijven vragen: wat kost jij ons eigenlijk, en wat kosten je kinderen en je kleinkinderen? Daar moeten we mee ophouden.

De **voorzitter**: U rondt nu uw eigen betoog af.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Voorzitter ...

De **voorzitter**: Nee, mevrouw Verdonk, u hebt drie keer gereageerd. U zei dat het de laatste keer was.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik heb maar twee vragen gesteld! De heer Dijsselbloem heeft zeven interrupties mogen plaatsen in het betoog van de heer Fritsma. Nu sta ik hier en mogen het er maar twee zijn! Het wordt onderhand wel zeer selectief wat hier in de Kamer gebeurt.

De **voorzitter**: Het is niet selectief. U heeft drie keer gereageerd en ik heb u van tevoren gezegd dat dit de laatste keer was.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Voorzitter. Ik zou het even bij uw griffier navragen. Ik heb twee keer gereageerd. Dan mijn vraag aan u, voorzitter, want ik zal er een punt van orde van maken. Waarom krijgt de heer Dijsselbloem van de PvdA zeven keer de kans een interruptie te plegen, terwijl de heer Fritsma van de PVV daar staat? Waarom?

De **voorzitter**: De afspraak is dat we hier maximaal drie keer een vraag stellen. Als u tussen twee vragen in een

Dijsselbloem

eigen bijdrage levert, heeft u drie keer het woord gevoerd. Het ligt dus compleet aan u zelf.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik heb geen antwoord op mijn vraag gekregen!

De **voorzitter**: Daar gaat de heer Dijsselbloem over of hij antwoord geeft of niet. U heeft de gelegenheid gehad om drie keer het woord te voeren.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik heb het over u, voorzitter! Ik stelde u een vraag en wel waarom het ene Kamerlid – de heer Dijsselbloem – zes tot zeven keer de kans krijgt om een vraag te stellen als de heer Fritsma aan het woord is. Waarom laat u dat toe en waarom laat u het niet toe dat ik meer dan twee vragen stel aan de heer Dijsselbloem?

De **voorzitter**: Ik laat dat niemand toe!

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Mevrouw Verdonk heeft nu onderhand wel zes keer geïnterrumpeerd!

De **voorzitter**: Inderdaad, dat aantal hebt u nu ook bereikt, mevrouw Verdonk! De heer Dijsselbloem rondt zijn verhaal af.

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Voorzitter. Er zijn veel zinnige vragen over de effectiviteit van het beleid te stellen, ook als het gaat om immigratie en integratie. Dat gebeurt ook regelmatig. Binnenkort spreken we over het beleid over huwelijksmigratie. Is dat beleid nu effectief? Slagen huwelijksmigranten er nu beter in zich zelfstandig staande te houden in de samenleving? We hebben inmiddels een veel selectiever beleid voor de toelating van arbeidsmigranten. Is dat nu effectief? Dat zijn relevante vragen en alle onderzoeken die ons daarvoor materiaal aanleveren, zijn mij zeer welkom.

Tot slot. In het Universitair Medisch Centrum in Utrecht werkt een arts, cum laude afgestudeerd in Nederland. Hij is hier jaren geleden als asielzoeker gearriveerd en redt nu als arts wekelijks meerdere mensenlevens. Wat is eigenlijk de waarde van die mensenlevens?

□

De heer **De Krom** (VVD): Voorzitter. De meeste allochtonen in Nederland slagen er uitstekend in om hun weg in onze samenleving te vinden. Ze volgen een opleiding en hebben een baan of een eigen bedrijf. Dat verdient respect en waardering. Daarover gaat dit debat ook niet wat ons betreft. Het gaat wel over waar het probleem echt ligt en dat is bij de immigratie van laagopgeleide kansarme migranten. Het stellen van die vraag en de betekenis daarvan voor onze samenleving vinden wij reëel, domweg omdat de problemen die daarmee samenhangen reëel zijn. Om die reden dringt de VVD er bij dit kabinet ook telkens op aan om het immigratie- en asielbeleid aan te scherpen, want wij zien met grote zorg dat de immigratie- en asielcijfers onder dit kabinet opnieuw oplopen.

Bij die vraag hoort wat ons betreft ook gewoon inzicht in de kosten van het gevoerde beleid, net zoals wij dat voor andere beleidsterreinen doen. Maar opeens hangt de minister daar het bordje "verboden toegang" op, op

basis van voor ons onzinnige argumenten: ik kan geen antwoord geven, ik evalueer geen burgers, alleen beleid en het is niet ethisch. Ik vind het eerlijk gezegd allemaal lariekoek. Wij spreken in dit huis over de kosten van de gezondheidszorg, de vergrijzing, de arbeidsongeschikten en de Wajong. Daarmee spreekt de Kamer helemaal geen moreel oordeel uit over individuen, maar wel over de wenselijkheid van een bepaald type beleid. Ik zie deze discussie niet anders.

Het SCP berekende al in 1987 de kosten en baten van immigratie in opdracht van toenmalig minister Brinkman. Het CPB deed dat al in 2003. Flip de Kam, Pieter Lakeman en Elsevier rekenden; waarom kan de minister dat niet? Wat een enorm zwaktebod! Als hij die berekeningen niet kan bevestigen, kan hij ze ook niet ontkrachten.

De vraag is waarom het CPB in 2003 zo'n studie kon doen zonder dat de emoties alle kanten uitvlogen, zoals nu. Een deel van het antwoord daarop is, omdat die vragen worden gesteld door een partij die bijvoorbeeld alle moslims het liefst subiet uit dit land ziet vertrekken.

De heer **Fritsma** (PVV): Ik vind het echt een zwaktebod als de VVD het van dit soort onwaarheden moet hebben. Laat ik het zo zeggen. Wij hebben benadrukt dat wij juist helemaal niet alle moslims het land uit willen hebben. Als je het echter hebt over Marokkaanse straatterroristen die onze samenleving echt verzieken en die een verblijfsvergunning of een dubbele nationaliteit hebben, dan vind ik dat het kan. Mensen die zich niet aan willen passen, mensen die onze kernwaarden verachten, die hebben hier niets te zoeken.

De **voorzitter**: En uw vraag is?

De heer **Fritsma** (PVV): Mijn vraag is een andere. Hoe kan de heer De Krom nu zeggen dat het de schuld is van de PVV als er geen inzicht komt in de kosten van de voortgaande massa-immigratie van niet-westerse allochtonen? Wij hebben die vragen gesteld! Natuurlijk willen wij dat inzicht. De enige schuldige is het kabinet. Het kabinet verdomt het gewoon om inzicht in de financiële gevolgen van de massa-immigratie te geven. De heer De Krom wijst nu naar de PVV, maar hij zou naar het kabinet moeten wijzen.

De heer **De Krom** (VVD): Dat komt nog, maakt u zich geen zorgen. De vraag is gerechtvaardigd waarom ik bij de behandeling van het CPB-rapport in 2003 zo'n debat heb gemist, in ieder geval alle emoties die erbij horen. Nu gebeurt dat wel. Het gaat alle kanten uit. Een verschil met destijds is dat de PVV nu in de Kamer zit. De manier waarop zij consequent moslims in de hoek zet, stuit mij als VVD'er zwaar tegen de borst. Ik vind dat je dat niet kunt doen.

Ik vind de heer Fritsma ook onzorgvuldig. Zijn partij vindt dat de islam een totalitaire ideologie is en derhalve onverenigbaar met onze rechtsstaat. Dat betekent automatisch dat iedereen die dat geloof aanhangt, niet in onze rechtsstaat thuishoort. Het een volgt uit het ander. Hoe kan het dan dat de heer Fritsma nu zegt: veel moslims moeten weg, maar niet allemaal. Dit moet mij van het hart, voorzitter. Ik spreek met mensen in dit land, ook moslima's en moslims, die ervoor vechten en knokken om hun plaats te veroveren in deze samenleving. Die mensen waar ik mee aan tafel zit en waar ik

De Krom

mee praat, praat de heer Fritsma altijd de grond in. Hij onttrekt ze elke keer de motivatie om wel te doen wat wij van ze vragen, namelijk meedoen in deze samenleving. Daarom vind ik dat de PVV het debat hierover zorgvuldiger moet voeren. Als hij vragen stelt en hij krijgt pavlovreacties van het kabinet en van partijen, dan denk ik: enige vorm van zelfreflectie zou u niet misstaan.

De heer **Fritsma** (PVV): Dit is echt onzin. Wij maken juist onderscheid tussen de ideologie islam en individuele moslims. Wij zeggen steeds dat moslims, wanneer zij de regels van onze samenleving respecteren en zich aan de Nederlandse wet houden, natuurlijk welkom zijn. Dan hebben zij niets te vrezen van de PVV. Wat u nu doet, is de linkse kerk napapegaaien: de problemen komen door de PPV. U zou daadkrachtiger en effectiever zijn als u de problemen daar legt waar ze zijn, bijvoorbeeld bij al die Marokkaanse straatterroristen die onze samenleving echt ontwrichten met grof geweld en wangedrag. U zou de zwartepiet naar de regering moeten schuiven. De regering heeft niet eens meer het fatsoen om vragen te beantwoorden. Zij heeft niet eens meer het fatsoen om zich aan haar constitutionele plicht te houden.

De **voorzitter**: Wat is uw vraag?

De heer **Fritsma** (PVV): Mijn vraag is simpel. Hoe kan de VVD zo dom zijn om de schuld bij de PPV te leggen en niet daar waar hij hoort, bijvoorbeeld bij de regering?

De heer **De Krom** (VVD): Ik vind dat de PVV aan zelfreflectie moet doen. Dat is wat ik heb gezegd. Als de PVV geen onderscheid maakt tussen de islam en de politieke islam – dat doet zij nooit – zet zij daarmee per definitie een hele categorie weg. Daar protesteer ik tegen. Ik ben het daar niet mee eens. De heer Fritsma mag een andere visie hebben, maar ik ben het daar gewoon niet mee eens. Dat is het punt.

De VVD zet ook hard in als het gaat om problemen die worden veroorzaakt door Marokkaanse jongeren. Dat weet de heer Fritsma heel goed. Daar gaat dit debat helemaal niet over. Wij zullen nooit, nooit mensen over één kam scheren. Dat zult u ons nooit horen doen, mijnheer Fritsma.

Ik wil hier nog iets aan toevoegen wat ik wel aardig vond. Taalwetenschappers hebben geturfd welke woorden de heer Wilders het meest gebruikt in dit huis. Ik noem de top twintig: verbieden, uitzetten, schrappen, opsluiten, straffen, terugsturen, tegenhouden, verscheuren, vervolgen, afschaffen, beboeten, sluiten, verplichten, aanklagen, opschorten, stopzetten, verbranden, dwingen, opheffen en weigeren. Dat is de PVV.

De heer **Pechtold** (D66): En knettergek!

De heer **De Krom** (VVD): En knettergek.

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter ...

De **voorzitter**: U weet dat dit uw derde vraag is en dus de laatste?

De heer **Fritsma** (PVV): De heer De Krom heeft gelijk met deze opsomming, want de PVV-fractie eist daadkracht. Dat zou de VVD-fractie ook eens moeten doen. Helaas

blijft de VVD-fractie nu alleen maar steken in rare beschuldigingen aan de PVV-fractie.

De **voorzitter**: En uw vraag?

De heer **Fritsma** (PVV): Waarom gebruikt u uw tijd niet, mijnheer De Krom, om het kabinet aan te vallen op het laffe feit dat het Kamervragen weigert te beantwoorden en dat het niet eens geïnteresseerd is in de kosten van de voortgaande massa-immigratie? Richt uw pijlen daar alstublieft op. Maar goed, ik vind het duidelijk dat u de PVV het probleem van de samenleving vindt. Dan kan de VVD de volgende keer weer mooi met de PvdA regeren, toch?

De **voorzitter**: Mijnheer De Krom, wilt u uw eigen betoog af maken?

De heer **De Krom** (VVD): Nou, ik was op de helft ongeveer.

De **voorzitter**: Ja, daarom.

De heer **De Krom** (VVD): Ik kom nu toe aan de dringende vraag van de heer Fritsma, namelijk: wat vindt de VVD-fractie van de reactie van het kabinet? Zoals ik zei, was dat de bekende pavlovreactie: dezelfde morele hoogdraverij waardoor in de jaren tachtig en negentig ook nooit een normaal debat over deze kwestie mogelijk was. Het was weer alsof je een hond op zijn staart trapt.

Het eerste jaar was de minister voor Wonen Wijken en Integratie goed bezig. Op een aantal belangrijke punten vonden de VVD-fractie en deze minister elkaar ook. Maar nu – daar hebt u het, mijnheer Fritsma – vind ik zijn standpunt oliedom. Hij trapt met open ogen in de val van de belletjetrekkende Wilders. Die krijgt op een presentieblaadje precies het beeld wat hij wil: zie je wel, "zullie" spelen verstoppertje, maar ik, Geert, zal die elite eens even ontmaskeren. Als de minister gewoon antwoord had gegeven, bijvoorbeeld door het CPB-onderzoek uit 2003 te vernieuwen, dan was de lol er meteen af geweest. Maar nee, hij houdt de deur stevig dicht en laadt daarmee per definitie de verdenking op zich dat er wat te verbergen is en dat niemand mag weten wat zich achter die deur afspeelt. Dom, dom, dom!

De VVD-fractie vindt dat het kabinet gewoon openheid van zaken moet geven en verantwoording moet afleggen over het gevoerde beleid, net zoals wij dat voor andere beleidsterreinen doen. Het moet zich niet verschuilen achter een gedetailleerde cijferbrei en verkeerde argumenten, zonder antwoord te geven op de bovenliggende vraag. Waarom zei de minister eerst dat hij het SCP had gevraagd berekeningen te maken, maar kwam hij daar weer op terug? Wat is er in de tussenliggende weken gebeurd? Is hij soms door de vogelaars van zijn eigen partij teruggefloten of gingen de berekeningen helemaal de verkeerde kant uit?

De VVD-fractie heeft geen behoefte aan gitzwarte wereldbeelden, maar ook niet aan morele hoogdraverij van dit kabinet. Wel hebben wij behoefte aan nuchter problemen benoemen en oplossen. Ik doe dus ook een beroep op de minister om gewoon nuchter en zakelijk de feiten op tafel te leggen. Kom op met dat onderzoek en beantwoord gewoon die vraag: wat betekent immigratie voor onze samenleving, ook in economische zin? Doe dat nou gewoon, dan kunnen wij weer snel verder.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Voorzitter. Laat ik het maar direct zeggen: ik ben een beetje in verwarring. Ik had het voorspelbare getetter van de PVV gehoord, daarin gesteund door een zeer verontwaardigde mevrouw Kant, dat de vragen niet waren beantwoord. Ik dacht dus: oei, het zal wel weer schandalig zijn, want de regering heeft haar werk niet gedaan. Toen las ik de antwoorden. Eerlijk hoor, ik word zelden zo verwend. Niet alleen is er een poging gedaan om tamelijk ridicule vragen toch van een antwoord te voorzien op elk beleidsterrein. Er is ook nog een overkoepelende brief bij geschreven. Die heb ik in twaalf jaar echt nog nooit gehad. Ik eis die ook voortaan bij alle vragen. Ik begreep dus de herrie niet. Dat je ontevreden bent over de inhoud van de antwoorden, kan gebeuren. Dat overkomt mij ook bij alle antwoorden die ik krijg. Dan stel je vervolgvragen.

Mijn verwarring werd ook veroorzaakt doordat ik echt geen chocola kon maken van wat de minister eigenlijk zei. Wat gebeurt er? De minister zegt: ik ga die vragen goed beantwoorden. Vervolgens doet hij zijn best en geeft hij redelijke antwoorden op elke vraag, die hij overhandigt aan de PVV terwijl hij zegt: ik beantwoord ze principieel niet! Het spijt mij, maar het gaat mij boven de pet. Er komt antwoord op de vragen en vervolgens zegt de minister dat hij de vragen principieel niet beantwoordt. Ik vind het ook een beetje ingewikkeld dat principes zich bij de minister vrij traag ontwikkelen. Dit was ook zo bij de gescheiden inburgeringscursussen. Eerst is hij een hele tijd pragmatisch – hij heeft de zomer eroverheen laten gaan – en daarna ontwikkelt hij principes. Ik vind het een beetje ingewikkeld.

Het lijkt erop dat de minister bewust een conflict aan het creëren is, dat er eigenlijk niet is. Of hij is zijn eigen hype aan het creëren. Ik kan mij dat wel voorstellen. De minister verzoekt Geert Wilders immers al een halfjaar lang om met hem in debat te treden, terwijl de heer Wilders dat om onnavolgbare redenen niet wil. De minister heeft waarschijnlijk gedacht: ha, dit is mijn kans!

Ik heb deze zomer al gezegd dat ik de vragen ridicuul en onethisch vind, omdat de waarde van een mens zich niet in economische baten en kosten laat uitdrukken. Ik moet ook zeggen dat de PVV bij mij echt niet aan hoeft te komen met de hocus pocus dat het niet om mensen gaat, maar om categorieën van mensen. Categorieën van mensen bestaan uit mensen, zou ik nog altijd denken. Tevens is er de flauwekul dat het eigenlijk gaat om de belastingbetaler, die zicht moet hebben op besteding van geld. Ik zou dan zeggen dat de PVV nu ook onderzoek wil laten doen naar de kosten en baten van bijvoorbeeld AOW'ers of gehandicapten. Als de PVV precies wil weten hoe per categorie mensen het geld moet worden besteed, is dit pas het begin van haar queeste.

Voorzitter. Ik vind het onzin. Ik heb de vragen onzin gevonden en ik geloof ook niet dat dit alsnog zou moeten gebeuren. Dat neemt niet weg dat ik, net als mijn fractie, altijd buitengewoon geïnteresseerd ben in kennis en nieuwsgierig ben naar feiten. Je moet dan echter niet de waarde van mensen willen onderzoeken, maar je moet dan de effectiviteit van beleidsterreinen willen vaststellen. Dat is mogelijk. Je kunt onderzoek doen naar de kosten en baten van arbeidsmigratie. Ik zeg nadrukkelijk dat er nooit onderzoek kan worden gedaan naar de economische kosten en baten van politieke

migratie. Daar kunnen namelijk ten langen leste geen economische overwegingen op plaatsvinden, omdat je niet uit economische overwegingen kunt beslissen dat mensen niet mogen vluchten. Politieke migratie is niet mogelijk dus komen wij uit op arbeidsmigratie, op de lange termijn. De zestiende eeuw lijkt mij een tikje overdreven; ik ben dat met de heer Pechtold eens. Maar je kunt je voorstellen dat je dan – wij hebben er niet om gevraagd – onderzoek doet naar de effectiviteit van de arbeidsmigratie in de naoorlogse periode. Als je dat al zou willen, moet je dat volgens mij onafhankelijk en wetenschappelijk laten uitvoeren. Ik word altijd een beetje kriebeliger ervan wanneer een overheid haar eigen successen en falen onderzoekt. Ik begrijp ook niet dat de PVV wat dat betreft zo ontzettend veel verwachtingen van de regering heeft. Ik kende die afhankelijkheid van de PVV niet. Maar ik zou denken: aan de slag!

Ik maak nog een opmerking tegen mevrouw Verdonk. De urgentie waarmee zij over maatschappelijke problemen sprak en over de noodzaak deze op te lossen, vond ik ontroerend. Ik kan ook niet wachten op het fileplan.

O, ik zie dat mevrouw Verdonk al naar de interruptie-microfoon komt. Dat is een verrassing!

De **voorzitter**: U daagt elkaar uit, dames.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Voorzitter. Ik moet u zeggen dat een aantal Kamerleden, de heer Pechtold, "Alexandertje" – wij hebben hem net al gehad – en mevrouw Halsema, "Femketje" – zij lacht erom – gewoon de serieuzeheid van dit debat niet begrijpen. Zij denken dat het hier een speeltuin is. Deze Kamerleden hebben allang de band met de mensen in het land verloren. Zij weten helemaal niet meer wat er aan de hand is. Zij weten nog niet eens dat wij op dit moment een schuld van 100 mld. hebben, die wij toch in de toekomst zullen moeten aflossen. Anders zit de tweeling van mevrouw Halsema, als deze een beetje leuk opgroeit, ook met een geweldige schuld. Als ouders moeten wij daarin bewuste keuzes maken. Ik concludeer dat – en daar ben ik eigenlijk blij mee – mevrouw Halsema voor een onafhankelijk onderzoek naar de arbeidsmigratie en de gevolgen daarvan is.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik wil niet vervelend zijn, maar de staatsschuld bedraagt meer dan 300 mld. Dus wat dat betreft ...

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): De schuld die nu opgelopen is tijdens de kredietcrisis.

De **voorzitter**: Dit was de tweede interruptie.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): O, ik dacht dat mevrouw Verdonk het almaar had over de algemene staatsschuld. Ik ben het met haar eens dat wij met heel erg veel grote maatschappelijke problemen kampen, die allemaal heel nodig moeten worden opgelost. Onderzoek naar het verleden van arbeidsmigratie heeft niet mijn grootste prioriteit. Het is ook niet de grootste prioriteit van mijn tweeling. Het oplossen van files is dat om economische en ecologische redenen wel. Ik geef daaraan prioriteit en ik hoop dat mevrouw Verdonk snel met haar plan komt.

Halsema

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik heb nog een vraag aan mevrouw Halsema. Stel dat zij in de toekomst een keus moet maken tussen ofwel het oplossen van de files ofwel het toelaten van kansloze immigranten. Wat is in dat geval haar keus?

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Dit is wel een breinbreker. Ik moet daarover diep en diep nadenken. Ik kies dan toch voor het oplossen van de files. Laten wij daarmee eens beginnen. Dat speelt ook op de korte termijn.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Dat is een helder antwoord, waarvoor mijn dank.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Voorzitter. De vragen-salvo's van het lid Fritsma over de kosten van immigratie hebben nogal wat losgemaakt. Er is na beantwoording een wat schimmige situatie ontstaan en het is goed dat wij daarover vandaag kunnen spreken. Er liggen stapels antwoorden op allerlei gedetailleerde vragen keurig bij de Kamer. In de toelichting heeft de minister echter tegelijk de indruk gewekt dat bepaalde vragen opzettelijk niet zijn beantwoord. Hoe zit dat? Zijn de vragen volgens het kabinet wel of niet beantwoord?

Het mag duidelijk zijn dat het kabinet aan de grondwettelijke informatieplicht heeft te voldoen, ook als dat weerzin wekt. Politieke afwegingen mogen geen afbreuk doen aan deze hoofdpijler van ons parlementair stelsel. Wel kan een beroep gerechtvaardigd zijn op natuurlijke belemmeringen. Niemand is gehouden aan het onmogelijke en sommige gegevens zijn simpelweg niet beschikbaar. Dat is echter een ander verhaal waarbij het niet gaat om ontduiking van de informatieplicht. Het is dus de vraag in hoeverre gegevens om politieke redenen niet in de antwoorden zijn terechtgekomen. Was uit eerdere CPB-informatie niet meer te putten?

De SGP-fractie hanteert als uitgangspunt dat er geen reden is om geheimzinnig te doen over de kosten van massa-immigratie. Het helpt niet als wij niet willen weten hoe groot de oververtegenwoordiging van allochtonen in de criminaliteitscijfers is. Wegkijken is geen oplossing. Het is juist schadelijk omdat het de indruk wekt dat wij problemen niet onder ogen willen zien. Bovendien is er geen onderwerp te verzinnen waarover niet allerlei kosten- en batenplaatjes circuleren. Wat de waarde daarvan precies is, is een andere zaak. Gastvrijheid voor mensen die om hun geloof worden vervolgd in een land als Iran, politiek asiel, heeft naar onze overtuiging ook een belangrijke immateriële waarde. Niet alles is op geld waardeerbaar. Het kan helpen bij toekomstige beleidskeuzen om de rekensom onder ogen te zien van economische migratie naar Nederland, de beleidskeuze om gastarbeiders naar Nederland te laten komen met soms een grote culturele afstand tot de Nederlandse samenleving. Dat is anders dan de hugenoten waar de heer Pechtold over sprak. Die stonden veel dichterbij de Nederlandse samenleving.

Uit de berekeningen die door het CPB in 2003 zijn uitgevoerd, kwamen richtinggevende inhoudelijke conclusies: immigratie kan geen belangrijke ontlastende factor voor de overheidsfinanciën zijn en mag geen compensatie bieden voor oplopende kosten wegens vergrijzing. Over immigratie liggen al stapels onderzoeken

op de plank. Denk alleen al aan deze studie van het CPB. Iedereen kan daarin lezen dat massale immigratie financieel geen pretpakket is. Maar nu kom ik bij een punt waarover ik misschien eens een motie moet indienen. Wij vragen ons zo zachtjes aan wel af wat het kost om overal de kosten van te berekenen. Het lijkt ons veel zinniger en belangrijker voor toekomstig beleid om gericht te kijken waar nu nog gaten zitten in onze wetenschap dan op zoek te gaan naar de ultieme berekening van de kosten per allochtone inwoner, met alle methodologische en morele discussies van dien. Ik vraag de minister heel simpel waar naar zijn mening nog gaten zitten. Wat weten wij niet als wij de stapels beschikbare onderzoeken op ons in laten werken? Ik zou zeggen: vooral doen. Als wij merken dat wij nog meer te weten moeten komen om de juiste beleidskeuzen te maken, onderzoeken wij dat alsnog.

Echter, laat al die onderzoeken alsjeblieft geen verhulling zijn van het onvermogen om daadwerkelijk maatregelen te treffen, want als het gaat om een strenger toelatingsbeleid en een steviger integratiebeleid zit mijn fractie in ieder geval niet te wachten op allerlei nieuwe onderzoeken. Wij vinden dat er op basis van wat wij nu weten alle ruimte is om volop aan de slag te gaan. Mij gaat het eigenlijk veel meer om bijvoorbeeld een strenger toelatingsbeleid in het kader van gezinsvorming. Daarover liet oud-minister Vermeend zijn licht schijnen, merkte ik vandaag. Wanneer kunnen wij van het kabinet daarover concrete plannen verwachten?

De heer **De Krom** (VVD): Bent u dan niet benieuwd en wilt u niet weten wat de visie van het kabinet is, wat het antwoord is op de vraag of immigratie voor Nederland wel of niet goed is en welke vorm van immigratie voor Nederland wel of niet goed is? Dat zegt het kabinet niet. Bent u niet benieuwd naar dat antwoord, ook in het licht van wat minister Donner heeft gezegd? Hij zei dat volgens hem in alle tijden de immigratie heeft bijgedragen aan de groei van de Nederlandse economie. Dat zegt dus het kabinet. Deelt u die mening?

De heer **Van der Staaij** (SGP): Dat zijn stellingen waarover wij regelmatig de degens kruisen. Daarover gaan ook de discussies in allerlei overleggen over immigratiebeleid. De vraag is dan welke keuzen je maakt. Het valt mij op dat dit vaak geen algemene discussies zijn en dat wij daarbij niet alle allochtonen in aanmerking nemen, maar het dan hebben over kennismigratie en bepaalde groepen. In dat kader voeren wij die discussies. Ik kan echter niet zoveel met "de" allochtoon en de kosten daarvan. Dat heb ik net ook aangegeven. Ik vind dat wij veel gericht moeten nagaan waar zich de problemen voordoen. Weet u wat ik ook jammer vind? Dat er groepen zijn die met grote aantallen naar Nederland zijn gekomen en dat je daar zo weinig over hoort, omdat hun integratie goed verloopt. Misschien is het een idee om te onderzoeken hoe dat komt. Ik was meer dan eens in Twente en trof daar grote groepen van de Armeense gemeenschap. De mensen van die gemeenschap waren perfect geïntegreerd en waren helemaal niet in de multiculturele drama's oververtegenwoordigd. Waarom nemen wij zulke groepen niet eens positief onder de loep en waarom zeggen wij niet: hé, interessant dat er ook groepen zijn waarmee het heel goed gaat, welke succesfactoren spelen daarbij een rol?

Van der Staaij

De heer **De Krom** (VVD): Ik kan dat van harte ondersteunen, maar onderschrijft u de stelling van minister Donner dat in alle tijden de immigratie heeft bijgedragen aan de groei van de Nederlandse economie?

De heer **Van der Staaij** (SGP): Die vraag is eenvoudig te beantwoorden: nee, die stelling onderschrijf ik niet. Ik meen dat je nadrukkelijk onderscheid moet maken tussen de groepen allochtonen en de perioden die wij in aanmerking nemen. Met name de groepen die een grote culturele afstand hebben tot de Nederlandse samenleving, die inburgerings- en taalproblemen hebben, maar ook andere problemen, zoals religieuze problemen, zorgen vaak voor een veel ingewikkeldere constellatie.

Mevrouw **Kant** (SP): Door een volksvertegenwoordiger gestelde vragen behoren beantwoord te worden, minister. Daarom is een aantal uitlatingen van u niet acceptabel. U zegt namelijk dat het kabinet dat principieel niet doet, maar dat is niet aan u. U zegt: het is een politieke keus om het zo te doen. Ook dat is niet juist. Erkent u dit bij nader inzien ook? Een minister, een kabinet behoort vragen gesteld door een volksvertegenwoordiger gewoon te beantwoorden.

Voorzitter. Mijn fractie gaat alleen over de kwaliteit van haar eigen Kamervragen, niet over die van de vragen van een ander. Helaas gaan wij ook niet over de kwaliteit van de antwoorden. Onze ervaring is – die ervaring hebben wij al vrij lang – dat de kwaliteit van de antwoorden met grote regelmaat te wensen overlaat.

Maar ik zou graag zien, net als mevrouw Halsema, dat onze vragen altijd zo uitvoerig beantwoord werden als deze vragen. Overigens, dat zegt nog niet alles over de kwaliteit, maar men is niet volledig met een kluitje in het riet gestuurd, terwijl dat regelmatig voorkomt. Het komt regelmatig voor dat je volledig met een kluitje in het riet wordt gestuurd als je in alle oprechtheid Kamervragen stelt waar je een antwoord op wilt.

Voorzitter. Over cijfers, over wetenschappelijke en technologische kennis moet je geen oordeel vellen. De morele, maatschappelijke en politieke afweging komt als consequenties aan de feiten en de kennis worden verbonden. Wij kennen echter de consequenties niet die de PVV wil verbinden aan de kennis die voortkomt uit haar vragen. Op mijn herhaalde vragen komt daar ook geen enkele duidelijkheid over. Dat soort mist en onduidelijkheid kennen wij niet van de anders toch zo scherpe en duidelijke PVV-fractie.

De heer **Fritsma** (PVV): Het lijkt mij logisch dat de belastingbetaler mag weten wat er met zijn belastinggeld gebeurt. Misschien wil de SP-kiezer ook wel weten waar zijn belastinggeld naartoe gaat en wat de financiële gevolgen zijn van de voortgaande massa-immigratie van niet-westerse allochtonen. Is dat niet een mooi doel op zich?

Mevrouw **Kant** (SP): Ik heb niets tegen kennis. Dat heb ik ook nadrukkelijk gezegd. Het gaat niet om de feiten, niet om onderzoek en niet om kennis. Daarna mag ik toch wel aan u vragen waarom u dat wil weten? Ik ben van de PVV-fractie gewend dat ze erg duidelijk zijn over wat ze willen. In dit geval bent u dat niet en dat stelt me een beetje teleur, want u gaat altijd zo gericht op uw doel af

met wat u wilt zeggen, waar u naartoe wil en wat u vindt dat er moet gebeuren. Daadkracht! Nu stelt u alleen maar vragen. U wilt kennis hebben en dan volgt geen daadkracht? Dat vind ik eerlijk gezegd helemaal niks voor de PVV-fractie.

Ik stel inderdaad ook vragen omdat ik vind dat de belastingbetaler dat hoort te weten. Bijvoorbeeld over het ontduiken van belasting door grote bedrijven die allerlei trucjes hebben, zodat zij niet de belasting hoeven te betalen die ze zouden moeten betalen. Ik kan u zeggen met welk doel ik die vragen stel. Ik vind namelijk dat de wet zo aangepast moet worden, of de regels of de controle, zodat deze heren die hun zakken vullen wel belasting betalen. Ik heb er helemaal geen moeite mee u dat doel te vertellen, maar ik snap niet waarom u daar wel moeite mee heeft. Vertel het ons!

De heer **Fritsma** (PVV): Het gaat erom dat het kabinet geen duidelijkheid wil geven over de financiële gevolgen van de voortgaande massa-immigratie. Dat is schandalig. Nogmaals: de burger heeft daar recht op, dat zou mevrouw Kant moeten zeggen. U verdedigt nu het kabinet. U vindt de antwoorden wel aardig en u heeft zelf ook wel eens antwoorden gekregen waarmee u niet helemaal tevreden bent. Dat is te licht.

De **voorzitter**: Wat is uw vraag?

De heer **Fritsma** (PVV): Mijn vraag is simpel: waarom mag de belastingbetaler niet weten wat er met zijn belastinggeld gebeurt?

Mevrouw **Kant** (SP): Dat heb ik helemaal niet gezegd.

De heer **Fritsma** (PVV): Hoeveel geld gaat er naar de immigratie van niet-westerse allochtonen? Misschien is de SP-kiezer daar ook wel benieuwd naar? Dat is wat hier centraal staat. Hier krijgen we geen duidelijkheid over. U hebt het over gevolgen, over wat je met de vergaarde kennis moet doen, maar we hebben die kennis nog niet eens.

Mevrouw **Kant** (SP): Ik heb heel duidelijk gezegd dat ik de opstelling die de minister heeft gekozen, dat het een politieke keuze is om bepaalde vragen niet te beantwoorden, geen goede opstelling vind. Ik vind dat het kabinet Kamervragen hoort te beantwoorden. Ik heb de antwoorden gelezen. Ik vind ze vrij uitvoerig. Ik vind dat op heel veel terreinen wel degelijk antwoord is gegeven op uw vragen, maar wanneer u dat niet vindt, heeft u het volste recht – en daar steun ik u in – om door te vragen om die duidelijkheid wel te krijgen. Dus u moet nu niet – ik weet wel dat het u goed uitkomt – op dat punt tussen ons een tegenstelling zoeken, want die is er niet. Ik heb niets tegen kennis, helemaal niets. Ik heb niets tegen feiten en niets tegen cijfers. U hebt het volste recht om dat te vragen en ook het recht om antwoord te krijgen op die vragen. Daarover bestaat geen verschil van mening, maar ik zou zo graag met u niet alleen over cijfers praten. Ik zou zo graag willen weten wat u ermee doet. Het valt mij nou zo tegen dat u daar zo terughoudend in bent. Dat ben ik ook helemaal niet van u gewend eigenlijk.

De **voorzitter**: Wilt u uw eigen betoog afmaken?

Kant

Mevrouw **Kant** (SP): Ja, voorzitter. Dan zouden we daar namelijk de discussie over aan kunnen gaan. Als dat in lijn is met de opstelling die de PVV over moslims tot nu toe heeft gekozen, dan zouden het wel eens opvattingen kunnen zijn waarover we elkaar te vuur en te zwaard moeten bestrijden. Dat debat wil ik nu zo graag met de heer Fritsma aangaan. Dat zal ook vaak nog komen.

Of je aan antwoorden op vragen zinnige consequenties kunt verbinden, hangt natuurlijk af van de vragen. Zo vind ik het eerlijk gezegd alleen al vrij onzinnig om voormalige gastarbeiders, hun kinderen die hier geboren zijn, gezinsvormers en gezinsherenigers, asielzoekers en illegalen als één groep te zien. Dan wordt het wel heel moeilijk om daar vervolgens consequenties aan te verbinden. Een berekening van wat een niet-westerse allochtoon kost die in een file staat, lijkt me op zich ook niet zo heel erg zinvol. Het is wel zinnig om te weten wat de kosten en baten van arbeidsmigratie zijn. Dat is ook al door verschillende sprekers naar voren gebracht. Maar dat onderzoek is al volop gedaan. Ik vind het een beetje raar dat de minister dat niet gewoon heeft geantwoord, al is er niet direct naar gevraagd.

De SP heeft geen rekensom nodig om de mensonwaardige gevolgen van voortdurende internationale arbeidsmigratie te zien, want dat leidt tot uitbuiting, overlast in volkswijken en een humanitaire ramp in de landen van herkomst met uiteengerukte gezinnen. Wij hebben daar dus wel een duidelijke opvatting over. Wij hebben namelijk gezien waar het toe leidt. Dat is ook onderzocht. De geschiedenis met de eerste generatie gastarbeiders, die werden gehaald, herhaalt zich nu met een nieuwe groep gastarbeiders: de Polen en de Roemenen. Dit gebeurt ondanks de conclusies van de onderzoekscommissie-Blok die op initiatief van mijn partij onderzoek heeft gedaan naar de integratie. Zegt u dus niet dat wij niet willen weten. We hebben hier in de Kamer afgedwongen dat er een parlementair onderzoek kwam naar integratieproblemen.

Cijfers over toenemende segregatie en gettovorming zijn ook heel zinnig, maar die kennen we al. Ze zijn terecht al voorhanden. Ook hier worden echter helaas niet de juiste conclusies getrokken. Laten we het daar eens over hebben. We hebben de cijfers: de segregatie gaat door, we leven steeds vaker apart, we gaan steeds vaker apart naar school. Dat is een zeer ongewenste ontwikkeling. Laten we er alsjeblieft ook iets aan gaan doen!

De heer **De Krom** (VVD): Ik heb één vraag aan mevrouw Kant. Ze wees terecht op de problemen die samenhangen met arbeidsmigratie, met name van laaggeschoolde en laaggeletterde arbeidsmigranten. Wat is het oordeel van mevrouw Kant over het immigratiebeleid van dit kabinet? Ziet zij redenen voor verandering en, zo ja, welke?

Mevrouw **Kant** (SP): Het hangt ervan af welk punt u bedoelt. Ik moest mijn wenkbrouwen net even fronsen toen de discussie ging over de kennismigranten. Ik ken die discussie natuurlijk. We hebben het nu over kosten en baten van arbeidsmigratie, maar ik krijg een vieze smaak in mijn mond van de afweging "als wij er iets aan hebben in dit land, laten we het dan maar doen", zonder de consequenties te overzien van wat dat doet met de landen waar deze mensen vandaan komen. Ik vind dat een onsmakelijke benadering. Die opstelling heeft de

SP-fractie in het debat altijd gekozen. Wij zijn op dit moment niet voor arbeidsmigratie. Dat heeft u goed gezien. Wij willen een einde maken aan de arbeidsmigratie binnen Europa van Polen en Roemenen, omdat we een nieuw probleem creëren waarvan we de consequenties kennen. Je ziet nu al de problemen in de wijken en vooral wat het doet met mensen die achterblijven in Polen en wat het doet met het land dat ze achterlaten.

De **voorzitter**: Ik zie dat mevrouw Verdonk een vraag wil stellen.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik dacht dat ik een bestraffende vinger kreeg, voorzitter.

De **voorzitter**: Nee, nee, zo ben ik niet. Zo kent u mij niet.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): De toekomst is dat we 100 mld. extra schuld krijgen door de kredietcrisis. Die moeten we wegwerken door bezuinigingen. Ik hoor u zeggen dat het u niet uitmaakt wie er ons land binnenkomt, omdat u vindt dat wij niet moeten kijken of wij wel iets aan iemand hebben. Ik denk niet dat uw achterban in de Nederlandse volkswijken het op dit punt met u eens is.

Mevrouw **Kant** (SP): Als wij een einde kunnen maken aan de arbeidsmigratie van Polen en Roemenen, denk ik dat mensen in de wijken die u bedoelt daar heel gelukkig mee zijn. Zij hebben nu namelijk overlast van mensen die uitgebuit worden en hier met zijn allen in één huis moeten wonen in de buurten, die dat in dit land maar weer mooi mogen opvangen. In die zin snap ik uw opmerking dus niet. Mijn opmerking ging over kennis-migratie. Toen u nog uw vorige baan had, heb ik daarover ook al de nodige discussies met u gevoerd. Ik krijg er een beetje een vieze smaak van in mijn mond dat wij wel mensen naar dit westerse rijke land halen als wij denken dat wij daar voordeel van hebben, zonder dat wij de consequenties overzien voor de mensen die in deze landen achterblijven. Ik noem het voorbeeld van de verpleegkundigen wij hier naartoe halen, omdat het ons nu even lekker uitkomt. Wij halen hen dan uit landen waar die mensen veel harder nodig zijn. Daar maak ik groot bezwaar tegen. Dat vind ik niet ethisch.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Dat is een heel andere problematiek, en dat weet mevrouw Kant heel goed. Ik heb het even over de toelating tot Nederland. Daar gaat het om. Het gaat om de toelating van mensen. Ik constateer dat mevrouw Kant zegt: ik vind dat wij mensen in Nederland moeten toelaten. Wij zijn het eens over vluchtelingen. Echte vluchtelingen moeten wij toelaten. Maar het standpunt van de SP is: wij moeten mensen toelaten tot Nederland. En het maakt de SP niet uit of wij er nu iets aan hebben; wij moeten mensen gewoon toelaten tot Nederland.

Mevrouw **Kant** (SP): Ik weet niet naar wie u geluisterd hebt, maar volgens mij niet naar mij. Ik heb daar namelijk helemaal niets over gezegd. Maar als u wilt weten hoe de SP daarover denkt, dan wil ik u dat antwoord best geven.

Kant

De **voorzitter**: Maar dan toch wel heel kort!

Mevrouw **Kant** (SP): Wij zijn voor een restrictief toelatingsbeleid. Wij zouden daar op dit moment niet specifiek iets aan willen veranderen. Als iemand een vluchteling is, dan is hij of zij een vluchteling. Dan wordt getoetst of dat terecht is of niet. Ik zie dus werkelijk niet waarom mevrouw Verdonk die vraag stelt op basis van iets wat ik gezegd zou hebben. Ik zie niet wat daar aanleiding toe geeft.

De **voorzitter**: Er schijnt er hier maar één een probleem met de tijd te hebben. Ik probeer dit debat afgerond te krijgen, want wij gaan vanavond echt in de problemen raken.

Mijnheer Fritsma, u mag één korte vraag stellen.

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter. Mevrouw Kant heeft het nu over arbeidsmigratie, maar waarom wil de SP niet weten wat de financiële gevolgen zijn van bijvoorbeeld het generaal pardon dat wij mede dankzij de SP hebben gekregen en waarbij ook nog criminelen zijn toegelaten?

Mevrouw **Kant** (SP): Voorzitter. Volgens mij zijn die cijfers gewoon bekend, dus ik zie het probleem niet.

De heer **Fritsma** (PVV): Die cijfers zijn niet bekend. Dat weet de SP-fractie ook wel. Wij weten iets over uitkeringen, maar helemaal niets over de extra druk op veiligheid en volkshuisvesting waar "pardonners" ook nog eens voorrang kregen op de woningmarkt, namelijk in de volkswijken. Wij weten helemaal niets! Waarom focust mevrouw Kant zich op arbeidsmigratie en niet op het mede door het SP tot stand gekomen beleid, bijvoorbeeld het generaal pardon?

Mevrouw **Kant** (SP): Volgens mij weten wij heel veel over de kosten van het generaal pardon. Naar mijn idee weten wij nog niet hoe dat in de toekomst zal uitpakken. Dat kunt u ook niet zeggen, want u weet helemaal niet of deze mensen in de toekomst wel of niet uit de uitkering komen. Dat kunt u nu helemaal niet inschatten. Waar het om gaat, is dat ik nooit tegen kennis ben en dus ook niet tegen het kennen van de feiten, de cijfers en kosten. Die zijn altijd relevant voor de consequenties die je daaraan verbindt, maar het een is natuurlijk wel iets zinniger dan het ander. De keuze voor het generaal pardon heeft te maken met de fouten die de politiek in het verleden ten aanzien van deze mensen zelf heeft gemaakt. Vervolgens maak je dus de morele afweging of je dat generaal pardon al dan niet geeft. Op het moment dat je dat gegeven hebt, kun je daaraan geen consequenties meer verbinden in de vorm van het al dan niet terugdraaien daarvan. De zin van het weten is in deze gevallen dus een stukje minder dan bijvoorbeeld voor arbeidsmigratie. Op dit moment zie je nog steeds dat wij arbeidsmigratie hebben in dit land en dat je wel degelijk de afweging moet maken of dat wel of niet zinnig is. U doet echt verwoede pogingen om mij en mijn fractie in een hoek te drukken, alsof wij dingen niet zouden willen weten en die onder het tapijt willen schuiven. Ik snap dat misschien wel een beetje, maar eigenlijk ook weer helemaal niet. Ik denk dat u eens goed moet nakijken hoe wij ons in dit soort discussies hebben opgesteld. Als u dat deed, zou u weten dat u bij mij aan het verkeerde adres bent.

□

Mevrouw **Sterk** (CDA): Voorzitter. Vandaag spreken wij over de antwoorden van het kabinet op de vragen van de PVV-fractie. Waar het mogelijk was om antwoord te geven, lijkt dat ook te zijn gegeven. Als iemand vindt dat dit niet is gebeurd, kunnen er altijd vervolgvragen worden gesteld, of er kan simpelweg een debat worden gevoerd. Zo werk dat namelijk in dit huis.

Het is op zichzelf volkomen legitiem om te vragen naar de kosten van de immigratie. Wat kost dat de samenleving? Laten wij echter ook vaststellen dat immigratie een breed begrip is. Dat gaat over de ICT'er uit India die hier komt voor onze kenniseconomie. Dat gaat over de Amerikaanse manager die in het Amsterdamse bedrijfsleven komt werken, maar dat gaat ook over de importbruid uit Marokko die hier dure inburgeringscursussen volgt.

Niet alle migratie leidt automatisch tot problemen, maar er zijn wel degelijk vraagstukken. Wij kennen het vraagstuk van de huwelijksmigratie. Minister, wanneer krijgen wij een antwoord op de vragen die wij daarover hebben gesteld? Dat is echt een punt dat wij op korte termijn willen aanpakken. En wij kennen ook de problemen met betrekking tot de arbeidsmigratie. Ook daarover hebben wij in een Kamerdebat al eens vragen gesteld. Hoe gaat het met die nieuwe stroom uit Polen, mensen die de taal niet spreken en die hier uiteindelijk zullen blijven?

Laten wij eerlijk zijn, uiteindelijk gaat het over antwoorden op vragen die wij eigenlijk allemaal al weten. Het CPB heeft het al geconstateerd en ook de commissie-Blok. Immigratie kost onze samenleving gewoon geld. De opbrengst is nu eenmaal moeilijk tot uitdrukking te brengen, maar die is er natuurlijk ook wel degelijk.

De CDA-fractie wil vertrekken vanuit de problemen, niet vanuit de gemiddelde allochtoon of de grote groep allochtonen in Nederland. Die problemen moeten wij oplossen. Wij willen het probleem van de criminaliteit aanpakken en overlast terugdringen. Wij noemen ook de groep niet-westerse allochtonen, waarbinnen allochtone jongeren, of laten wij gewoon zeggen "Marokkaanse rotjochies" oververtegenwoordigd zijn. Wij hebben het recht om te weten wat dat kost. Het gaat ons erom dat iedereen mee kan doen. Wij benoemen de problemen waar de gezinsmigratie ons voor stelt en hebben het recht om te weten wat de kosten zijn die wij maken om een importbruid en haar kinderen te laten integreren in de samenleving. Maar wat moeten wij met gegevens over het aantal allochtonen dat in de file staat? Zegt dit dat er te weinig allochtonen werken, of dat er te veel zijn? Dat is voor ons volstrekt irrelevant. Die kosten zijn voor elke burger even hoog.

Met de mondelinge toelichting van de minister op de brief gooide hij eerder olie op het vuur dan op de golven. Hij zei bij Pauw en Witteman dat hij het niet relevant vindt om te weten wat een allochtoon kost. Wat bedoelde de minister daar precies mee? Het is hom of kuit. Of de vragen zijn niet in hun volledigheid te beantwoorden, gewoon omdat de gegevens er niet zijn, of de minister maakt een politieke keuze om de gegevens niet te verstrekken. Er is echter maar één orgaan dat beslist of iets relevant is, te weten het parlement zelf.

Wij hebben in de afgelopen jaren een harde leerschool gehad. Wij hebben geleerd dat het niet helpt om onze ogen te sluiten voor de werkelijkheid, niet voor de

Sterk

samenleving, maar ook niet voor de migrant. Alleen op basis van feiten kan een eerlijk debat worden gevoerd over wat wij moeten doen. Wij denken dat wij op zichzelf al boekenkasten vol hebben, maar er zijn wel degelijk aspecten binnen de migratie die onze aandacht vragen.

De heer **De Krom** (VVD): Ik ben benieuwd naar het oordeel van mevrouw Sterk over de uitspraak van minister Donner namens het kabinet dat de immigratie bijdraagt aan de groei van de Nederlandse economie en dat Nederland steeds heeft welgevaren bij immigratie. Onderschrijft zij die uitspraak?

Mevrouw **Sterk** (CDA): Ik onderschrijf die uitspraak in die zin, dat immigratie zowel kosten als baten met zich brengt. Laten wij de ogen niet sluiten voor de kosten die er zijn – ik noemde al huwelijksmigratie en op sommige punten ook arbeidsmigratie – maar laten wij ook de ogen niet sluiten voor de baten die de immigratie oplevert. Ik denk aan de mensen die voor ons in de verzorgings- tehuizen zorgen dat ouderen een goede oude dag hebben. Iedereen koopt inmiddels zijn groenten en fruit bij de Turkse kruidenier op de hoek. Ook dat zijn verrijkingen in onze samenleving.

De heer **De Krom** (VVD): Dat is niet wat de minister zegt. De minister zegt dat immigratie goed is voor Nederland. Onderschrijft mevrouw Sterk dat?

Mevrouw **Sterk** (CDA): Immigratie is goed voor Nederland waar het gaat om de positieve bijdrage die immigranten kunnen leveren. Kennismigranten kunnen op plekken terecht komen waar wij zelf niet willen werken. In dat opzicht kan migratie inderdaad een goede bijdrage leveren aan de samenleving.

De heer **De Krom** (VVD): Ik leid daaruit af dat de balans negatief zou kunnen uitvallen als het gaat om laag-opgeleide kansarme migranten. Als mevrouw Sterk dat vindt – dat leid ik af uit haar verhaal – vindt zij dan dat het kabinet een effectief immigratiebeleid voert?

Mevrouw **Sterk** (CDA): Ik vind dat het kabinet moet kijken naar bijvoorbeeld de kosten die de huwelijksmigratie met zich brengt. Ik wijs op de grote inspanning die wij moeten leveren om ervoor te zorgen dat de mensen de Nederlandse taal leren en een plek kunnen krijgen in de samenleving. Daarom ook hebben wij gevraagd om te kijken naar de toegangseisen en erop te letten dat wij inderdaad de mensen krijgen die goed zijn voorbereid op een plek in deze samenleving. Daarom hebben wij ook gezegd dat goed gekeken moet worden naar de arbeidsmigratie. De grootste instroom die wij momenteel in Nederland hebben, wordt gevormd door de Polen. Dat zijn mensen die hard werken, maar ook partners en kinderen meebrengen die de taal niet spreken. Wij willen hier niet over 30 jaar dezelfde discussie voeren, omdat wij een probleem niet wilden zien maar dat er wel was.

De heer **Fritsma** (PVV): De CDA-fractie wil kennelijk wel weten wat partner- en gezinsmigratie kosten. Dat is natuurlijk veel te beperkt, want ook de CDA-fractie slaat zaken als het generaal pardon over.

De CDA-fractie is niet geïnteresseerd in mensen die in de file staan. Waar is de CDA-fractie wel in geïnteres-

seerd? Ik geef als voorbeeld het gevangeniswezen. Dat kost miljarden. De gevangenen zitten vol met niet-westerse allochtonen. Wil de CDA-fractie weten wat het aandeel van deze groep is en wat de kosten zijn? Dit is een simpel voorbeeld.

Mevrouw **Sterk** (CDA): Wij willen wel weten wat de kosten van het generaal pardon zijn. Sterker nog: die kosten weten wij ook, mede dankzij onze vragen. Wij willen vertrekken vanuit de problemen. Een van de problemen is dat wij een oververtegenwoordiging hebben van bijvoorbeeld Marokkaanse rotjochies in de criminaliteit. Die jongeren komen wij ook tegen in de gevangenis. Dat kost ons geld; daar mogen wij eerlijk over zijn. In dat opzicht heeft de heer Fritsma volkomen het recht om te vragen wat die kosten zijn. Alleen willen wij vertrekken vanuit de wijze waarop wij het probleem kunnen oplossen. Het helpt niet om te zeggen hoeveel kosten wij maken voor het opsluiten van die jongeren in de gevangenis. Het helpt als wij handhaven en zorgen dat de jongeren op het juiste pad blijven. Als zij dat niet willen, moeten wij hen stevig aanpakken en naar campussen sturen. Uiteindelijk zullen ze misschien zelfs wel in de gevangenis terecht komen.

De heer **Fritsma** (PVV): Waarom zo beperkt? Mevrouw Sterk spreekt over gezinsmigratie. Maar wil zij bijvoorbeeld niet de kosten weten van al die mensen die een verblijfsvergunning krijgen op medische gronden? Waarom komen wij niet veel verder wat betreft de reikwijdte van een dergelijk onderzoek?

Mevrouw **Sterk** (CDA): Wij beginnen niet bij de personen, maar bij de problemen. Waar de problemen zijn in de samenleving, hebben wij ook recht om te weten wie dat veroorzaakt en welke kosten dat met zich brengt. Daar kunnen wij beleid op maken. Wij kunnen geen beleid maken op één iemand van wie wij de kosten niet eens kunnen uitrekenen. De CDA-fractie vertrekt vanuit de problemen, te weten arbeidsmigratie en huwelijksmigratie. Daar kunnen wij beleid op maken en daar willen wij ook beleid op maken.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Kan ik concluderen dat de CDA-fractie voor een onderzoek is naar de gevolgen van immigratie in Nederland?

Mevrouw **Sterk** (CDA): Ik heb gezegd dat het volkomen legitiem is om te vragen naar de kosten van immigratie in Nederland. Ik heb ook gezegd dat hierover inmiddels hele boeken zijn volgeschreven en dat onderzoek erg veel tijd kan kosten. Mijn fractie wil zich veel liever concentreren op een aantal facetten van migratie. Niet elke vorm van migratie brengt problemen met zich mee. Een van de vormen die wel problemen met zich meebrengt, is huwelijksmigratie. Daarover heeft mijn fractie vorig jaar een motie ingediend. Daarmee willen wij nieuw beleid vormgeven om huwelijksmigratie af te remmen. Dat is volgens mijn fractie een relevante discussie. Hetzelfde geldt voor de discussie over arbeidsmigratie. Een discussie over sec migratie in den brede, is niet relevant. Dat wil echter niet zeggen dat het kabinet daarover geen gegevens zou kunnen leveren. Het betreft een volkomen legitieme vraag.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik kan mij er uitstekend in

Sterk

vinden dat mevrouw Sterk deze twee categorieën noemt. Er is echter nog een derde categorie, en die betreft uiteraard de asielzoekers. Ik heb het niet over de echte vluchtelingen, maar over de asielzoekers die hier komen omdat Nederland rijker is. Wij weten bijvoorbeeld dat de werkloosheid onder Somaliërs in Nederland 60% tot 70% is. Uiteraard willen wij dat ook weten. Het gaat toch ook om die groep?

Mevrouw **Sterk** (CDA): Maar, minister Verdonk, u weet als geen ander ...

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Dank u, mevrouw Sterk.

Mevrouw **Sterk** (CDA): ... dat die gegevens al lang beschikbaar zijn. Wij weten bijvoorbeeld wat het generaal pardon kost.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Voorzitter, mag minister Verdonk nog een vraag stellen?

De **voorzitter**: Ja, voor de laatste keer.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Wij weten helemaal niet wat het generaal pardon kost; mevrouw Sterk weet dat net zo goed als ik. Zij laat zich echter in deze kabinetsperiode voortdurend met een kluitje in het riet sturen. Gelukkig was zij onder andere kabinetten ook voor de rechte leer. Wij weten niet wat het kost. Wil mevrouw Sterk bij het onderzoek ook de financiële consequenties betrekken van de groep asielzoekers waarover ik zojuist sprak? Dit is zeker van belang nu er een groot tekort op de begroting is.

Mevrouw **Sterk** (CDA): Ik heb niet voorgesteld een onderzoek te doen. Ik heb wel gezegd dat het legitiem is om naar zo'n onderzoek te vragen. Ik heb ook gezegd dat er al veel onderzoek voorhanden is en dat de CDA-fractie geen behoefte heeft aan nieuwe feiten, maar aan beleid. Veel zaken weten wij al. Wij weten al dat het generaal pardon ons geld kost. Wij weten ook dat de huwelijksmigratie problemen oplevert en dat de arbeidsmigratie grote risico's in zich draagt. Daarop moeten wij beleid uitzetten. Mijn fractie heeft hierover allang vragen gesteld aan de minister.

De heer **Anker** (ChristenUnie): Voorzitter. Ik dank u voor het feit dat ik nog op de sprekerslijst kon worden geplaatst. Ik had echter niet verwacht dat ik hier nog twee uur zou zitten nadat ik mij op die lijst had laten plaatsen. Dit alles echter terzijde.

Wij voeren een debat naar aanleiding van vragen die de heer Fritsma aan het kabinet heeft gesteld. Ik heb geleerd dat er geen domme vragen bestaan. Als je oprecht wilt weten hoe iets in elkaar zit, is dat te prijzen. Wij weten ook allemaal dat er verscheidene soorten vragen zijn. Er zijn bijvoorbeeld vragen waarop je liever geen antwoord wilt; de zogenaamde retorische vraag. Er is ook het vragen naar de bekende weg. Verder zijn er vragen die eigenlijk niet zo netjes zijn. Kinderen stellen die vaak.

Vandaag spreken wij over de antwoorden die de heer Fritsma kreeg op de vraag hoeveel de immigratie Nederland kost dan wel opbrengt. Op zich is dat best een

goede vraag. Is alles wat wij in Nederland aan immigratie doen wel nuttig? Krijgen wij waar voor ons geld? Schieten de mensen die wij willen helpen er iets mee op? Ik vrees echter dat de heer Fritsma iets heel anders wil. Het zal niet de eerste keer zijn dat hij wil stellen dat iets erg veel geld kost. En als iets erg veel geld kost, zal het volgens hem ook wel zonde van het geld zijn.

Bij de afweging om ergens geld aan uit te geven, speelt niet alleen hoeveel het kost. Je weegt ook af wat je wel en niet belangrijk vindt. De ChristenUnie vindt dat het bij een samenleving hoort om solidair met elkaar te zijn, ongeacht geslacht, religie, leeftijd, beperking, culturele afkomst of wat dan ook. Wij laten ons daarbij niet leiden door een rekening van winst en verlies, maar vooral door een principe. In ons geval is dat naastenliefde. Als het huis van de buren in brand staat en de buren vragen mij om onderdak, pak ik niet eerst de rekenmachine.

Zo vraag ik overigens ook niet wat de kosten zijn van de beantwoording van de vragen van de heer Fritsma. Hij heeft als Kamerlid het recht om zijn vragen te stellen en om daarop een fatsoenlijk antwoord te krijgen. Natuurlijk zijn er wel grenzen. De kosten van immigratie moeten in de hand worden gehouden; we zijn immers ook rentmeesters. Weer zo'n principe ... Daarom stellen we bijvoorbeeld inkomenseisen en inburgeringsvoorwaarden aan migranten die voor gezinshereniging naar Nederland willen komen. Daarnaast moeten migranten goed voorbereid naar Nederland komen, zodat zij snel kunnen voorzien in hun eigen levensonderhoud. Het inburgeringsexamen in het buitenland draagt daaraan ook bij. Wij helpen immigranten ook door hen te helpen om zo snel mogelijk op eigen benen te staan.

Natuurlijk moeten we steeds kritisch kijken wat het integratiebeleid oplevert. Wij evalueren echter, ik zeg het de ministers na, geen burgers maar beleid. We gaan in dit land de verkeerde kant op als we onderscheid maken tussen burgers die geld opleveren en burgers die geld kosten. We doen dit ook niet voor groepen als ouderen, gehandicapten of kinderen. De som of immigratie geld oplevert of niet valt niet of nauwelijks te maken. Het kabinet heeft de gegevens verstrekt die beschikbaar zijn. Daar ga ik tenminste van uit. Minister Van der Laan heeft wel enige verwarring gesticht. Dat was niet verstandig en ook niet handig. Kan hij nu bevestigen dat hij naar vermogen als minister de vragen heeft beantwoord? Of heeft hij bepaalde informatie liggen die hij de Kamer nog niet heeft verstrekt?

Als de heer Fritsma na deze beantwoording meer wil weten, vind ik dat op zich prima. Wat mijn fractie betreft moet er dan wel een vraagstelling zijn die redelijkerwijze beantwoord kan worden, gelet op de beschikbare gegevens uit administraties. Het ridicule voorbeeld van het aantal allochtonen is al een aantal keer genoemd.

We gaan er in Nederland sinds jaar en dag, en zeker sinds de commissie-Blok, van uit dat immigratie niet een economisch belang dient. Daarom wordt immigratie ook niet actief bevorderd. Er zijn andere motieven die de immigratie en emigratie bepalen. Kortom, een conclusie dat immigratie per saldo geld kost, is alleen relevant als we ook echt actief immigratie nastreven. De Kamer-vragen lijken ingegeven door de vooronderstelling dat Nederland een immigratieland is en welbewust deze immigratie stimuleert. Nogmaals, dat is niet het geval. Gezinsvorming is binnen de grenzen van het internationaal recht onderworpen aan regels. Het coalitieakkoord

Anker

zet deze lijn voort. We hebben geen immigratie als beleid, behalve in de sector kenniswerkers.

Ik rond af. Zoals vandaag het hoofdredactioneel commentaar van De Telegraaf stelt – een krant die ik overigens uiterst zelden citeer – is het runnen van een land iets anders dan het runnen van een supermarkt. In een supermarkt worden verliesgevende producten eenvoudigweg uit het assortiment gehaald. De samenleving zijn we samen: allochtoon en autochtoon. De ChristenUnie ontkent niet dat er integratieproblemen zijn. Daar moeten we ook hard aan werken. Waar nodig moeten we streng optreden tegen overlast, uitsluiting van vrouwen, geweld et cetera. De waarde van mensen drukken we echter niet uit in geld.

De voorzitter: De minister heeft gevraagd om minimaal een kwartier pauze. Dat houdt in dat ik nu schors voor de dinerpauze, die ik overigens met de helft heb teruggebracht. Dat betekent dat wij om 19.50 uur verdergaan met het debat.

Ik maak de leden erop attent dat ik dit debat uiterlijk om 21.00 uur moet hebben afgerond. Dan start namelijk een volgend debat. Eigenlijk zouden we de afronding van dit debat pas op de agenda moeten plaatsen nadat we onze collega's de kans gegeven hebben om het debat over de bezuinigingen politiek te voeren, want dit loopt echt veel te veel uit. Het lijkt mij terecht dat we vanaf 19.50 uur tot uiterlijk 21.00 uur dit debat verder voeren. Dat houdt in dat we een heel strenge tweede ronde ingaan. Om 21.00 uur moet ik met het laatst geagendeerde debat beginnen.

Ik wens u een smakelijke maaltijd.

De vergadering wordt van 19.05 uur tot 19.50 uur geschorst.

De voorzitter: Ik heb met de minister afgesproken dat hij eerst gelegenheid krijgt om zijn verhaal te houden en dat daarna de leden gelegenheid krijgen om hem te bevragen. Ik heb met de leden de afspraak dat om 21.00 uur de hamer valt, ongeacht waar we zijn in dit debat. Onze collega's staan met zijn allen te wachten en moeten nog aan een volledig debat beginnen.

De heer **Pechtold** (D66): Ik hoop in elk geval dat u de minister aan een beperkte spreektijd hebt gehouden.

De voorzitter: De minister zal kort, scherp en zeer inhoudelijk antwoorden.

De heer **Pechtold** (D66): Er zijn collega's van hem die er een uur voor nemen om dat kort en scherp te doen.

De voorzitter: Dat doen we zeker niet.

De heer **Fritsma** (PVV): Ik begrijp dat we pas na het volledige betoog van de minister vragen mogen stellen.

De voorzitter: Ja.

De heer **Fritsma** (PVV): Ik wil wel de mogelijkheid hebben om meer dan één vraag te stellen.

De voorzitter: Hoe sneller we beginnen, hoe groter de kans is dat dit ook kan.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik weet niet of de minister werkt met blokken, zoals we wel meer doen. Dan kunnen we het op die manier reguleren.

De voorzitter: Nee, de minister antwoordt in één geheel, want dit gaat maar over één onderwerp. Het heeft dus nauwelijks zin om daar blokken in te maken. Voordat we het weten, bent u allen weer allemaal vragen aan het stellen. Het moet van twee kanten komen.

□

Minister Van der Laan: Voorzitter. Ik zal proberen bij te dragen aan deze orde door zo snel mogelijk te zijn en zo openhartig mogelijk, want dat kan de communicatie ook bevorderen.

Het motto van mijn verhaal is dat het kabinet de vragen van de heer Fritsma netjes, of tenminste naar behoren, heeft beantwoord, maar ik zal niet heengaan om de onduidelijkheden die daarover zijn signaleerd door de woordvoerders. Ik doe dit in de volgende volgorde. Ik zeg eerst wat we hebben gedaan, dan wat we niet hebben gedaan en wat daarin het principiële aspect was en het praktische aspect. Ik ga dan ook nog even specifiek in op artikel 68 van de Grondwet, waar de meeste woordvoerders over gesproken hebben. Daarna kijk ik naar hoe het verder moet, gelet op de suggesties en de wensen die daarover door de Kamerleden op tafel zijn gelegd.

Allereerst, het kabinet heeft de vragen van de heer Fritsma naar behoren beantwoord. Waarom? Op 4 september jongstleden zijn die vragen beantwoord, waarbij wij, het kabinet, alle informatie gegeven hebben waarover we in de rijksbegroting beschikken. Alle uitgaven die wij doen voor ons beleid, staan in die begroting. Waar we uit onderzoeken van bijvoorbeeld het CBS ook nog informatie hadden over allochtonen, hebben we die erbij gegeven. Dat betrof bijvoorbeeld het aandeel allochtonen in verschillende onderwijsvormen, aantal allochtonen met een baan of met een bijstandsuitkering en het zorggebruik. Het was alles bij elkaar een grote hoeveelheid informatie. Ik heb natuurlijk toch met een zeker genoegen bijvoorbeeld mevrouw Halsema horen zeggen dat zij zich verwend voelde.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Nee, juist niet. Ik word nooit verwend!

Minister Van der Laan: Nee, nee, maar als u deze antwoorden zelf had gekregen, dan zou u zich verwend hebben gevoeld. Zo heb ik u verstaan. Mevrouw Kant was iets voorzichtiger, maar zei over de inhoud van de beantwoording dat die op zichzelf gewoon goed was. Ook van deze afgevaardigden was er kritiek op wat er in de woordvoering was gebeurd, maar daar kom ik straks op terug. We hebben dus – dat is cruciaal – alles gegeven wat we in de begroting hadden.

Dan kom ik nu op het punt van wat we niet hebben gedaan. Wat we niet hebben gedaan, en dat was op punten wel gevraagd door de heer Fritsma, is nieuwe schattingen of toerekeningen maken en naar een totaalstelling gaan, laat staan dan vervolgens nog de deling maken per allochtoon of de groep "allochtonen". Dat hebben wij niet gedaan.

Ik maak een opmerking aan het adres van de heer Fritsma. Er is wel gesuggereerd dat de heer Fritsma

Van der Laan

gevraagd zou hebben naar de kosten en opbrengsten van het migratiebeleid. Terecht is er echter door de heren Dijsselbloem en Anker en meer sprekers op gewezen dat dit helemaal niet het geval was. De heer Fritsma had gevraagd om de kosten van allochtonen over veel linies, over twaalf departementen. Wat heel belangrijk is, is dat hij dat ook heeft gevraagd van mensen die hier al jaren of zelfs decennia wonen en inmiddels Nederlander zijn geworden. Dat is een belangrijk punt. Van de 1,8 miljoen niet-westerse allochtonen – waarop het verzoek ook betrekking had – hadden er op 1 januari 2009 ruim 1,4 miljoen de Nederlandse nationaliteit. In de hele rekenom van allochtonen – 3,3 miljoen – heb ik begrepen dat er “slechts” zo’n 700.000 die Nederlandse nationaliteit niet hebben. De heer Fritsma had gevraagd om een rekenom met die schattingen en toerekeningen naar de aanwezigheid van een groep mensen in Nederland.

Dat is een groot verschil met het voorbeeld dat mevrouw Verdonk gaf. In haar keuzes koppelde zij de zaken die zij belangrijk vindt aan de toelating. Heel belangrijk is dat de heer Fritsma zijn vragen betrekking liet hebben op de aanwezigheid van een groep mensen in Nederland die gewoon Nederlander zijn.

De heer Krom heeft heel goed verwoord dat de term “uitzetting” je te binnen schiet als je het hebt over de groep van al die Nederlandse mensen die onderwerp vormden van de vragen van de heer Fritsma. Ook anderen hebben dat eerder boven tafel gekregen. Als beantwoorder van de vragen wil je natuurlijk ook altijd weten wat het doel is. Er zijn citaten gegeven als “veel moslims het land uitzetten”. Ik kom hierop aan het einde nog even terug, maar ik sluit niet uit dat hieruit ook een extra grote voorzichtigheid heeft geresulteerd voor het kabinet. Dat zou ook uit het volgende kunnen blijken.

Iedere spreker heeft gezegd dat ik onhandig het woord heb gevoerd, omdat ik het accent heb gelegd op het principiële punt dat wij niet gaan schatten en dat wij de mensen niet langs de maatlat van euro’s leggen. Wij evalueren alleen beleid en geen mensen. Dat is ook waarom wij niet hebben geschat. Dat is misschien niet handig geweest, maar ik wil de Kamer wel zeggen wat er is gebeurd, zonder te rechtvaardigen of te verontschuldigen.

Ik kwam uit het kabinetsberaad waarin wij het beantwoorden van de vragen hebben vastgesteld. Ik liep langs “het touwtje” en er stonden zo’n twintig tot dertig journalisten. De eerste stelt ook de hamvraag: “En, mijnheer Van der Laan, wat kost een allochtoon?” Dat is precies de vraag waarop het kabinet niet wil uitkomen, want wij doen niet aan het berekenen van de kosten van mensen. Wij willen alles doen aan het berekenen van de kosten van het beleid, of dat goed is, slecht of waar dat beter kan, maar we houden geen boekhouding bij van de waarde van mensen.

Op die vraag heb ik het antwoord gegeven dat we die schattingen en die toerekening niet willen maken, om die eerdergenoemde reden. Ik heb er zeker drie keer bij gezegd dat wij de vragen wel netjes zullen beantwoorden, zoals ik een paar weken daarvoor ook had gezegd dat wij zouden doen.

Wat ik ervan geleerd heb, dat die drie of vier keer dat ik eraan heb toegevoegd dat wij de vragen wel degelijk en voor zover wij kunnen, zullen beantwoorden, zijn weggevallen in de beeldvorming. Dat is een lesje voor mij, niet omdat het niet waar is, maar omdat het is

toegespitst op het maken van een nieuwe schatting en toerekening om uiteindelijk uit te komen bij de kosten van die groep allochtonen die naar één mens kunnen worden doorgerekend. Wij hebben die vragen wel degelijk goed beantwoord voor zover het ging om de informatie die we hadden, maar dat heeft daarmee niet de aandacht gekregen die het verdiende. Daarmee heb ik een deel van de discussie veroorzaakt over de vraag of het kabinet nu wel of niet de vragen netjes heeft beantwoord. Die schoen trek ik aan, zij het dat een pechfactor hier ook wel een rol speelt. Op het moment dat ik het vertelde, toen ik aan het touwtje stond, waren die vragen net ondertekend. Ik heb er ook van geleerd dat je beter pas over die vragen kan praten als zij ...

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Zo is het wel goed.

Minister **Van der Laan**: Ik wilde dit eerlijk met u delen. Het is mijn leermoment.

Dan het principiële bezwaar. Ik ga er heel kort op in, want dit heeft alleen betrekking op de stappen die wij niet wilden zetten in aanvulling op het geven van alle beschikbare informatie. Dat is de boekhouding van waarde van mensen, van verschillende leden van de samenleving, die wij niet willen aanleggen. Natuurlijk is het ongelooflijk belangrijk – ik zeg dit nu met name in de richting van de heer Fritsma – om precies te weten wat bijvoorbeeld de Marokkaanse jongens kosten die de rottigheid veroorzaken. Wij mogen dat niet laten gebeuren, dus voeren wij daar beleid op. De kosten van dat beleid vindt de heer Fritsma wel terug. Die kosten waren ook goed opgenomen in de pittige brief van 30 januari jongstleden die wij over die Marokkaanse jongens hebben geschreven. Geen enkel verschil van mening daarover: die informatie moeten wij geven.

Ik wil echter ook met nadruk tegen de heer Fritsma zeggen: is het vervolgens wel nuttig om die kosten in het voorbeeld van de aanpak van Marokkaanse jongens toe te rekenen aan allochtonen, mensen die overwegend braaf zijn en hun kinderen wel goed opvoeden, en niet aan de andere Nederlanders? Wat schiet je ermee op en is het fair om dat te doen? Ik denk dat dit niet nuttig en niet fair is. Ik geef een voorbeeld. Het is net alsof je alle Amsterdammers verantwoordelijk houdt voor de afrekeningen in het criminele circuit die in Amsterdam op straat plaatsvinden en je de Amsterdammers ook aansprakelijk stelt voor de kosten van de aanpak van de grote criminaliteit. Daarbij hoort de vraag of het nuttig is om een statistisch deel van de kosten van de aanleg van wegen specifiek toe te rekenen aan allochtonen, of de kosten van de inrichting van landelijk gebied of de bouw van ziekenhuizen. Andere Kamerleden hebben andere en soms betere voorbeelden gegeven. Dat zijn zaken waarbij de herkomst van mensen totaal niet van belang is voor het beleid dat je wilt voeren. Daar ligt voor het kabinet precies de harde grens. Ik zeg met nadruk tegen de heer Fritsma, maar ook tegen de rest van de Kamer: problemen benoemen? Ja. Achterstanden monitoren? Ja. Kijken wat je investeringen opleveren en daar ook onderzoek naar doen? Ja. Maar een prijskaartje aan een groep mensen hangen? Nee.

Ik probeer mij voor te stellen hoe dat zou voelen als wij dat wel zouden doen voor bijvoorbeeld een Nederlands meisje met Turkse ouders; een allochtoon in onze definities. Een meisje dat gewoon haar best doet op school. Zij speelt met haar klasgenootjes en droomt van

Van der Laan

een prachtige toekomst in Nederland. Zij leest ineens in de krant dat allochtonen zoveel meer kosten dan autochtonen. Wat doet dit in het denken en het voelen van dit meisje? Dit is iets wat niet goed is; iets wat voor haar een soort belasting is, terwijl wij willen dat dit soort hardwerkende jongeren daar niet mee belast worden. Als ik zeg dat wij dit ook niet doen bij gehandicapten en ook niet bij bejaarden, dan zegt de heer Fritsma dat er sprake is van een bewuste keuze omdat die voortvloeit uit immigratiebeleid. Dit meisje heeft allang de Nederlandse nationaliteit. Zij is hier geboren en zij zit hier op school. Dat heeft allang niet meer met een bewuste keuze te maken. Zij is hier gewoon. Wij hebben haar toegelaten en zij doet volwaardig mee. Correctie; zo veel jaar geleden hebben wij haar ouders toegelaten.

Wij zouden ook – ik heb daar geen beroep op gedaan in de woordvoering, maar ik zeg het hier natuurlijk wel, ook voor de juristen onder ons – in strijd komen met het non-discriminatiebeginsel van artikel 1 van de Grondwet. Dit artikel is niet door iedereen evenzeer geliefd, maar het staat wel in de Grondwet. Wij raken ook aan de privacywetgeving die niet toestaat om zo maar, zonder noodzaak registraties aan te leggen waarin etniciteit wordt vastgelegd. Maar nogmaals, wij staan voor wat wij deden en dat is vragen goed beantwoorden en alles geven wat wij hebben, maar geen vervolgstappen zetten in de richting van schattingen, toerekeningen en totaaltellingen.

Nog een enkel woord over de praktische bezwaren. Ik race door mijn tekst heen, voorzitter. Het is op dat punt niet alleen niet willen, maar ook niet kunnen. Wij weten sommige dingen niet. Wij weten niet het aandeel van allochtonen in de inkomstenbelasting, de btw en de vennootschapsbelasting. Hierdoor lijkt het ook gauw dat er alleen kosten zijn en geen opbrengsten. Dat is niet juist. In de toelichtende brief hebben wij ook gesteld dat het om ongelijksoortige informatie gaat. Dat is ook van belang om te weten waarom sommige dingen niet kunnen. Er zitten appels en peren bij die je niet zo kunt optellen.

Wat ook vertekent – dat is geen kritiek op de geachte heer Fritsma, maar wel uitermate belangrijk voor hem – is dat hij niet naar alles heeft gevraagd wat relevant is om te weten. Een specifieke vraag naar de hypotheek-renteaftrek, waarbij natuurlijk het nodige gebeurt en waar allochtonen minder voordeel van hebben, komt er niet in voor. Er zijn nog veel meer terreinen te noemen waarop de aandelen anders liggen.

Het punt is echter vooral het volgende en meer Kamerleden hebben dat gezegd. Als je het over uitgaven hebt – je kunt ze kosten maar ook vaak investeringen noemen – dan moet je kijken naar de langere termijn. Die termijn is misschien wel het allerbelangrijkste om de juiste betekenis te kunnen geven aan de getallen die je dan krijgt. Bij investeringen gaat de kost voor de baat uit. Investeringen in inburgering en onderwijs nu moeten er straks toe leiden dat mensen mee kunnen doen aan de samenleving, dat zij een goede baan kunnen krijgen en dat zij zich vervolgens nuttig maken. Kinderen zijn, helemaal door de kosten van onderwijs, altijd peperduur. Dat weet iedereen. Daarom kijk je niet alleen naar hun schooltijd, maar naar hun verdere levensloop. Dan krijg je pas een beeld. Dat was een methodologisch manco aan de vragen van de geachte heer Fritsma. Hij ging vijf jaar terug en vijf jaar vooruit. Dan krijg je precies een

veel te kleine periode om überhaupt iets te kunnen zeggen over die kosten.

In de woordvoering heb ik een vergelijking gemaakt met de aanleg van bijvoorbeeld Almere. Dat was overigens niet het slechtste deel daarvan, al mag je dat van jezelf niet zeggen. Bij de aanleg van Almere maak je de eilanden, de infrastructuur en de openbare voorzieningen. Je bouwt de huizen. Dat is allemaal investering. Als je dat allemaal op de eerste twee of drie generaties Almeerders zou uitrekenen, dan zijn zij astronomisch dure inwoners van dit land. Kijk je echter naar de toekomst, wat je hoort te doen bij dit soort investeringen, dan is dat uitermate verantwoord. De conclusie is deze en daarmee ben ik over de helft, mijnheer de voorzitter. Het zijn allemaal zaken die ervoor zorgen dat wij die simpele schattingen, toerekeningen en optelsommen niet wilden en konden maken.

Ik kom terug op het punt van de heer De Krom. Hij legde op een scherpe manier de vinger op het feit dat de onduidelijkheid in de vraagstelling van de heer Fritsma ons misschien wel te voorzichtig zou hebben gemaakt. Ik zeg niet dat het zo is, maar het is een begrijpelijke en genuanceerde kijk op wat in dat proces is gebeurd. Dat wil ik uitdrukkelijk hebben gezegd. Voorzichtigheid is in deze gevoelige discussies overigens geen verkeerd motto, zo zeg ik erbij. Zo veel empathie zal de heer De Krom wel extra hebben om dat ook te begrijpen. Ook mevrouw Kant en mevrouw Halsema wezen er terecht en expliciet op dat die vragen onduidelijk waren.

Er is een verschil tussen wat mevrouw Verdonk zegt en de heer Fritsma, waar ik vaker op zou moeten wijzen. Nu, in dit debat, wordt zelfs nog niet duidelijk wat precies het doel is van de vragen. Als de uitkomst nou eens positief is, betekent dat voor de heer Fritsma een ruimhartiger immigratiebeleid, zo vroeg mevrouw Halsema specifiek. Ik zeg niet dat dit per se hoeft, maar dan zou een optie in de logica moeten zijn dat de heer Fritsma dan weg is. Wat ik over die voorzichtigheid heb gezegd, meen ik ook.

Het kabinet is zich heel goed bewust van de strekking van artikel 68 van de Grondwet. Dat kent het inlichtingenrecht toe, ook aan een individueel Kamerlid. Zoals gezegd, heeft het kabinet de vragen van de Tweede Kamer beantwoord aan de hand van alle relevante informatie die het kabinet ter beschikking stond. Conform artikel 68 heeft de Kamer dus ook alle beschikbare informatie gekregen. Het waren 30 bladzijden. De heer Dijsselbloem zal wel gelijk hebben als hij 21 zegt, want hij trekt daar de vragen waarschijnlijk weer vanaf. Er is ook stevig aan gewerkt. Dat heb ik zelf gezien.

Nadrukkelijk mede tegen de heer Van der Staaij wil ik het volgende zeggen, juist omdat ik al snel doorhad dat hij iets van het geweten van de Kamer is in dit soort staatsrechtelijke kwesties. In ieder geval, die reputatie heeft hij en daarom neem ik hem altijd serieus. Ik heb hem genuanceerd horen praten, maar ik hoorde hem maandag zeggen: dit zou wel eens een probleem kunnen zijn. Ik hoop dat hij, door wat ik nu ook heb gezegd, er in ieder geval van overtuigd is dat wij alle beschikbare informatie hebben gegeven. Daarmee hebben wij voldaan aan de inhoud van artikel 68, want – nu komt het punt waar ik van hem ook duidelijkheid over wil – dit artikel voorziet niet in de situatie dat wij nieuwe informatie zouden moeten genereren. Natuurlijk kan de Kamer op veel manieren het kabinet verzoeken, of het zelfs dwingen, om nieuwe informatie op tafel te krijgen

Van der Laan

en deze informatie met haar te delen. Dat vloeit niet een-op-een voort uit het vragenrecht uit artikel 68. De inlichtingenplicht gaat niet zo ver dat het kabinet nieuwe informatie hoeft te genereren. Ik verzeker de Kamer dat het hek dan ook heel snel van de dam zou zijn, omdat ieder lid 79 vragen kan verzinnen over onderwerpen die het lid belangrijk vindt. Als je dan de brug over gaat van "wat heb je" naar "ga eens voor mij schatten of ga eens voor mij onderzoeken of zelfs registreren", dan doen wij niets anders dan de vragenseries van de Kamer beantwoorden. Soms heb je met aanbod dat je behoefte omzet in vraag. Dat is niet zo'n beste methode. Ik heb hiermee dat voldoende uitgelegd.

Ik kom op het punt: hoe nu verder? De Kamer is immers de instantie die beoordeelt of vragen goed zijn beantwoord, maar ook, als de informatie er ligt, de instantie die beoordeelt hoe zij verder wil. Wil zij bijvoorbeeld een vervolgonderzoek en op welke wijze moet dat dan gebeuren? Mevrouw Sterk zei heel nadrukkelijk dat er al zo ontzettend veel onderzoek ligt. Daarmee ben ik het helemaal eens. De leden weten het allemaal beter dan ik, maar de onderzoeken gaan vele jaren terug. Er zijn ook heel recente onderzoeken. Alle Kamerleden zeggen: laten wij nu doorpakken met de problemen die wij zien, in plaats van gewoon maar te gaan onderzoeken. Mevrouw Sterk zei dat wij het daar ook zo veel mogelijk op moeten richten. Ik ga zo direct in op de suggesties die ik vandaag heb gehoord. De heer Van der Staaij zei ook: aan de slag! Alle Kamerleden hebben dergelijke woorden gesproken.

Het kabinet is helemaal niet tegen onderzoek op het vlak waarover wij nu praten, zolang het maar over beleid gaat en niet over de groepen mensen. Door diverse sprekers zijn de importbruiden genoemd, de migratie in relatie tot de problematiek van de importbruiden en die problematiek weer in relatie tot onderwijs- en inburgeringsinvesteringen, die verloren kunnen gaan. Hierover is bij de vorige begrotingsbehandeling een motie ingediend door het CDA en de PvdA. Hierover heb ik zelf afspraken gedaan. In het kabinet lopen hierover intensieve overleggen, die resulteren in een brief aan de Kamer over deze problematiek, met de evaluatie van de Wet inburgering buitenland. Deze brief zal, denk ik, uiterlijk in oktober arriveren. Daar kunnen wij bijvoorbeeld de vraag aan vastknopen of wij gericht onderzoek gaan doen naar wat de belasting en de spankracht is. Daar heb ik in ieder geval geen enkel probleem mee. Dit onderzoek is gesuggereerd door onder meer mevrouw Sterk en de heer Dijsselbloem.

Ik ga in op de arbeidsmigratie door Polen. In oktober is het RISBO-rapport klaar. Bij de behandeling daarvan zouden wij, samen met de collega van SZW, kunnen praten over de vraag of wij daar niet verder onderzoek naar moeten doen. Ik voelde mij aangesproken door hetgeen mevrouw Kant zei over het bekijken van de problematiek vanaf twee kanten van de streep, dus ook het humanitaire aspect in met name Polen. Ik vind dit een heel interessant punt om eens te onderzoeken, omdat het in de discussies vaak niet volledig tot zijn recht komt.

De Kamer kan ongetwijfeld nog andere dingen verzinnen, maar dit zijn twee heel concrete zaken. Binnenkort komt het Jaarrapport Integratie 2009, waar nog andere, algemene informatie in staat. Uiteraard volgen ook de besprekingen van de departementale

begrotingen, waarin de Kamer dit kan meenemen naar de betreffende vakminister.

Tegen de heer Pechtold zeg ik het volgende. Wellicht is het een goed idee om eerst de begrotingsbehandelingen en de besprekingen van de zojuist genoemde rapporten te voltooien. Wij kunnen daarna bekijken of er ergens een tekort is gebleken. Vervolgens kunnen wij bezien of het algemene onderzoek, dat door de heer Pechtold en andere leden werd gesuggereerd, nodig blijft. Wij zullen dan de beslissing daarover iets opschuiven. Mocht dat zo zijn – en zo heeft de heer Pechtold het uitdrukkelijk gezegd – dan is dit een onderzoek naar de effectiviteit van het beleid. Als wij allen zeggen dat het beter is om daar onderzoek naar te doen, ben ik op voorhand graag bereid om daarvoor het gevraagde voorstel te maken.

Ten slotte ben ik het met de heer Dijsselbloem eens dat het verstandig is om als departement beter af te stemmen wat wel en wat niet wordt bijgehouden. Een van de ervaringen die ik had toen ik alle concept-antwoorden kreeg – ik denk dat hij dezelfde ervaring had toen hij de definitieve antwoorden kreeg – is dat wij op verschillende beleidsterreinen op herkomst registreren, zonder dat iemand kan aanwijzen wat daarvan de ratio is en wanneer wij dat precies hebben besloten. Die dingen groeien gewoon. Wij gaan met elkaar praten over etnische registratie. Misschien is dat een goed moment om dit gesprek terug te laten komen en ons af te vragen of wij het op alle departementen goed doen. Hebben wij alles in beeld wat nodig is voor de beoordeling van de effectiviteit van beleid? Ook dat wil ik graag toezeggen.

Ik heb zeker een hoop laten liggen. Ik hoop echter dat ik hiermee de kern van het verhaal heb toegelicht. Ik hoop ook dat ik alle Kamerleden recht heb gedaan.

De **voorzitter**: Hoe korter en scherper wij de vragen formuleren, hoe meer debat wij in de laatste drie kwartier kunnen realiseren.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik heb een paar eenvoudige vragen. Ik vond het een overtuigend verhaal, behalve op het laatst. Ik vind het overtuigend dat wij geen categorieën mensen onderzoeken maar de effectiviteit van het beleid. Dat doen wij. Arbeidsmigratie is beleid en je kunt de effectiviteit van de betrokken instellingen onderzoeken. Maar nu zegt de minister op het laatst dat hij twee categorieën mensen gaat onderzoeken: de importbruiden en de Polen. Dat begrijp ik eerlijk gezegd niet.

Minister **Van der Laan**: Zo zie je maar dat je eigenlijk niet voorzichtig genoeg kunt zijn.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Duidelijk genoeg.

Minister **Van der Laan**: Fijn dat mevrouw Halsema mij helpt om duidelijk te zijn. Vanzelfsprekend niet. Ik ga niet inconsistent zijn en misschien moet zij eens minder zoeken naar inconsistenties. Ik heb al gesproken met de commissie over gezinsmigratie, over gezinshereniging en gezinsvorming. Dat is beleid. Er zijn mensen die niet hebben gekozen voor een huwelijk, maar gedwongen worden om uitgehuwelijkt naar Nederland te komen. Dat leidt tot grote humanitaire problemen. Daarnaast geeft het een overbelasting van ons stelsel van onderwijs en inburgering omdat het in een te hoog tempo achterstanden oplevert. Daarover hoeft zij het niet met mij eens te

Van der Laan

zijn, maar dat aspect speelt een rol. Het gaat mij alleen om het beleid. Dat geldt ook voor de Polen. Het gaat niet om een toerekening van kosten naar mensen. Dat kan niet en daarover zijn wij het bijna allemaal eens. Het gaat om de effectiviteit van het beleid. Hebben wij met de Wet inburgering buitenland daartegen een voldoende halt geroepen, of liggen daar nog mogelijkheden?

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): De eerste vraag is dan: een voldoende halt waartegen? Bovendien vind ik het een rare vraag. Wanneer de minister onderzoek wil doen naar de kosten en baten van bijvoorbeeld de komst van importbruiden, heeft hij het over een categorie mensen. Hij wil het dan vooral hebben over de kosten die zij veroorzaken en baten. Ik zou willen dat importbruiden meer kosten veroorzaken door deelname aan onderwijs, inburgering en activiteiten op de arbeidsmarkt! Zelfs de heer Fritsma is het met mij eens dat het goed zou zijn wanneer de samenleving daar meer kosten aan zou maken. Het zou namelijk betekenen dat zij meer buiten komen.

Minister **Van der Laan**: Misschien heeft mevrouw Halsema op dat aspect gelijk vanwege de categorie humanitaire zaken. Ik zou het persoonlijk nog fijner vinden als wij een migratiebeleid ontwikkelen dat voorkomt dat Nederland een vaste route is voor mensen die worden uitgetrouwde en die vaak als halve of hele slaaf na de uithuwelijking komen te leven. Ik denk alleen in al mijn eigenwijsheid dat dit een heel ander onderwerp is. In mijn commissie hebben wij het vaak gehad over dit probleem van gezinsvorming. Ik gaf dit voorbeeld, omdat andere sprekers zeiden: daar wil ik meer van weten. Ik heb gezegd dat ik daar ook meer van wil weten.

Mevrouw **Halsema** (GroenLinks): Ik zie in dat u een politieke reden voor deze tegemoetkoming hebt. Dit zei namelijk het CDA, maar een maatschappelijke of inhoudelijke reden heb ik nog niet gehoord. Ik vind het echt volstrekt onlogisch, ook gelet op uw eigen betoog, dat u afwijkt van de algemene richtlijn "Wij onderzoeken niet de waarde van mensen" en dat u vervolgens onderzoek wilt doen naar de kosten en baten van importbruiden. Neem dan wettelijke maatregelen en zorg voor een verbod op huwelijkse dwang. Oorspronkelijk was dat mijn voorstel. Laten wij dat invoeren. U hebt mij aan uw kant als u ervoor wilt zorgen dat deze vrouwen uit hun huis komen. Het is echter oneigenlijk om een analyse te maken van de kosten en de baten van juist deze categorie slachtoffers. Hieruit blijkt dat wij een rare discussie voeren. Ik begrijp ook niet wat men opschiet met het maken van zo'n analyse.

Minister **Van der Laan**: Het is absoluut niet de bedoeling om een analyse te maken van de kosten en de baten van mensen. Dat is totaal mijn bedoeling niet. Dit aspect staat ook los van wat mevrouw Sterk zei. In december hebben het CDA en de PvdA een motie ingediend inzake een aantal problemen bij gezinsmigratie. Die komen aan de orde bij de evaluatie van de Wet inburgering. Voor de vakantie heb ik in de twee enige grote interviews die ik over integratiebeleid heb gegeven, zelf gezegd dat ik op dit punt grote problemen zie, zowel wat de spankracht voor de samenleving betreft als wat het humanitaire aspect betreft. Niet alleen

mevrouw Sterk maar ook anderen – ik weet niet wie – hebben hierover gesproken en daarop heb ik gezegd: daar wil ik ook meer van weten, ik wil weten wat de effectiviteit van het beleid is. Weest u daarom niet gealarmeerd.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Ik raad de minister wel aan om op dit punt scherp in de leer te blijven. Anders vindt hij ook mijn fractie tegenover zich.

Ik vond de minister de afgelopen week niet duidelijk, maar dat was hij vanavond wel. Ik vat samen wat hij zojuist zei. De vragen zijn netjes beantwoord. Het principiële punt was dat hij geen optelsom wilde maken en voor de uitkomst een euroteken wilde zetten, zodat per persoon de kosten duidelijk zouden zijn. Daarin was hij helder. Hij zegt verder dat artikel 68 van de Grondwet behelst dat individuele leden van de Kamer vragen kunnen stellen en dat hij verplicht is om alle beschikbare informatie, vooral de informatie die bekend is op grond van rijksbegrotingen, maar ook die elders voorhanden is, de Kamer te verstrekken. Het hebben van extra informatie, de interpretatie daarvan of het zoeken naar nieuwe informatie dient door de meerderheid van de Kamer aan het kabinet opgedragen te worden. De volgende stap is dan de beantwoording daarvan. Als dit zo is, dan is hij hierover bij Pauw en Witteman gedurende vijftig minuten niet helemaal duidelijk geweest. Vandaag was hij stukken duidelijker en wat mij betreft zou het hierbij kunnen blijven.

Minister **Van der Laan**: Voorzitter. Dit is een voortreffelijke samenvatting van wat ik gezegd heb.

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter. Deze minister heeft helemaal niet aan zijn grondwettelijke verplichtingen voldaan en de vragen beantwoord. Artikel 68 is door hem niet nageleefd. Hij zei dat alle beschikbare informatie kenbaar is gemaakt. Alles wat wij weten, is aan de Kamer verteld: dat zegt hij. Zelf heb ik nagaan wat er bekend is op het terrein van volksgezondheid. Allerlei gegevens heb ik opgevist en die gegevens heeft hij niet in de beantwoording van de vragen verwerkt. Ik noem: tolk- en vertaalcentrum gezondheidszorg, waarbij het niet gaat om doventolken. Daarmee was gemoeid: 10,8 mln. Ik noem de wanbetalers en onverzekerden. Het CBS wist te vertellen dat twee derde van alle mensen die het gewoonweg vertikken om zich tegen ziektekosten te verzekeren allochtoon is. Dat heeft de minister niet gezegd. Dit is een enorme kostenpost. Werving allochtone vrouwen voor de zorg: 3 mln. Dat heeft de minister niet genoemd. Meedoen allochtone jongeren aan sport: 2,5 mln. Dat heeft de minister niet genoemd. Compensatie illegalen voor gezondheidszorg: 47 mln. Minister, u hebt helemaal niet alle informatie die bekend is de Kamer kenbaar gemaakt. Wat u doet is pure obstructie.

Minister **Van der Laan**: Mijnheer de voorzitter. Ik ken niet alle antwoorden die op grond van de verschillende departementale begrotingen zijn gegeven. Ik weet zeker niet uit mijn hoofd wat er in alle begrotingen staat. Daardoor kan ik nu niet meteen checken of hetgeen de heer Fritsma zegt, juist is. Ik zoek nu in mijn stukken, want het eerste wat ik wil weten is wat hij heeft gevraagd. Daarmee beginnen wij namelijk. Ik wil straks nog wel opzoeken wat hij heeft gevraagd. Ik weet dat alle departementen direct in het gelid zijn gaan staan om de

Van der Laan

vragen die de heer Fritsma heeft gesteld zo goed mogelijk te beantwoorden op grond van alle wetenschap die zij hebben. Ik sluit niet uit dat het ergens een keer is misgegaan, maar ik zeg niet op voorhand dat dit in de voorbeelden van de heer Fritsma is gebeurd en klopt.

De heer **Fritsma** (PVV): Eén blik op alleen al de begroting van Volksgezondheid leert dat u helemaal niet alles wat u wist kenbaar heeft gemaakt.

Minister **Van der Laan**: Meneer de voorzitter. Ik denk dat het beter is dat ik de voorbeelden van de heer Fritsma meeneem en er nog even op terugkom of hij daarnaar gevraagd heeft en of het klopt dat die vraag niet beantwoord is. Op dit moment kan ik hem alleen betwisten bij gebrek aan verdere wetenschap. Ik ga niet zeggen dat hij gelijk heeft zonder dat even gecheckt te hebben.

De heer **De Krom** (VVD): De minister probeert hier weg te komen met een heel gedetailleerd verhaal over cijfertjes zus en cijfertjes zo. De hoofdvraag is echter nog steeds niet beantwoord. Dat is namelijk de vraag die het CPB in 2003 gevraagd was te beantwoorden: wat zijn nu de gevolgen van immigratie voor de Nederlandse samenleving, in het bijzonder voor de economie? Die vraag werd in het rapport van het CPB in 2003 beantwoord.

De VVD-fractie is al tweeënhalp jaar lang met het kabinet in gesprek en heeft het kabinet ervan proberen te overtuigen dat het met migratie en asiel de verkeerde kant uitgaat. De cijfers lopen op. We hadden nu juist die lessen uit het verleden getrokken over welke enorme gevolgen dat heeft voor de Nederlandse samenleving.

De minister komt zelf in die wijken en ik kom in die wijken. We zien het toch dagelijks nog op straat. We zien de statistieken. We zien de oververtegenwoordiging van bepaalde allochtone groepen die een beroep doen op sociale uitkeringen. We zien dat de criminaliteits-statistieken verkeerd zijn. Dat heeft daar allemaal mee te maken en daar mag je niet voor weglopen. Wij hebben elke keer voorstellen gedaan en ik heb elke keer tegen de minister gezegd: pak het nou aan; de problemen zijn reëel, mensen in het land kampen daarmee. Tot nu toe met bitter weinig resultaat. Op de vraag om uit te leggen waarom de Nederlandse samenleving zoveel beter wordt van het asiel- en immigratiebeleid van deze minister, een normale vraag die in het CPB-rapport in 2003 ook al is beantwoord, heeft hij gewoon geen antwoord. Ook niet als ik zeg dat we het immigratiebeleid moeten veranderen. Mijn vraag aan de minister is heel concreet: bent u bereid om dat rapport uit 2003 te hernieuwen?

Minister **Van der Laan**: Ik begin even bij het begin. De geachte heer De Krom zei dat mijn antwoord bestond uit details. Daar ben ik het volstrekt niet mee eens. Ik ben zo duidelijk mogelijk geweest over de hoofdlijn en daarbij ben ik ook open geweest. Dus ik herken mij totaal niet in dat punt. Wij hebben die vraag niet laten liggen. De vraag die de heer De Krom nu stelt, is niet gesteld.

De heer **De Krom** (VVD): Wel.

Minister **Van der Laan**: Niet op die manier.

De heer **De Krom** (VVD): Nee, maar die stel ik nu.

Minister **Van der Laan**: Dat mag wel, maar u zei zo-even dat het kabinet die vraag had laten liggen en dat is niet zo. Ik heb op dit moment zeer zeker niets toe te voegen aan wat ik in mijn beantwoording heb gezegd over de door mij logisch geachte en gewenste volgorde van de dingen. Ik doel op het kijken naar de producten die er toch al aankomen omdat de Kamer dat met het kabinet heeft afgesproken, zoals het RISBO-verhaal over de MOE-landers, zoals het verhaal over gezinsmigratie. Over u heen wijs ik mevrouw Halsema op wat is afgesproken in het kader van de evaluatie van de Wet inburgering buitenland. Per begroting, per departement kan men met de eigen vakminister bekijken wat men verder wil. Pas daarna kan gekeken worden naar eventuele tekorten en eventueel aanvullend onderzoek. Dat heb ik eerder gezegd. Ik ben het dus niet met u eens dat we om zouden moeten draaien. Ik wil daarbij blijven.

De heer **De Krom** (VVD): Op mijn vraag of de minister bereid is om het CPB-onderzoek uit 2003 te hernieuwen – met een lelijk woord te "updaten" – is het antwoord dus nee.

Minister **Van der Laan**: Nog niet, was mijn antwoord. Dat kunnen we eventueel zeggen als we die gerichte dingen besproken hebben aan het eind van de cyclus, zoals daarnet is samengevat door de heer Pechtold.

De heer **De Krom** (VVD): Wanneer kan de Kamer dan van de regering – het verzoek van de oppositie heeft tot nu toe weinig zin of effect gehad – concrete voorstellen tegemoet zien om het immigratiebeleid aan te scherpen, in het bijzonder op het gebied van de immigratie-bruiden?

Minister **Van der Laan**: Ik hoor iets zeggen in de Kamer.

De **voorzitter**: Ja, maar niet via de voorzitter.

Minister **Van der Laan**: Ik kan er niks aan doen dat het in mijn hoofd op hetzelfde moment opkwam.

Dat is helemaal niet verkeerd. Dat is beleid; een beleidswijziging en doorpakken om problemen aan te pakken. Dat is geen onderzoek. Dat is wel een punt.

De heer **De Krom** (VVD): Ik vraag de minister twee dingen. Is de minister bereid om het onderzoek van het CPB uit 2003 opnieuw te laten uitvoeren?

Minister **Van der Laan**: Ik ben bereid het antwoord te geven – dat kan dus ook "ja" zijn – in de volgorde zoals ik die heb toegezegd aan de heer Pechtold. Niet nu. Als wij hebben gesproken over de gerichte onderzoeken op de deelonderwerpen, zoals met name mevrouw Sterk dat heeft gesuggereerd, en het lijkt ons dan nuttig om dat daarbovenop nog te doen, dan kan dat. Als dat dan een update is van het rapport uit 2003, dan weet ik nu vast een aantal methodologische dingen die ik daarbij zou willen benoemen. Dat hoeft nu allemaal niet aan de orde te komen, want misschien komt de vraag niet aan de orde, maar misschien gebeurt dat dan.

Ik wil het niet verder nu toezeggen. Dat lijkt mij geen onduidelijkheid, maar een duidelijkheid.

De heer **Van der Staaij** (SGP): Ik kom nog even terug op de grondwettelijke informatieplicht. Eerder deze week gaf

Van der Laan

ik aan – de minister refereerde eraan – dat hij zich op glad ijs begeeft als informatie op politieke gronden wordt geweigerd. Hij gaf ook aan dat die suggestie door zijn woorden wellicht kon postvatten. Hij heeft vanavond echter duidelijk gezegd dat het uitdrukkelijk niet zijn bedoeling is geweest om te weigeren om de informatie die hij had, op politieke gronden, te verstrekken. Alle gegevens die hij had, heeft hij ook gegeven. Je kunt dan nog discussiëren over de vraag of daarin geen verzuimen voorkomen, maar ik neem in ieder geval met waardering kennis van het feit dat dit uitdrukkelijk de lijn is geweest die het kabinet daarbij heeft gevolgd.

Daarna zei de minister dat de bedoelde verplichting inzake inlichtingen in de zin van artikel 68 geldt voor kant-en-klare gegevens en dat wij van hem niet kunnen verlangen – zover gaat artikel 68 niet – dat hij nog hele slagen moet maken, allerlei nieuwe informatie moet genereren en allerlei registraties moet laten plaatsvinden. Daarmee ben ik het op zichzelf eens, maar ik wil hem wel voorhouden dat de minister net als ik vindt dat ook gegevens die niet kant-en-klaar beschikbaar, maar wel redelijkerwijs achterhaalbaar zijn, onder artikel 68 van de Grondwet vallen. Zou je bijvoorbeeld niet bijhouden hoeveel niet-westerse allochtonen er in de gevangenis zitten, terwijl daar wel concreet naar wordt gevraagd en die gegevens achterhaalbaar zijn, dan valt deze informatie daar ook onder. Ik vind het wel van belang dat wij het begrip “inlichtingen” zo ruim mogelijk uitleggen om niet daarmee de rechten van het parlement in te perken.

Minister Van der Laan: Ik begin bij het laatste punt. Ik snap heel goed dat het van groot belang is om te voorkomen dat dit hieraan wordt vastgeknoopt. Omdat ik dat belang inzie, zeg ik hierop volmondig “ja”. Om te voorkomen dat wij een dolgedraaide machine worden die bovendien één kant opgestuurd kan worden door een individueel Kamerlid terwijl dat nou juist het prerogatief van de meerderheid van de Kamer zou moeten zijn, hoop ik wel dat de Kamer, in dit geval de heer Van der Staaij, in dit geval ook volmondig tegen ons zal zeggen dat iemand niet tegen ons kan zeggen: jij moet nu dit gaan schatten of je moet nu dat gaat optellen en delen enzovoort. Dat zit aan de andere kant van het spectrum. Ik hoop dat de heer Van der Staaij kan bevestigen dat mijn visie daarop goed is.

Het misverstand is ontstaan omdat de eerste vraag was “Wat kost een allochtoon?” en ik op die vraag heb gezegd dat men dat in de beantwoording niet zal lezen en ik niet allemaal kan terughalen wat allemaal is geantwoord. Het is niet zo dat wij de informatie die wij hadden, niet hebben gegeven. Die fout heb ik nooit gemaakt. Die slordigheid heb ik niet gehad. Dat moet de Kamer wel eventjes weten. Dat is überhaupt nooit gebeurd.

Mevrouw Kant (SP): Ik heb twee verschillende punten.

Mijn eerste punt gaat over het artikel 68. De minister zei dat ik had gezegd dat de vragen goed worden beantwoord, maar ik zie dat wel in perspectief tot wat ik gewend ben. Ik zeg dit opdat de minister dat goed begrijpt. Ik ben gewend dat vragen slecht worden beantwoord en dan vond ik het meevallen. De minister moet het dus wel in die context zien.

Minister Van der Laan: Zit ik het nou op te rekken, of neemt mevrouw Kant het een beetje terug?

Mevrouw Kant (SP): Het gaat hier echter wel over iets belangrijks. U hebt aangegeven wat er allemaal is gebeurd en waarom het zo gelopen is, maar ik wil het nog wel even scherp hebben, omdat u woorden als “politieke keuze” in de mond genomen heeft. Dat roept toch vragen op. Ik wil van u horen of u vindt dat u Kamervragen moet beantwoorden als u dat wilt, of alleen als u ze kunt beantwoorden. Zult u de vragen altijd beantwoorden als u die kunt beantwoorden?

Minister Van der Laan: Dat is glashelder: ja. Ik ben zo onbescheiden om toch een wedervraag te stellen. Ik hoop dat aan uw kant nu helemaal duidelijk is dat dat politieke moment inhield dat we niks extra’s gaan doen, want dat heeft die geschetste risico’s. Ziet u dat daar de grens lag die deze onduidelijkheid heeft geschapen?

Mevrouw Kant (SP): Nu scheidt u zelf weer mist.

Minister Van der Laan: Nee, ik had er al spijt van toen ik het zei.

Mevrouw Kant (SP): Dat dacht ik al.

Minister Van der Laan: Het is dus niet zo dat ik ooit heb gezegd dat we vragen die te beantwoorden waren met beschikbare informatie, op de manier zoals beschreven door mijnheer Van der Staaij, niet hebben gekozen. Dat heb ik nooit gezegd en dat zou ik, ter geruststelling, ook nooit zeggen.

Mevrouw Kant (SP): Dan gaan we vanaf nu uit van deze versie.

Mijn tweede vraag gaat over een ander punt, namelijk het gemak waarmee u zegt geen kosten toe te zullen rekenen aan groepen mensen. Het kabinet heeft het echter ook steeds over de kosten van de 65-plussers, over de kosten van de AOW die de pan uit rijzen en dat we dus moeten ingrijpen. U hebt dan toch ook een groep bij de kop aan wie u kosten hangt? Daar verbindt u vervolgens ook nog eens consequenties aan, die ik overigens ongewenst vind.

Minister Van der Laan: Het is nu tien over half negen en hier is de AOW. Ik snap dat u de vraag stelt, maar ik ga er geen heel lang antwoord op geven. Volgens mij is het verschil het volgende. Ik hoorde in de aanloop naar dit debat spreken over het voorbeeld van de gehandicapten dat ik heb gebruikt en het budget van € 200.000 dat deze groep ter beschikking wordt gesteld. Het commentaar was: doen wij het dus niet toch? Dat is vergelijkbaar met het commentaar dat u geeft ten aanzien van de ouderen. Toen zei ik – en ik denk dat ik daar gelijk in heb – het grote verschil is dat in dat geval niet wordt uitgerekend wat iemand kost, wij leggen het geld dat we uitrekenen er vervolgens bij. Het is dus beleid. Het beleid gaat uit van wat iemand nodig heeft. Dat reken je uit en dat, zo vindt de samenleving, maken wij ook over in de loop van de tijd en op alle manieren die daarvoor zijn. Dat is het grote verschil.

Mevrouw Kant (SP): Nu gaat u toch wel een beetje de mist in. Was het maar waar bij de 65-plussers! U hebt

Van der Laan

een heel andere conclusie getrokken uit het feit dat er, omdat wij vergrijzen, meer 65-plussers komen en er dus meer AOW-uitgaven zijn. Ik maak er helemaal geen bezwaar tegen dat u die kostenberekening maakt. Overigens staan er evenveel baten – inkomsten – tegenover als het gaat om de belasting die dezelfde groep 65-plussers weer over hun pensioenen betaalt. Nog los van het feit dat u met uw kabinet een beetje een doemscenario schetst rondom de kosten van de 65-plussers, wil ik u er alleen maar op attenderen dat u niet stelselmatig kunt zeggen dat u niet kijkt naar de kosten van groepen om daar al dan niet consequenties aan te verbinden, want u doet dat als kabinet wel. U zegt: de kosten van de AOW stijgen, daar moeten wij iets aan doen, de AOW-leeftijd gaat omhoog. Met die consequentie ben ik het volstrekt oneens. U kunt niet zeggen: wij gaan per definitie nooit kosten hangen aan een groep. U doet het immers zelf ook.

Minister Van der Laan: Ik denk toch dat dit een slag genuanceerder ligt. Het is mijn fort niet en het is mijn terrein niet om over de AOW en het door mevrouw Kant aan de orde gestelde punt te spreken. Ik zal daarover nadenken. Hebt u gelijk dat wij niet af en toe die kant opgaan? Ik hoop dat u wilt nadenken over het voorbeeld dat ik u teruggaf. Daarbij ging het erom dat je het geld erbij legt. Dan kunt u tevreden of ontevreden zijn over de uitkomst van zo'n bedrag in de AOW-discussie. Maar als het bedoeld is om beleid te maken, en als zo'n rekensom ook op het niveau van het beleid blijft, dan moet je niet die grens overgaan die de bedoeling was in het verhaal van de geachte heer Fritsma.

Mevrouw Kant (SP): Ik wilde het niet doen, maar u begint nu zelf weer over die gehandicapten en de kosten. Was het maar waar, minister! Als het gaat om de kosten die aan gehandicapten en aan ouderen worden gehangen die gebruikmaken van de AWBZ, dan is het enige wat ik hoor dat de kosten de pan uitrijzen. De conclusie die het kabinet daaruit trekt, is dat het mes erin gaat. Dus ook daar hangt u een prijskaartje aan groepen mensen. En weet u wat de consequentie van het beleid van dit kabinet is? Dat is dat er bezuinigd moet worden en dat die groep mensen de dupe wordt.

Minister Van der Laan: Ik neem nu kennis van datgene wat mevrouw Kant zegt. Dat doe ik met respect, maar daarmee is niet gezegd dat ik vind dat zij gelijk heeft.

Mevrouw Sterk (CDA): Ik moet zeggen dat de beantwoording van de minister dit debat, het einde daarvan, niet helderder maakt, maar ik zal daarop verder niet ingaan. Ik heb gezegd dat onze vraag vooral is of de minister bewust gegevens niet heeft gegeven omdat hij dat politiek niet opportuun of niet relevant achtte. Als ik het goed hoor – ik wil dat hier nog een keer uitgesproken hebben – zegt de minister nee omdat het kabinet niet gaat over de vraag wat relevant is en wat niet en ook niet over de vraag of vragen hem onwelgevallig zijn of niet. Hij zegt dat het kabinet gewoon antwoord behoort te geven, dat hij die gegevens niet had en dat hij die gewoon niet kon geven. Is dat wat de minister zegt?

Minister Van der Laan: Dat heb ik gezegd, maar daarmee was niet het verhaal klaar. Er was namelijk ook

gevraagd om schattingen te maken en dingen te doen. Daarover heb ik iets anders gezegd.

Mevrouw Sterk (CDA): Ik wil even checken of ik goed gehoord heb dat de minister zei: wij willen weten wat het doel is van de beantwoording. Dat kan ik mij haast niet voorstellen.

Minister Van der Laan: Nee, zo heb ik dat niet gezegd.

Mevrouw Sterk (CDA): Dan heb ik dat vast verkeerd gehoord.

Mevrouw Verdonk (Verdonk): Wat kan de reden zijn van het feit dat in 2003 wel een onderzoek gedaan werd naar immigratie en de Nederlandse economie en dat dit in 2009 niet gedaan kan worden?

Minister Van der Laan: Dat antwoord kan ik niet geven. Misschien kan mevrouw Verdonk dat zelf wel geven, want zij was er zowel in 2003 als in 2009 bij. Ik was er in 2003 niet bij, dus ik weet niet wat toen precies de beweegredenen waren om het CBP dat onderzoek te laten instellen. Ik heb begrepen dat het te maken had met het feit dat de vergrijzing eraan kwam en dat men vooral wilde weten wat de betekenis kon zijn van arbeidsmigratie in het licht van die vergrijzingsproblematiek. Zo is het mij geworden. Dat is een andere situatie dan die van nu.

Mevrouw Verdonk (Verdonk): Het kabinet maakt nu gewoon de keuze om de AOW-leeftijd te verhogen tot 67 jaar en wil voor de rest niets meer weten. Ik heb een tweede vraag. De minister zegt dat het kabinet geen prijskaartje wil hangen aan een groep mensen en geeft een aantal voorbeelden van gevallen waarin het dat wel doet.

Minister Van der Laan: Nee.

Mevrouw Verdonk (Verdonk): Importbruiden ... Jawel, u doet dat bij Polen. U zei net, ik citeer u: Het is ongelooflijk belangrijk om te weten wat Marokkaanse rotjongens kosten. Ik vraag u nogmaals wat erop tegen is om die groepen uit te breiden en om een onderzoek te doen naar de kosten van alle immigranten en hun nageslacht om bewust keuzes te kunnen maken over de toelating van nieuwe groepen mensen.

Minister Van der Laan: Het is niet waar. Ik zeg dat niet voor de drie groepen die mevrouw Verdonk net terug liet komen. Ik zeg het niet voor importbruiden. Ik wil de effectiviteit van het beleid meten en de belasting op het systeem van inburgering en het onderwijs. Het heeft niets te maken met het toerekenen naar een groep mensen. Dat is het verschijnsel gezinsmigratie, in die omschrijving.

Wat de Polen betreft gaat het helemaal niet om individuele mensen. Het gaat erom wat daar aan de hand is en wat je daarmee wilt doen. Hetzelfde geldt voor de Marokkaanse jongens. In onze brief van 30 januari jongstleden hebben wij daarover trouwens al veel informatie gegeven. Dat heb ik daarstraks ook gezegd. Ik heb gezegd dat er in de aanpak van die jongens nog wel dingen zitten die nader zouden kunnen worden onderzocht, in dat geval uitdrukkelijk om door te pakken.

Van der Laan

De **voorzitter**: Echt tot slot, mevrouw Verdonk.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Deze minister begon strijdlustig, strijdvaardig, met een rechte rug, maar hij staat steeds meer gebogen achter de microfoon. Hij is zich steeds meer aan het verlaten op de woordenbrij van de politieke elite in Den Haag. Ik probeer het nog via een andere aanvliegroute. Dit kabinet wil de kosten weten van het gehandicaptenbeleid. Het wil de kosten weten van het ouderenbeleid. Dit kabinet wil de kosten weten van het onderwijs- en het veiligheidsbeleid. Wil dit kabinet ook de kosten weten van het immigratiebeleid?

Minister **Van der Laan**: Op diverse onderdelen van het migratiebeleid wil het kabinet dat denk ik wel weten, als het niet is in die sleutel, die huiswerkopdrachten, die in de vragen van de heer Fritsma zaten. Het is vandaag niet gebeurd door de heer Fritsma. Als ik hem ergens voor mag complimenteren, is het dat. Ik gebruik het feit dat mevrouw Verdonk het doet wel om daar toch iets van te zeggen. Waar haalt u, mevrouw Verdonk, het recht vandaan om te zeggen dat ik als minister – ik ben hier nu tien maanden – tot de politieke elite ben toegetreden?

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Daarvoor heb ik vanavond van alle kanten bewijs gevonden. De minister geeft geen enkel duidelijk antwoord meer. Toen hij net begon, vond ik dat zo goed van hem. Op dat moment dacht ik: hèhè, eindelijk weer eens een minister die gewoon antwoord geeft. Nu praat hij echter overal omheen. Eerst zegt hij dat wij geen kosten van beleid mogen berekenen, vervolgens zegt hij dat dit wel mag. Het mogen geen groepen mensen zijn. Als het echter gaat om groepen autochtonen van wie wij de kosten willen berekenen, dan mag het wel, terwijl dat van een groep immigranten niet mag. De minister praat er maar omheen. Mijn vraag is of dit soms bedoeld is om de mislukking van dertig jaar PvdA-beleid te maskeren.

Minister **Van der Laan**: Dat was een aardige toespraak van mevrouw Verdonk, maar die ging langs mijn vraag. Ik zou tegen mevrouw Verdonk, op zijn Verdonkiaans, willen zeggen: kijkt u maar naar wat ik doe, naar wat er dit jaar gedaan is, in plaats van te letten op woorden – the words, full of sounds and fury – dan kunnen wij er bij de begrotingsbehandeling over praten. Komt u dan met een kwalificatie. Schort u uw kwalificatie even op, want zij is ad hominem, op de persoon gericht en dat doet afbreuk aan de zakelijke discussie.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik ben niet gericht op de persoon, maar op het beleid van de minister.

De **voorzitter**: Ik heb van enkele collega's gehoord dat zij geen behoefte hebben aan een tweede termijn. Ik heb begrepen dat de heer Fritsma een slotopmerking wil maken.

De heer **Fritsma** (PVV): Voorzitter. Ik ben buitengewoon ontevreden met de antwoorden van de minister. Ik viel van de ene verbazing in de andere. De minister gaf bijvoorbeeld de heer De Krom gelijk dat het kabinet de vragen wellicht iets te voorzichtig heeft beantwoord, gelet op het feit dat zij gesteld worden door een PVV'er.

Met andere woorden: het kabinet maakt een onderscheid naar Kamerleden. Dat is zeer opmerkelijk. Wellicht is de kwaliteit van de antwoorden op Kamervragen hoger als een PvdA'er die vragen stelt. Weet de minister wel wat hij met zijn opmerking gezegd heeft?

De situatie is duidelijk: de minister wil gewoon geen helder beeld geven van de kosten van de massa-immigratie van niet-westerse allochtonen. Hij deelt nu wat kruimeltjes uit aan de heer Dijsselbloem en mevrouw Sterk, maar die kruimeltjes stellen echt niets voor. Wat hij toezegt, zijn flutonderzoeken. In werkelijkheid gebeurt er helemaal niets. De minister doet helemaal niets. De smoesjes die hij daarvoor gebruikt, kunnen de pure onwil echt niet verhullen. Ik vind het triest dat er geen duidelijkheid komt over dit belangrijke onderwerp. Ook vind ik het triest dat de minister volhoudt dat naar zijn mening de vragen goed zijn beantwoord. Je moet maar durven!

Het is nu duidelijk dat de overgang van minister Vogelaar naar minister Van der Laan niets meer en niets minder is dan oude wijn in nieuwe zakken. Ik dien over het onderzoek naar immigratiekosten, dat er natuurlijk gewoon moet komen, de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat het van belang is om de financiële gevolgen van de voortgaande massa-immigratie van niet-westerse allochtonen te kennen;

constaterende dat het kabinet hier, ondanks gestelde Kamervragen, geen inzicht in wil geven c.q. schattingen over wil maken;

verzoekt de regering om alsnog zorg te dragen voor een onafhankelijk onderzoek naar de financiële gevolgen van de massa-immigratie van niet-westerse allochtonen waarbij alle relevante thema's, van uitkeringen tot gevangeniswezen en van onderwijs tot extra politie-inzet, betrokken worden,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Fritsma. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 20 (31268).

De heer **Fritsma** (PVV): Ik rond af met de volgende opmerking. Het moet mij van het hart dat ik het onbegrijpelijk vind dat dit kabinet en deze minister niet aan de grondwettelijke plicht voldoen om Kamervragen te beantwoorden. Die situatie blijft gewoon bestaan en daar zullen wij zeker nog op terugkomen.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Voorzitter. De meeste leden van het kabinet hebben in hun leven nog nooit iets anders gedaan dan politiek bedrijven. Zij hebben nog nooit een dag met hun voeten in de blubber gestaan.

Verdonk

Minister Van der Laan heeft wel met zijn voeten in de blubber gestaan. Dat waardeer ik bijzonder. Hij begon zijn ministerschap met een helder verhaal. Hij begon met duidelijk te maken wat hij wilde. Prachtig! Nu zie ik in vak K een minister zitten die zijn beleid niet meer durft te verdedigen op de manier waarop hij dat de eerste dag van zijn ministerschap wel durfde te doen. Ik ben nog nooit zo teleurgesteld geweest in een bewindspersoon. Ik dien daarom een motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat ons land er economisch slecht voor staat;

overwegende dat de staatsschuld het afgelopen jaar met 100 mld. is toegenomen;

overwegende dat de Nederlandse Staat moet bezuinigen en dat ook de Nederlandse Staat zijn budget maar één keer kan uitgeven;

overwegende dat het bovenstaande zal leiden tot moeilijke keuzes;

verzoekt de regering, een onderzoek in te stellen naar de kosten van het immigratiebeleid om deze gegevens mee te kunnen nemen in het maken van toekomstige keuzes, en de vraagstelling van dat onderzoek bij de behandeling van de begroting van WWI aan de Kamer voor te leggen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Verdonk. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 21 (31268).

De heer **Dijsselbloem** (PvdA): Voorzitter. Het is voor het lid Verdonk, die toch heel haar carrière heeft doorgebracht in ambtelijke en politieke sferen, veelal in Den Haag, vrij brutaal om tegen een minister die vrijwel heel zijn leven gewoon als advocaat heeft gewerkt, te zeggen dat hij al heel zijn leven een echte Haagse politicus is. Dat is namelijk volslagen onzin. Ik hoor verscheidene leden roepen dat mevrouw Verdonk dat niet heeft gezegd. Hebben zij niet opgevangen dat zij sprak over Haagse regenten? Ik wel!

Ik dank de minister voor zijn beantwoording. Ik zei al dat de vragen al adequaat waren beantwoord. Van het met de voeten treden van artikel 68 is dan ook geen sprake. De minister is daarop nog verder ingegaan tijdens de beantwoording. Hij heeft gemotiveerd waarom hij de vragen heeft beantwoord zoals hij ze heeft beantwoord. Hij heeft ook voldoende uitgelegd hoe het misverstand is ontstaan dat de vragen niet zouden zijn beantwoord. Dat punt is daarmee ook opgelost. Hij houdt echter zeer terecht staande dat er morele grenzen zijn, dat hij die aanlegt en dat het kabinet die blijft verdedi-

gen. Dat doet het volgens mij zeer terecht. Feiten aangaande het beleid en de effectiviteit van beleid die beschikbaar zijn, bijvoorbeeld over huwelijksmigratie, zullen naar de Kamer komen voor zover ze al niet in de schriftelijke antwoorden op de vragen stonden. De minister heeft zijn grote bereidheid uitgesproken om ook in de toekomst de effectiviteit van ons beleid, het halen van onze maatschappelijke doelen, te blijven onderzoeken. Hij zal dat doen op eigen initiatief of op initiatief van de Kamer. Wij komen daarover later dit jaar nog te spreken.

De heer **De Krom** (VVD): Voorzitter. Ondanks alle retorische rookwolken die de minister optrekt, zijn wij vanavond eigenlijk niets opgeschoten. De hoofdvraag waar het in dit debat om gaat, is namelijk niet beantwoord. Wij moeten waarschijnlijk nog heel lang wachten op voorstellen van het kabinet om het immigratiebeleid aan te passen. Het antwoord op mijn vraag om in ieder geval een update te maken van het CPB-onderzoek, is: "misschien". Daarom dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

verzoekt de regering, het CPB-onderzoek uit 2003 te updaten,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid De Krom. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 22 (31268).

De heer **Van der Staaij** (SGP): Voorzitter. Ik had zojuist met de minister een gedachteswisseling over artikel 68 van de Grondwet. De minister stelde mij een tegenvraag waarop ik zojuist geen antwoord heb gegeven. Het lijkt mij daarom netjes om daarop nog even in te gaan. De minister ging ermee akkoord om het woord "inlichtingen" ruim op te vatten. Ook hij wilde daaronder niet alleen kant-en-klare gegevens scharen, maar ook informatie die redelijkerwijze met enige inspanning te achterhalen is. Hij stelde echter dat het niet zover kan gaan dat ook allerhande vergaande onderzoeken, nieuwe berekeningen en nieuwe registraties daaronder vallen. Dat ben ik met hem eens. Stel, er wordt in een motie om onderzoek gevraagd, maar die motie wordt afgewezen. Het kan in zo'n situatie niet zo zijn dat hetzelfde onderzoek via schriftelijke vragen alsnog wordt geëffectueerd. Er is dus een grens aan het onderzoek dat van de regering kan worden gevraagd. Ik wil die grens echter niet al te snel leggen. Ik vind namelijk dat het begrip "inlichtingen" zo ruim mogelijk moet worden uitgelegd.

Ik vind dat wij met de onderzoeken die zijn aangekondigd een stap vooruit hebben gezet. De minister heeft gezegd dat gericht onderzoek op bepaalde gebieden,

Van der Staaij

bijvoorbeeld op het punt van de importbruiden, de Polen en andere voorbeelden die zijn genoemd, nuttig kan zijn bij het maken van de beleidskeuzes. Daar staan wij achter, dat vinden ook wij een goede keuze. Het belangrijkste vinden wij echter dat er snel concrete voorstellen komen. Daar wachten wij op. De minister noemt oktober als datum. Wij zijn benieuwd naar zijn concrete voorstellen, bijvoorbeeld op het terrein van de importbruiden, want meer nog dan op onderzoek wachten wij eigenlijk op concrete maatregelen.

□

Mevrouw **Sterk** (CDA): Voorzitter. Ik stel vast dat de minister vanavond toch een soort publieke schuldbekentenis heeft afgelegd. Hij heeft een boel stof doen opwaaien, maar heeft uiteindelijk gelukkig zelf aangegeven dat het niet aan een minister is om te bepalen of vragen relevant zijn maar dat dit aan het parlement is. Ik stel daarmee vast dat de minister "een beetje dom" is geweest. Gelukkig heeft hij dat vanavond kunnen herstellen.

Voor mijn fractie is het niet een kwestie van wel of geen onderzoek doen. Voor ons is het de kwestie dat wij weten waar de problemen zijn. Dat betekent dat het gaat om huwelijksmigratie en we hebben het ook gehad over arbeidsmigratie. De minister zegt dat hij met plannen zal komen, ook naar aanleiding van reeds ingediende moties. Ik zou het erg op prijs stellen – sterker nog, ik zou het eigenlijk gewoon willen – als deze maatregelen een aantal weken voor de begrotingsbehandeling aan de Kamer kunnen worden toegestuurd, zodat we daarover tijdens de begroting van gedachten kunnen wisselen met de minister. Dat lijkt mij namelijk het aangewezen moment om echt maatregelen te nemen op het terrein van de huwelijksmigratie. Ik krijg hier graag een toezegging over.

De **voorzitter**: Dank u wel.

Kan de minister met name reageren op de ingediende moties? Ik wil namelijk heel snel tot beëindiging van dit debat komen.

□

Minister **Van der Laan**: Voorzitter. Volgens mij hebben we dan nog één minuut.

Ik dank de Kamerleden voor hun reacties. Voordat ik inga op de moties, wil ik eerst een opmerking maken die ik heel belangrijk vind en ook nog eentje aan het einde van mijn betoog, naar aanleiding van de bijdrage van mevrouw Sterk.

De heer Fritsma zegt dat er meerdere soorten Kamerleden zouden zijn. Dat past echter niet in de lijn van het kabinet, de lijn namelijk dat alle leden van de samenleving gelijk zijn. Het is ook zo, geachte mijnheer Fritsma, dat alle Kamerleden gelijk zijn. Ik heb dan ook niet tegen de heer De Krom gezegd dat Kamerleden niet gelijk zijn. Ik heb gezegd dat de vraagstelling onduidelijk was, omdat er niet werd gevraagd naar immigratiebeleid maar het ging om een groep van 3,4 miljoen allochtonen. Het gaat er niet om de discussie over te doen. Het gaat erom waar de vraag wel of niet betrekking op had. Dat was onduidelijk en daarmee was de vraag naar het doel onduidelijk. Dat droeg bij aan de voorzichtigheid die ik heb benoemd. Ik wil dat de heer Fritsma dit van mij

aanneemt. Ik kan het hem met een voorbeeld laten zien. De PVV heeft de gewoonte om zeer veel Kamervragen te stellen. Toen ik aantrad, zag ik al heel snel dat er een gewoonte was ontwikkeld om de vragen van de PVV zeer kort te beantwoorden. Ik heb toen gezegd dat niet goed te vinden; ook al stelt een partij veel vragen die vaak dezelfde portee hebben, we mogen ons er nooit van afmaken. Zo sta ik in deze kwestie en daarom reageer ik nog even op dit punt. Met alle verschillen die er tussen de heer Fritsma en mij zijn, hoeft hij niet bezorgd te zijn dat ik mij afmaak van vragen van de PVV.

De heer **Fritsma** (PVV): Dit is toch wel interessant, voorzitter.

De **voorzitter**: Ja, dit is vreselijk interessant, maar we gaan echt ...

De heer **Fritsma** (PVV): Het was de minister opgevallen dat de beantwoording van PVV-vragen kort is.

Minister **Van der Laan**: Soms kort was.

De heer **Fritsma** (PVV): Korter dan gebruikelijk? Korter dan de beantwoording van vragen van andere fracties?

Minister **Van der Laan**: Als beginnend minister viel mij op dat er soms heel kort geantwoord werd op vragen waarvan ik dacht dat er meer over te zeggen was. Ik heb geprobeerd om ...

De heer **Fritsma** (PVV): Ja, maar dat is weer de Grondwet.

Minister **Van der Laan**: Ik meen het serieus. Ik geef u een stukje geschiedenis mee, geachte mijnheer Fritsma. Nou, ik ben klaar. Ik ga over naar de moties.

Ik ontraad aanneming van de motie van de heer Fritsma. Dat spreekt denk ik voor zich. Dat geldt ook voor de tweede ingediende motie, die van mevrouw Verdonk. Ik bedoel dat het vanzelf spreekt na wat ik eerder al heb gezegd.

De heer **Fritsma** (PVV): De minister ontraadt de motie en dat is eigenlijk het hele verhaal in een notendop. De minister wil geen helderheid geven over de financiële gevolgen van massa-immigratie door niet-westerse allochtonen. Onderzoek interesseert hem niet. Het is eigenlijk onbegrijpelijk.

Minister **Van der Laan**: Ik ben geïnteresseerd in bijvoorbeeld de onderzoeken die ik heb genoemd en in de concrete maatregelen op de drie genoemde onderwerpen, waarvan we hebben afgesproken om die met elkaar te bespreken. Ik werp het verwijt dus verre van mij. Sterker nog, ik denk dat we bij de behandeling van de begroting fundamenteel kunnen doorpraten over een aantal dingen die in de beantwoording naar voren zijn gekomen. Dan zult u in mij een minister vinden die bereid is om stuk voor stuk over al die dingen praten. Zet me dus niet weg als een minister die zijn ogen wil sluiten voor de problemen. Als u zich houdt aan wat u hebt zien gebeuren in onze contacten, dan weet u dat als u in mijn ogen met reële problemen komt, we daar altijd over kunnen communiceren. Niet alles wat u zegt, vind ik reëel, maar dat is mijn recht. Ik ontraad dus de motie.

Van der Laan

Hetzelfde geldt voor de motie van mevrouw Verdonk. Het kan best zijn dat zoiets aan de orde komt in de loop van het traject dat de heer Pechtold samenvatte, maar op dit moment past het in mijn verhaal om de motie te ontraden.

Tegen de heer De Krom zeg ik dat ik het zonde zou vinden als de motie die ik nu wil ontraden, verworpen zou worden. Misschien zeggen we straks over de onderzoeken en de maatregelen die we willen nemen wel dat het best nuttig zou zijn om het CPB-onderzoek te updaten. Misschien wil de heer De Krom, omdat ik geen nee zeg tegen het onderzoek, overwegen om de motie aan te houden tot we over de gerichte onderzoeken hebben gesproken. Het kan best zijn dat we ze dan wel willen.

De **voorzitter**: Eerst stelt mevrouw Verdonk een vraag.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Ik neem aan dat de minister dan ook aan mij vraagt om mijn motie aan te houden. Hij zei namelijk dat hij eerst wil wachten, omdat de andere onderzoeken moeten worden uitgevoerd. Diezelfde redenering als voor de motie van de heer De Krom geldt dus voor mijn motie.

Minister **Van der Laan**: Wat ik heb gezegd tegen de heer De Krom, is 100% in lijn met hoe ik eerder daarover met hem gesproken heb. Zo heb ik niet met u over uw motie gesproken. Wij hebben het niet gehad over de 100 mld. Wel zijn we het eens dat je een budget maar één keer kunt uitgeven. Wat de moeilijke keuzes betreft, ik heb helemaal geen behoefte aan de genoemde informatie in het licht van die moeilijke keuzes waarvoor we komen te staan. We moeten problemen met elkaar oplossen. De koppeling die u maakt, heb ik niet gemaakt. U kunt dat niet op één lijn stellen met de manier waarop ik heb gesproken over de motie van de heer De Krom.

Mevrouw **Verdonk** (Verdonk): Misschien wil de minister even kijken naar het dictum van de motie: verzoekt de regering om een onderzoek in te stellen naar de kosten van het immigratiebeleid om deze gegevens mee te kunnen nemen in het maken van toekomstige keuzes, en de vraagstelling van dat onderzoek bij de behandeling van de begroting van WWI aan de Kamer voor te leggen. Waarom ontraadt hij dan deze motie?

Minister **Van der Laan**: Er staat bijvoorbeeld: "om deze gegevens mee te kunnen nemen in het maken van toekomstige keuzes". Wij hebben als kabinet onze keuzes gemaakt. Die gaan we u volgende week vertellen. Ik wil niet – dat is één reden – dat deze motie daaraan in de weg komt te staan.

Voorzitter. Mijn laatste opmerking is gericht aan de geachte mevrouw Sterk. In het politieke debat beslist iedereen zelf wat hij zegt en wat hij ziet en hoe hij benoemt wat hij gezien heeft. Ik heb geen publieke schuldbekentenis gedaan. Ik heb verteld wat er chronologisch gebeurd is. Daar mag ieder Kamerlid van vinden wat hij wil. Mevrouw Sterk heeft het volste recht om te zeggen dat het een beetje dom was om op de vraag van journalisten "en wat kost een allochtoon?", daarover te praten. Ik kan het alleen maar nalaten, maar als zij zegt dat ik een schuldbekentenis heb gedaan, dan zegt ze iets wat ik zou hebben gezegd en daar behoud ik wel mijn eigen rechten voor.

Mevrouw **Sterk** (CDA): Krijgen we de reactie over de huwelijksmigratie voor de behandeling van de begroting van WWI?

Minister **Van der Laan**: Ja, het is de bedoeling van collega Hirsch Ballin, mevrouw Albayrak en mij om de stukken in oktober aan de Kamer te sturen. Dat is voor de behandeling van de begroting.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik dank de minister voor zijn korte tweede termijn.

Ik stel voor om dinsdag over een week over de ingediende moties te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is het **debat** over **bezuinigingen bij de politie**.

De **voorzitter**: In tegenstelling tot het debat dat wij net hebben afgerond en waarin juist het onderlinge debat van groot belang was, zult u vooral met de minister willen debatteren. Ik stel u voor, uw inbreng te geven op basis van de spreektijd, maar u te onthouden van interrupties en het debat met de minister te voeren. Dan zal ik de mogelijkheid tot interrupties openen.

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. Ik heb hier twee brieven die ondertussen op de internetsite van RTL zijn geplaatst. De ene brief is van de voorzitter van het Korpsbeheerdersberaad de heer Van Aartsen en de andere brief is van de korpschefs. Ik wil die brieven graag laten ronddelen aan mijn collega's.

De **voorzitter**: Als u ze aan mij geeft, zal ik zorg dragen voor vermenigvuldiging en zullen ze worden rondgedeeld. De ene brief is gericht aan de minister van Binnenlandse Zaken en dan is het aan de minister om die ons aan te bieden.

De heer **Brinkman** (PVV): Deze brieven zijn al openbaar en staan ter beschikking via de internetsite van RTL. Het is alleen maar een geste om mijn collega's kenbaar te maken dat zij daar gebruik van kunnen maken. Ik heb die informatie en ik zou het vervelend vinden als mijn collega's die niet hebben.

De **voorzitter**: Daar gaat het niet om. Het kopieerapparaat is beschikbaar. De vraag is alleen of de brieven moeten worden toegevoegd aan de Handelingen. Dat laatste is niet zoals het hoort. Ik zal de stukken laten kopiëren en ronddelen, maar ik kan ze niet officieel laten toevoegen aan de Handelingen.

□

De heer **Van Raak** (SP): Voorzitter. Moet ik de minister feliciteren met haar bezuinigingsakkoord of moet ik de agenten in Nederland condoleren? Ik vrees het laatste, namelijk dat de politie in Nederland wordt weggedragen. Talloze burgemeesters hebben ons de afgelopen weken